

Projekt

DIGITALIZACE PEČOVATELSKÝCH SLUŽEB V ÚSTECKÉM KRAJI



KA 4: Studie východisek změny pečovatelských služeb
Část 3: Demografická analýza

Registrační číslo projektu: CZ.10.02.01/00/23_017/0000190

Zpracovatel:

Regionální rozvojová agentura Ústeckého kraje, a.s.

Kolektiv zpracovatelů:

Mgr. Jakub Benda

Mgr. Nela Hrušková

Bc. Ladislav Marek

Mgr. Josef Mareš

Mgr. Josef Miškovský, Ph.D.

Mgr. Zuzana Skříčková

Ing. Jan Vojtek

Datum zpracování: verze říjen 2024

Text neprošel jazykovou a grafickou korekturou.

OBSAH

1	DEMOGRAFICKÁ ANALÝZA	8
1.1	Shrnutí.....	9
1.2	Cílová skupina analýzy	11
1.3	Cíle a metodika	12
1.4	Vývoj populace	13
1.5	Věková struktura populace	17
	Věková skladba podle vybraných věkových skupin	18
	Vývoj ukazatelů věkového složení obyvatel	20
	Věková struktura dětské populace	21
	Věková struktura seniorské populace	23
1.6	Osoby s příspěvkem na péči a mobilitu, průkazy ozp a invalidními důchody	28
	Příspěvek na péči – celkem	28
	Příspěvek na péči – pobytová zařízení	32
	Příspěvek na péči – terénní a ambulantní služby	35
	Příspěvek na péči – pečující fyzická osoba a využívající registrovanou sociální službu	38
	Příspěvek na péči – pečující fyzická osoba	41
	Příspěvek na mobilitu	44
	Průkazy osoby se zdravotním postižením (OZP)	47
	Invalidní důchody	51
1.7	Osoby s demencí.....	53
	Alzheimerova nemoc	54
	Nedošetřená demence	56
	Demence způsobená / vyvolaná alkoholem	57
	Prevalence v populaci a předpokládaný vývoj	59
1.8	Neformálně pečující.....	60
1.9	Osoby s poruchou autistického spektra	61
1.10	Rodiny s dětmi (vícerčaty)	63
1.11	Projekce obyvatelstva Ústeckého kraje	64

SEZNAM TABULEK, GRAFŮ, OBRÁZKŮ A MAP

Tabulka 1 Ukazatele věkového složení obyvatel, Ústecký kraj a jeho SO ORP, v letech 2000 a 2022.....	20
Tabulka 2 Ukazatele věkového složení obyvatel – dětská složka, Ústecký kraj a jeho SO ORP, v letech 2000 a 2022.....	21
Tabulka 3 Ukazatele věkového složení obyvatel – seniorská složka, Ústecký kraj a jeho SO ORP, v letech 2000 a 2022.....	23
Tabulka 4 Příjemci příspěvku na péči – podle stupně závislosti, Ústecký kraj, v letech 2017–2022.....	30
Tabulka 5 Příjemci příspěvku na péči – podle věkové skupiny, Ústecký kraj, v letech 2017–2022	30
Tabulka 6 Příjemci příspěvku na péči – podle stupně závislosti, Ústecký kraj, v letech 2017–2022	33
Tabulka 7 Příjemci příspěvku na péči – podle věkové skupiny, Ústecký kraj, v letech 2017–2022	34
Tabulka 8 Příjemci příspěvku na péči – podle věkové skupiny, Ústecký kraj, v letech 2017–2022	36
Tabulka 9 Příjemci příspěvku na péči – podle stupně závislosti, Ústecký kraj, v letech 2017–2022	36
Tabulka 10 Příjemci příspěvku na péči – podle stupně závislosti, Ústecký kraj, v letech 2017–2022	39
Tabulka 11 Příjemci příspěvku na péči – podle věkové skupiny, Ústecký kraj, v letech 2017–2022	40
Tabulka 12 Příjemci příspěvku na péči – podle stupně závislosti, Ústecký kraj, v letech 2017–2022	42
Tabulka 13 Příjemci příspěvku na péči – podle věkové skupiny, Ústecký kraj, v letech 2017–2022	43
Tabulka 14 Příjemci příspěvku na mobilitu podle věkových skupin, Ústecký kraj a jeho SO ORP, 2022	46
Tabulka 15 Počet pacientů s Alzheimerovou nemocí nad 50 let věku dle věkových skupin v Ústeckém kraji v letech 2017–2022 dle jednotlivých okresů	55
Tabulka 16 Počet pacientů s nedošetřenou demencí nad 50 let věku dle věkových skupin v Ústeckém kraji v letech 2017–2022 dle jednotlivých okresů	56
Tabulka 17 Počet pacientů s alkoholem způsobenou/vyvolanou demencí nad 50 let věku dle věkových skupin v Ústeckém kraji v letech 2017–2022 dle jednotlivých okresů	58
Tabulka 18 Prevalence demence – odhady pro Českou republiku v letech 2018, 2025 a 2050	59

Obrázek 1 Počet obyvatel k 31. 12. v Ústeckém kraji, 2000–2022	13
Obrázek 2 Pohyb obyvatelstva v Ústeckém kraji, 2000–2022.....	14
Obrázek 3 Počet obyvatel (v tis.) v SO ORP Ústeckého kraje, 2021–2022	15
Obrázek 4 Pohyb obyvatelstva v SO ORP Ústeckého kraje, 2022.....	15
Obrázek 5 Přírůstek (úbytek) obyvatel celkový (na 1 000 obyvatel středního stavu) k 31. 12., Ústecký kraj, 2000–2022.....	16
Obrázek 6 Věkové skupiny k 31. 12., Ústecký kraj, 2000–2022.....	17
Obrázek 7 Věkové skupiny (v %) k 31. 12. v Ústeckém kraji v letech 2000–2022.....	18
Obrázek 8 Věkové skupiny – počet, Ústecký kraj, 2010–2022	19
Obrázek 9 Věkové skupiny (v %), Ústecký kraj, 2010–2022	19
Obrázek 10 Zastoupení dětské složky v SO ORP Ústeckého kraje, 2021	22
Obrázek 11 Vývoj podílu osob ve věku 65 a více let (v %), SO ORP Ústeckého kraje, 2000 a 2022.....	24
Obrázek 12 Obyvatelstvo Ústeckého kraje ve věku 65 a více let podle věku v letech 2000 a 2022 (podíl na seniorské populaci)	25
Obrázek 13 Obyvatelstvo Ústeckého kraje ve věku 65 a více let podle věku v letech 2000 a 2022 (k 31. 12.)	25
Obrázek 14 Obyvatelstvo Ústeckého kraje ve věku 65 a více let podle věku v roce 2022 (k 31. 12.)	26
Obrázek 15 Vývoj počtu seniorů 80+, Ústecký kraj a jeho SO ORP, v roce 2010 a 2022 (k 31. 12.)	27
Obrázek 16 Vývoj podílu seniorů 80+ na populaci, Ústecký kraj a jeho SO ORP, v roce 2010 a 2022 (k 31. 12.)	27
Obrázek 17 Příjemci příspěvku na péči (počet), Ústecký kraj a jeho SO ORP, 2017 a 2022.....	28
Obrázek 18 Příjemci příspěvku na péči – podle věkové skupiny a stupně závislosti (podíl, v %), Ústecký kraj, v roce 2017 a 2022.....	29
Obrázek 19 Příjemci příspěvku na péči – podle věkové skupiny a stupně závislosti (podíl, v %), Ústecký kraj, v roce 2022.....	31
Obrázek 20 Příjemci příspěvku na péči – pobytová zařízení (počet), Ústecký kraj a jeho SO ORP, 2017–2022.....	32
Obrázek 21 Příjemci příspěvku na péči v pobytových zařízeních – podle věkové skupiny a stupně závislosti (podíl, v %), Ústecký kraj, v roce 2017 a 2022.....	33
Obrázek 22 Příjemci příspěvku na péči – ambulantní a terénní služby, Ústecký kraj a jeho SO ORP, 2017–2022.....	35
Obrázek 23 Příjemci příspěvku na péči v pobytových zařízeních – podle věkové skupiny a stupně závislosti (podíl, v %), Ústecký kraj, v roce 2017 a 2022.....	37
Obrázek 24 Příjemci příspěvku na péči – fyzická osoba a sociální služba, Ústecký kraj a jeho SO ORP, 2017–2022.....	38
Obrázek 25 Příjemci příspěvku na péči – fyzická osoba a sociální služba – podle věkové skupiny a stupně závislosti (podíl, v %), Ústecký kraj, v roce 2017 a 2022.....	39
Obrázek 26 Příjemci příspěvku na péči – pečující fyzická osoba, Ústecký kraj a jeho SO ORP, 2017–2022	41
Obrázek 27 Příjemci příspěvku na péči – pečující fyzická osoba – podle věkové skupiny a stupně závislosti (podíl, v %), Ústecký kraj, v roce 2017 a 2022.....	42
Obrázek 28 Příjemci příspěvku na mobilitu, Ústecký kraj a jeho SO ORP, 2017–2022	44
Obrázek 29 Příjemci příspěvku na mobilitu podle věkových skupin, Ústecký kraj, v letech 2017–2022	45

Obrázek 30 Příjemci příspěvku na mobilitu podle věkových skupin (v %), Ústecký kraj, v letech 2017–2022	45
Obrázek 31 Držitelé průkazů TP dle věku držitele, Ústecký kraj, v letech 2017–2022	47
Obrázek 32 Držitelé průkazů ZTP dle věku držitele, Ústecký kraj, v letech 2017–2022	48
Obrázek 33 Držitelé průkazů ZTP/P dle věku držitele, Ústecký kraj, v letech 2017–2022	48
Obrázek 34 Držitelé průkazů OZP – TP, Ústecký kraj a jeho SO ORP, v letech 2017 a 2022	49
Obrázek 35 Držitelé průkazů OZP – ZTP, Ústecký kraj a jeho SO ORP, v letech 2017 a 2022	49
Obrázek 36 Držitelé průkazů OZP – ZTP/P, Ústecký kraj a jeho SO ORP, v letech 2017 a 2022	50
Obrázek 37 Příjemci invalidního důchodu, Ústecký kraj, v letech 2017–2022	51
Obrázek 38 Příjemci invalidního důchodu, Ústecký kraj a jeho okresy, v letech 2017 a 2022	52
Obrázek 39 Nově přiznaní příjemci invalidního důchodu, Ústecký kraj, v letech 2017–2022	52
Obrázek 40 Počet a struktura pacientů s demencí nad 50 let věku dle typu demence v Ústeckém kraji v roce 2017 a 2022	53
Obrázek 41 Struktura pacientů s demencí nad 50 let věku dle typu demence (v %) v Ústeckém kraji v roce 2017 a 2022	54
Obrázek 42 Počet pacientů s Alzheimerovou nemocí nad 50 let věku dle věkových skupin v Ústeckém kraji v letech 2017–2022	54
Obrázek 43 Počet pacientů s nedošetřenou demencí nad 50 let věku dle věkových skupin v Ústeckém kraji v letech 2017–2022	56
Obrázek 44 Počet pacientů s alkoholem způsobenou/vyvolanou demencí nad 50 let věku dle věkových skupin v Ústeckém kraji v letech 2017–2022	57
Obrázek 45 Narození v Ústeckém kraji – počet dvojčat a trojčat, 2000–2023	63
Obrázek 46 Projekce počtu obyvatel k 31. 12. v Ústeckém kraji v letech 2019–2071	64
Obrázek 47 Projekce přírůstků/úbytků obyvatel k 31. 12. v Ústeckém kraji v letech 2019–2071	64
Obrázek 48 Projekce průměrného věku obyvatel a indexu stárí k 31. 12. v Ústeckém kraji v letech 2019–2071	65
Obrázek 49 Projekce podílu obyvatel věkových skupin (v %) k 31. 12. v Ústeckém kraji v letech 2019–2071	66
Obrázek 50 Projekce naděje dožití k 31. 12. v Ústeckém kraji v letech 2019–2071	66

SEZNAM ZKRATEK

AN	Alzheimerova nemoc
ČR	Česká republika
ČSSZ	Česká správa sociálního zabezpečení
ČSÚ	Český statistický úřad
DPS	domov pro seniory
DZR	domov se zvláštním režimem
EU	Evropská unie
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
NZIP	Národní zdravotnický informační portál
NZIS	Národní zdravotnický informační systém
OA	osobní asistence
OS	odlehčovací služby
OP	operační program
ORP	obec s rozšířenou působností
PNP	příspěvek na péči
PS	pečovatelská služba
ÚK	Ústecký kraj
SF EU	Strukturální fondy Evropské unie
SLDB	sčítání lidu, domů a bytů
SO ORP	správní obvod obce s rozšířenou působností
ÚZIS	Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR
VDB ČSÚ	Veřejná databáze Českého statistického úřadu

1 DEMOGRAFICKÁ ANALÝZA

1.1 SHRNUÍ

- **Vývoj populace:**

- Počet obyvatel Ústeckého kraje měl ve sledovaném období kolísavý trend, avšak roku 2010 kraj pravidelně čelí každoročnímu poklesu obyvatel (s výjimkou let 2019 a 2022). Celkově došlo ve sledovaném období k poklesu počtu obyvatel o téměř 15 tisíc. Vývoj počtu obyvatel byl v posledních dvou letech významně ovlivněn zahraniční migrací (příliv uprchlíků z Ukrajiny) a dopady koronavirové pandemie.
- Všech 16 správních obvodů obcí s rozšířenou působností (SO ORP) v kraji zaznamenalo během roku 2022 nárůst počtu obyvatel a ve všech se jednalo o přírůstek obyvatel stěhováním. Stejně tak byl u všech SO ORP evidován přirozený úbytek obyvatel

- **Věková struktura populace:**

- Ústecký kraj je dlouhodobě jedním z věkově nejmladších krajů v Česku (má nižší průměrný věk a stále příznivé relace základních věkových skupin). Nicméně taktéž se u něj projevuje demografické stárnutí. Podíl seniorů v populaci od r. 2000 trvale roste a v r. 2012 převýšil dětskou složku. Mezi všemi třemi základními věkovými skupinami se senioři vyvíjejí nejdynamičtěji. Dětská a produktivní složka zaznamenávají klesající tendenci.
- Z pohledu jednotlivých SO ORP se v roce 2022 nacházel nejnižší podíl seniorů v Chomutově (19 %), následoval Most a Kadaň. Naproti tomu nejvyšší podíl obyvatel v poproduktivním věku žil v ORP Děčín a Varnsdorf (shodně 22,2 %).
- Ve sledovaném období ke konci roku 2022 nejvíce zestárlý (z hlediska indexu stárání) správní obvody Kadaň, Bílina, Most a Varnsdorf, kde se index stárání zdvojnásobil.
- Početně nejsilnější pětiletou věkovou skupinu v rámci seniorské populace tvoří tradičně ti nejmladší, tj. osoby ve věku 65–69 let. Jejich převaha nad vyššími věkovými skupinami však již není nikterak výrazná, navíc všechny pětileté věkové kategorie seniorské populace evidovaly zvýšení počtu osob.

- **Osoby s příspěvkem na péči a mobilitu, průkazy OZP a invalidní důchody:**

- V letech 2017 až 2022 došlo k mírnému nárůstu počtu příjemců příspěvku na péči v Ústeckém kraji. Zvýšení bylo zaznamenáno u všech typů poskytovaných sociálních služeb, což naznačuje rostoucí potřebu pečovatelských služeb v kraji.
- Senioři tradičně dominují ve struktuře příjemců PnP z hlediska věku, a to ve všech typech poskytovaných sociálních služeb.
- V posledních letech došlo v Ústeckém kraji k určitým změnám ve struktuře příjemců příspěvku na péči – pokles počtu příjemců PnP v I. stupni závislosti, naopak nárůst počtu příjemců ve vyšších stupních závislosti (III. stupeň zaznamenává spíše mírný nárůst).
- Rovněž počet příjemců příspěvku na mobilitu a držitelů průkazů osoby se zdravotním postižením (OZP) i invalidních důchodů významně vzrostl, což reflektuje rostoucí potřebu podpory osob s omezeními v pohybu a s dalšími formami zdravotního postižení. I u těchto dávek převažují senioři mezi příjemci.
- věková struktura držitelů průkazů OZP se liší dle stupně zdravotního postižení, avšak trendy zůstávají v čase víceméně neměnné. U držitelů ZTP i TP dominují senioři, ve skupině držitelů ZTP/P převládají osoby ve věku 19–64 let.
- Vývoj počtu příjemců invalidního důchodu dle jednotlivých stupňů nebyl stejný – příjemci I. a II. stupně mírně vzrostli, příjemci III. stupně poklesli. Největší podíl příjemců byl I. stupně, dále III. stupně a následně II. stupně. Z hlediska pohlaví převažují mezi příjemci ženy a jejich převaha nad muži roste.

- **Osoby s demencí:**
 - Významně se zvyšuje počet osob s diagnózou demence, včetně Alzheimerovy choroby. Většinu těchto osob tvoří senioři, což je v souladu s celkovým trendem stárnutí populace.
 - V r. 2022 bylo v kraji evidováno necelých 8,4 tis. pacientů s demencí nad 50 let věku, z toho dvě třetiny byly pacienty s Alzheimerovou nemocí.
 - Podle České alzheimerovské společnosti činil v Ústeckém kraji podíl lidí s demencí 1,3 % v r. 2016 (celkem 10,6 tis.), tj. relativně nejméně v porovnání s ostatními kraji Česka.
 - Zvyšující se počet osob s demencí klade vyšší nároky na pečovatelské a zdravotnické služby, stejně jako na podporu pro neformálně pečující osoby.
- **Neformálně pečující:**
 - Neformálně pečující, tj. rodinní příslušníci a blízcí, kteří poskytují péči osobám s potřebou pomoci v domácím prostředí, jsou významnou součástí systému péče.
 - Data ukazují na zvyšující se potřebu podpory pro tuto skupinu, aby mohla efektivně pečovat o své blízké bez negativního dopadu na jejich vlastní zdraví a životní situaci.
 - Z výzkumů vyplývá, že v České republice je 22 % dospělých osob zapojeno do neformální péče. Adekvátně k těmto údajům by při přepočtu na dospělou populaci Ústeckého kraje bylo možno kvantifikovat počet neformálně pečujících v kraji na 150 tis. obyvatel.
- **Osoby s poruchou autistického spektra:**
 - Zvýšená diagnostika a lepší povědomí o poruchách autistického spektra přináší rostoucí počet diagnostikovaných případů. To poukazuje na potřebu specializovaných služeb a podpůrných programů pro osoby s tímto spektrem a jejich rodiny.
 - V Ústeckém kraji bylo v r. 2021 dle databáze vedené ČSSZ pro účely příspěvku na péči – osob s diagnózou PAS celkem 209 uznaných osob s PAS posouzených pro účely PnP s diagnózou F84.
- **Rodiny s dětmi (vícerčaty):**
 - Podíl vícečetných porodů měl v rozmezí let 2000 až 2010 spíše rostoucí tendenci a většinu z nich tvořily porody dvojčat. V posledních letech však dochází k podstatnému snižování podílu vícečetných porodů. Čtyřčata, ani paterčata se v posledních více než 20 letech v Ústeckém kraji nenarodila.
 - Celkem bylo ve sledovaném období 23 porodů trojčat.
 - Data naznačují, že rodiny s vícečetnými porody čelí specifickým výzvám a mají zvýšenou potřebu podpory, což je důležité pro plánování sociálních služeb a programů podpory rodin.
- **Projekce obyvatelstva:**
 - Očekává se, že v následujících desetiletích dojde k poklesu populace v Ústeckém kraji, s důrazem na přirozený úbytek a zápornou vnitřní migraci.
 - U Ústeckého kraje, přestože zůstává jedním z nejmladších krajů, se podle projekce očekává, že proces stárnutí jeho obyvatelstva proběhne rychleji než v ostatních částech České republiky. Očekává se zvýšení podílu seniorů v populaci a současně snížení podílu dětí.
 - V horizontu do roku 2071 by měl podíl osob ve věku 65 let a více v Ústeckém kraji dosáhnout 28,5 %, zastoupení dětí by mělo činit necelých 14 % a podíl osob ve věku 15–64 let 57,7 %.

1.2 CÍLOVÁ SKUPINA ANALÝZY

Cílové skupiny pečovatelských služeb jsou vymezeny dle Zákona o sociálních službách („... osoby se sníženou soběstačností z důvodu věku, chronického onemocnění nebo zdravotního postižení, a rodiny s dětmi, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby ...“).

Zákon o sociálních službách

Z hlediska Zákona o sociálních službách:

- jde osoby, které se dostaly do nepříznivé sociální situace z důvodu věku a nepříznivého zdravotního stavu;
- je cílem podpořit tyto osoby a jejich blízké pečující v možnosti setrvat v jejich přirozeném sociálním (domácím) prostředí.

Cílovou skupinou této Demografické analýzy jsou osoby, které naplňují současně následující znaky:

- osoby žijící na území Ústeckého kraje:
 - osoby v preseniorském věku 55 až 64 let a senioři ve věku 65 a více let
 - osoby se zdravotním postižením (vč. osob s mentálním postižením, osob s tělesným postižením, osob s PAS)
 - osoby s PAS – všechny věkové skupiny
 - osoby ve věku 55 a více let, jimž byla diagnostikována některá z psychických nemocí spojených s vyšším věkem (demence nejrůznějšího typu a etiologie, deprese, deliria, organické syndromy atd.), případně osoby, u kterých dosud nebylo diagnostikováno psychické onemocnění, ale v jejichž chování, jednání a fungování se demonstrují projevy, které provází psychické nemoci a mají dopad na fungování dané osoby (psychomotorický neklid, narušení kognitivních funkcí, poškození orientace, řeči a motorických schopností, poškození emotivity, motivace, destrukce sociálních vazeb, hrubost až agresivita, změna osobnostního nastavení až rozpad osobnosti atd.).
 - osoby s chronickým onemocněním (Alzheimerova choroba, demence, další psychiatrická onemocnění, ...)
 - rodiny s dětmi (do 4 let věku dítěte), často jde o rodiny, ve kterých se narodily současně tři nebo více dětí.

Studie ve své Demografické části přináší kvantifikaci cílové skupiny prostřednictvím aktuálně dostupných zdrojů dat.

1.3 CÍLE A METODIKA

Cílem této části Studie je demografická analýza založená na základních údajích o obyvatelstvu Ústeckého kraje s důrazem na cílové skupiny pečovatelské služby. Ve Studii je zhodnocen vývoj populace Ústeckého kraje – z hlediska početnosti i struktury dle věku. Detailněji je analyzována seniorská populace.

Analýza je založena na datech poskytnutých od MPSV ČR, ČSSZ, Krajského úřadu Ústeckého kraje (OK systému, odborů). Dále byly využity informace a data z veřejně dostupných analýz a zdrojů – zejména publikace a statistiky Ministerstva práce a sociálních věcí, Českého statistického úřadu, České alzheimerovské společnosti atp.

Základní zdroje pro zpracování demografické analýzy představují demografické údaje, prognózy vývoje, sociálně ekonomická situace seniorů a vývoj pacientů s danými diagnózami (cílová skupina – diagnózy F00, G30, F01, F02, F03 a F10.7). S ohledem na cílovou skupinu se zaměřuje popis v demografické analýze obsažený na seniory a dále na vybrané diagnózy.

MPSV ČR / ČSSZ

- statistiky příjemců příspěvku na mobilitu
- počty držitelů TP, ZTP, ZTP/P
- statistiky příjemců příspěvku na péči v Ústeckém kraji
 - celkem
 - umístění v pobytových zařízeních sociálních služeb
 - využívající terénní či ambulantní sociální služby
 - o něž pečuje jiná fyzická osoba, a současně využívají registrovanou sociální službu
 - o něž pečuje jiná fyzická osoba

ČSSZ

- Statistiky přiznaných stupňů invalidity
- Statistiky osob s PAS
- Statistiky vyplacených invalidních důchodů

DALŠÍ DATOVÉ A INFORMAČNÍ ZDROJE

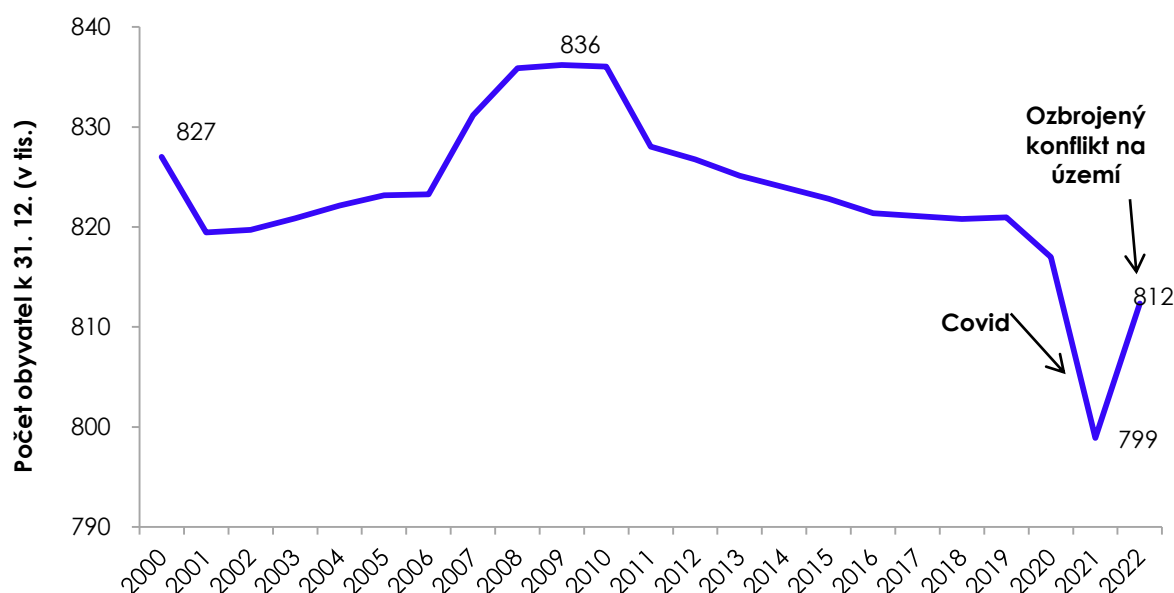
- Český statistický úřad a jeho Veřejná databáze
- Psychiatrická ročenka

1.4 VÝVOJ POPULACE

Demografický vývoj v Ústeckém kraji od roku 2000 lze přehledně charakterizovat následovně. Počínaje rokem 2001 byl zaznamenán dlouhodobý růst počtu obyvatel, s nejvyšším přírůstkem v letech 2008–2010. Tento trend byl v roce 2011 nahrazen klesajícím směrem, který vydržel až do roku 2019, kdy došlo k jednorázovému růstu. V následujících letech, tedy v roce 2020 a 2021, došlo v důsledku koronavirové pandemie k úbytku obyvatel v kraji. Tento stav byl způsoben výrazně nepříznivým přirozeným přírůstkem, kdy počet úmrtí převyšoval počet narození.

K datu 31. prosince 2022 čítala populace Ústeckého kraje 812 337 obyvatel, což představovalo nárůst o 13 439 osob ve srovnání s předchozím rokem. Tento růst byl zcela závislý na kladné zahraniční migraci, zatímco vnitrostátní migrace byla záporná. Bilance obyvatel zahrnuje i osoby, kterým byla poskytnuta dočasná ochrana v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na Ukrajině. (ČSÚ 2023a)

Obrázek 1 Počet obyvatel k 31. 12. v Ústeckém kraji, 2000–2022



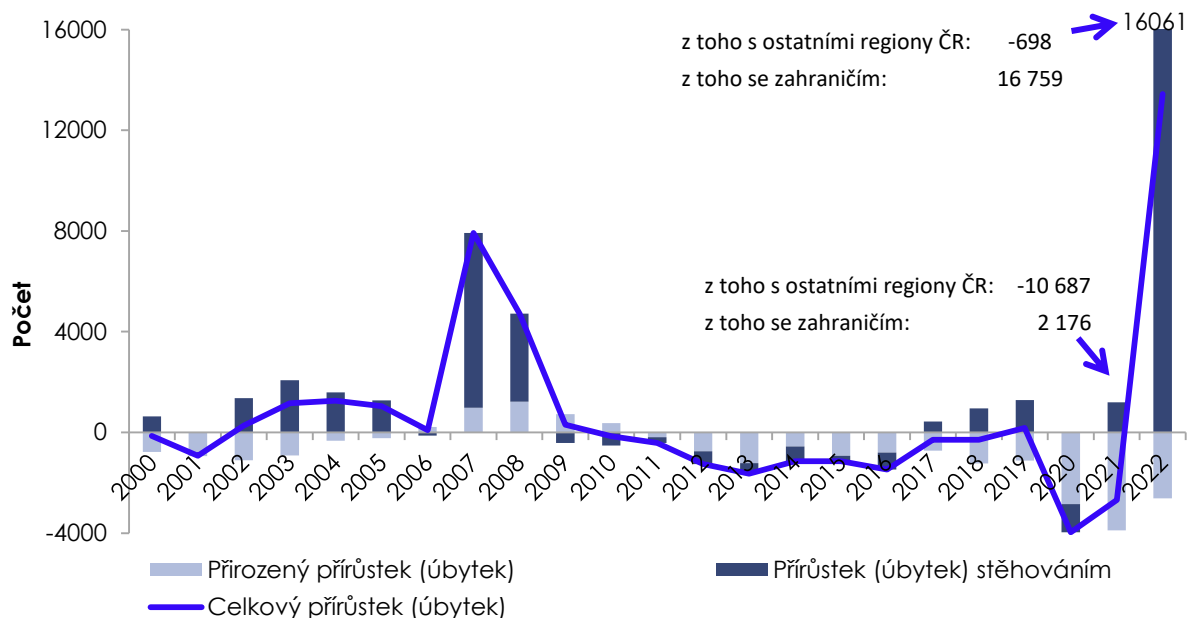
Zdroj: VDB ČSÚ 2023

Vývoj počtu obyvatel v Ústeckém kraji je determinován dvěma hlavními faktory: přirozenou měnou a migrací. Od roku 2010 region pravidelně čelí každoročnímu poklesu obyvatel, s výjimkou let 2019 a 2022 (viz graf níže). V období od roku 2011 do roku 2022 došlo k celkovému poklesu obyvatel kraje v důsledku přirozeného úbytku (počet úmrtí převyšoval počet narozených). V letech 2020–2021 byl patrný výraznější přirozený úbytek, což bylo ovlivněno koronavirovou pandemií. Přirozený úbytek tedy v kraji přetrvává od roku 2011.

Do roku 2016 se celková migrační bilance kraje zhoršovala kvůli zápornému migračnímu saldu. Od roku 2017 však začal kraj evidovat kladné migrační saldo (s výjimkou roku 2020 ovlivněného pandemií). Přestože se migrační trendy zdánlivě zlepšily, celkový demografický trend zůstal negativní, s výjimkou roku 2019. Situace se výrazně změnila v roce 2022, kdy byl zaznamenán významný přírůstek obyvatel spojený s ozbrojeným konfliktem na Ukrajině. Růst počtu obyvatel kraje v tomto roce byl zcela dán migračním přírůstkem, zejména zahraničním stěhováním (viz graf níže). Tento pozitivní migrační vývoj byl zajištěn výhradně přílivem

obyvatel ze zahraničí (16 759 osob, což představuje meziroční nárůst o 7,7krát více). Nejvíce osob přistěhovaných v roce 2022 pocházelo z Ukrajiny (15,9 tis.). Navzdory tomuto kladnému migračnímu přírůstku byl v Ústeckém kraji v roce 2022 opět zaznamenán přirozený úbytek obyvatel (o 2 622 osob), stejně jako v předchozích letech.

Obrázek 2 Pohyb obyvatelstva v Ústeckém kraji, 2000–2022

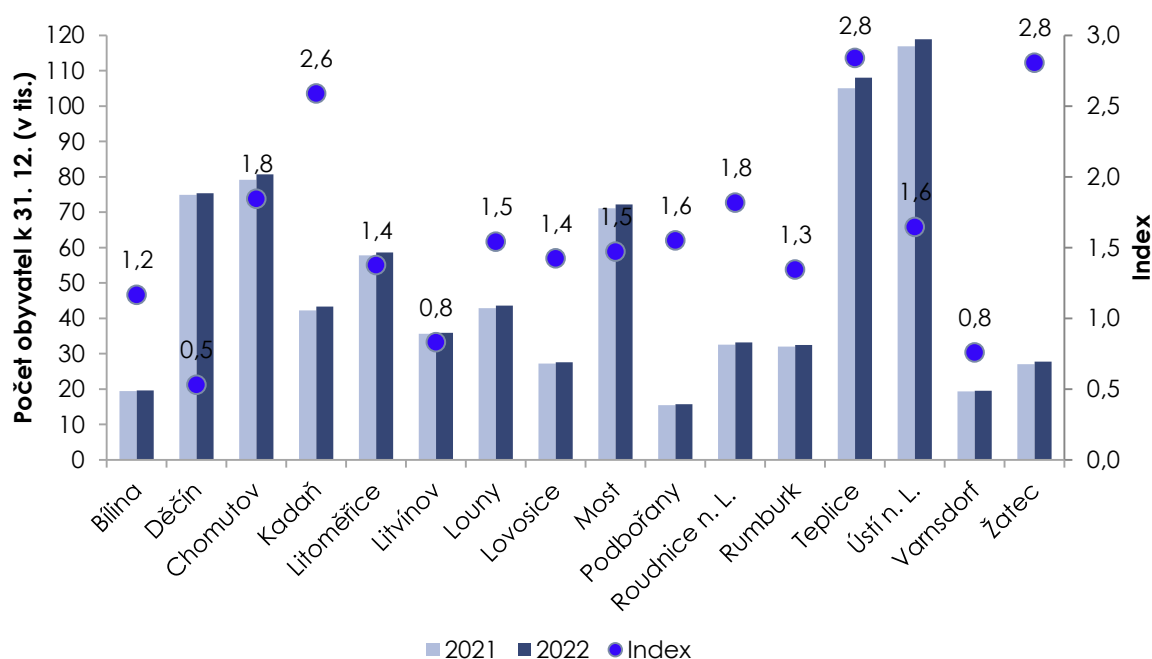


Zdroj: VDB ČSÚ 2023

Nejlidnatějšími správními obvody kraje byly SO ORP Ústí nad Labem a Teplice, ke konci roku 2022 v nich žilo 118,8 tis. obyvatel, resp. 108 tis. obyvatel (obrázky níže). Naproti tomu nejméně obyvatel žilo v SO ORP Podbořany (15,7 tis.).

Všech 16 správních obvodů obcí s rozšířenou působností (SO ORP) v kraji zaznamenalo během roku 2022 nárůst počtu obyvatel a ve všech se jednalo o přírůstek obyvatel stěhováním. Stejně tak byl u všech SO ORP evidován přirozený úbytek obyvatel (zemřelo více osob, než se narodilo). Nejvyšší zvýšení počtu obyvatel mezi lety 2021 a 2022 zaznamenaly správní obvody ORP Teplice, Kadaň a Žatec (2,6– 2,8 %), na opačné straně se s nejmenším nárůstem nacházely správní obvody ORP Děčín, Varnsdorf a Litvínov (necelé 1 %)

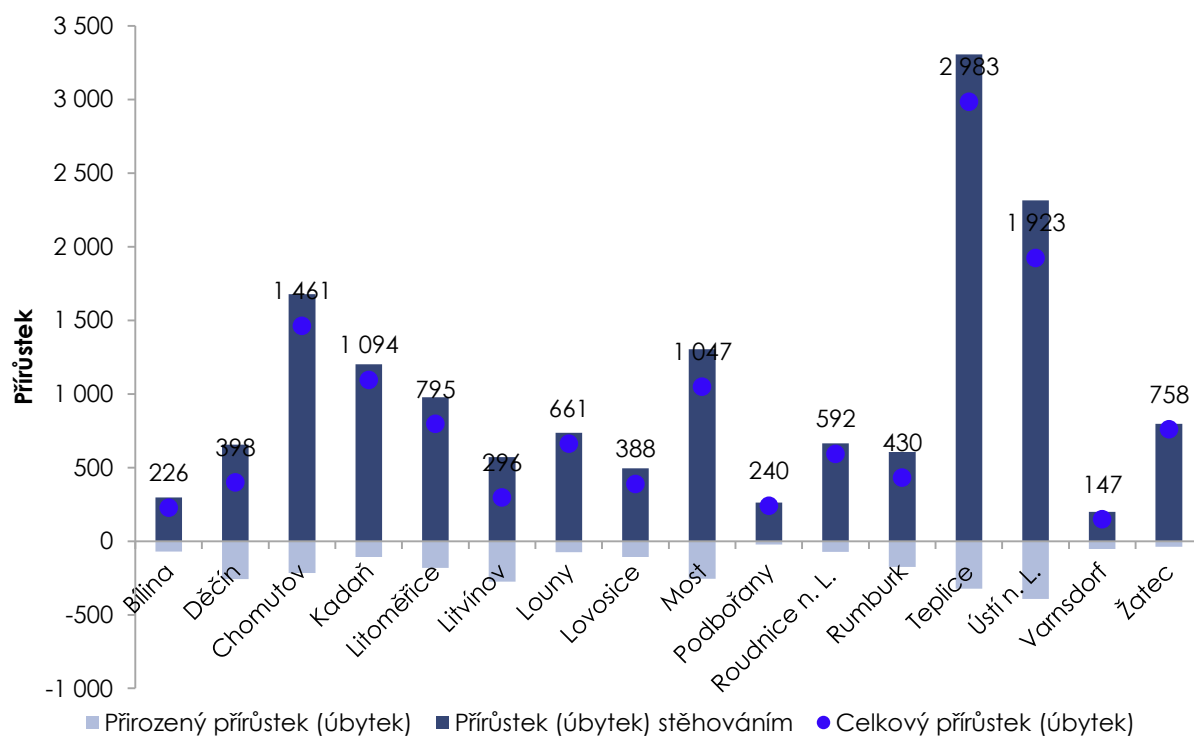
Obrázek 3 Počet obyvatel (v tis.) v SO ORP Ústeckého kraje, 2021–2022



Pozn. Index = počet obyvatel v r. 2022/počet obyvatel v r. 2021.

Zdroj: VDB ČSÚ 2023

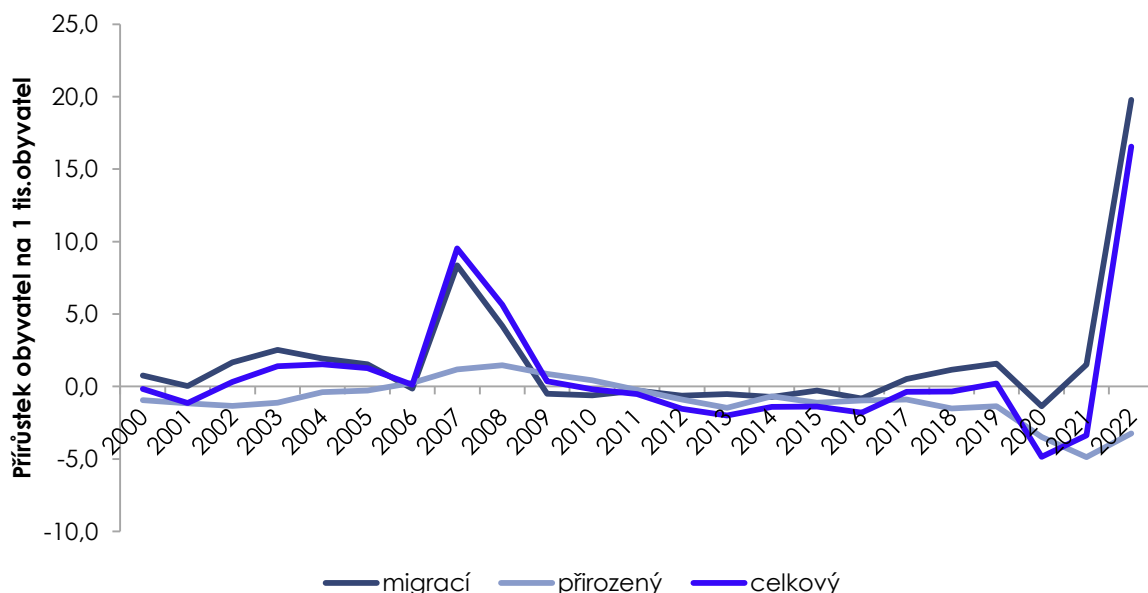
Obrázek 4 Pohyb obyvatelstva v SO ORP Ústeckého kraje, 2022



Zdroj: VDB ČSÚ 2023

Růst počtu obyvatel byl v Ústeckém kraji v roce 2022 výsledkem migračních pohybů (viz obrázek níže). Ústecký kraj zaznamenal celkový přírůstek v přepočtu na tisíc obyvatel ve výši 16,5 ‰, přirozený úbytek na tisíc obyvatel dosahoval výše -3,2 ‰ a přírůstek stěhováním činil 19,8 ‰. Z obrázku je patrný pravidelný každoroční pokles obyvatel v důsledku přirozeného úbytku. Výraznější přirozený úbytek v letech 2020–2022 lze vysvětlit nárůstem úmrtí způsobeným epidemií onemocnění covid-19.

Obrázek 5 Přírůstek (úbytek) obyvatel celkový (na 1 000 obyvatel středního stavu) k 31. 12., Ústecký kraj, 2000–2022



Zdroj: VDB ČSÚ 2023

1.5 VĚKOVÁ STRUKTURA POPULACE

Ústecký kraj je dlouhodobě jedním z věkově nejmladších krajů v Česku. Kraj má příznivější věkovou skladbu obyvatelstva než ostatní kraje – nižší průměrný věk a stále příznivé relace základních věkových skupin (ČSÚ 2015)

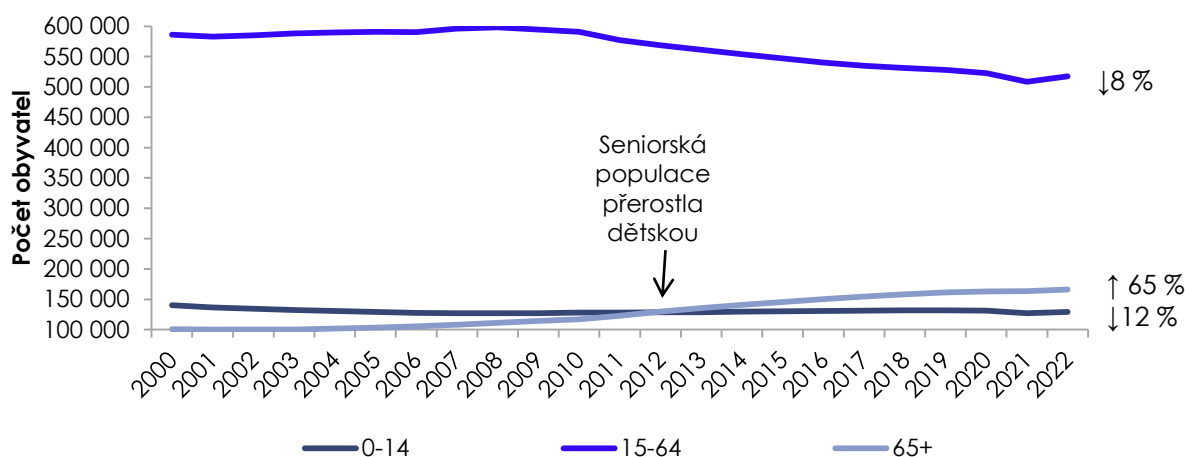
Populace osob v produktivním věku (15–64 let) v Ústeckém kraji vykazovala téměř pravidelný – jak absolutní, tak relativní – pokles od roku 2009. Tento trend byl ovlivněn přechodem silných generací narozených na konci 40. let a na počátku 50. let 20. století z produktivní do postproduktivní složky. Současně došlo k přesunu početně slabších ročníků narozených na přelomu 90. let 20. století a prvního desetiletí 21. století do věkové kategorie nad 15 let. Mezi lety 2020–2021 přispělo také zpřesnění údajů o početním stavu obyvatel novým sčítáním lidu v roce 2021.

Skupina seniorů ve věku 65 let a více v sledovaném období pravidelně a jak absolutně, tak relativně rostla. K 31. prosinci 2022 žilo v Ústeckém kraji 165,9 tisíc obyvatel ve věku 65 let a více, což představovalo 20,4 % populace kraje. Počet osob v této věkové kategorii vzrostl o 65 % v daném období. Trend růstu podílu starších osob, který lze sledovat od roku 2000 do 2022, ukazuje nárůst podílu seniorů z 12,2 % na 20,4 %. Mezi všemi třemi základními věkovými skupinami se senioři vyvíjejí nejdynamičtěji, přičemž mírný pokles tempa byl zaznamenán pouze v letech 2020–2021 v souvislosti s trvající epidemií covidu-19. Koncem roku 2012 převýšil počet obyvatel ve věku 65 a více let poprvé počet dětí ve věku 0–14 let, a tato převaha postupně narůstá.

Zastoupení osob ve věkové skupině 0–14 let na začátku 21. století klesalo, avšak výrazný zlom nastal kolem roku 2009, kdy začal mírný růst s jemnými výkyvy. Od roku 2018 lze znovu pozorovat pokles dětské populace.

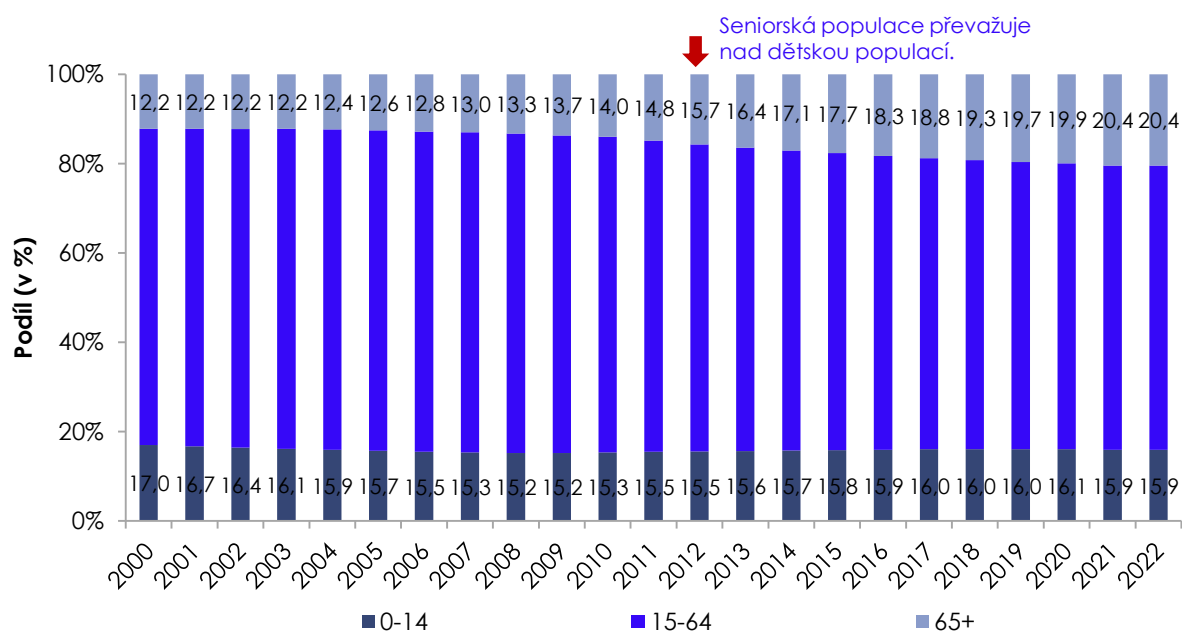
Na konci roku 2022 dosáhl podíl seniorské populace v obyvatelstvu Ústeckého kraje 20,4 %, což představuje více než jednu pětinu populace, a tento trend setrvává již druhým rokem po sobě.

Obrázek 6 Věkové skupiny k 31. 12., Ústecký kraj, 2000–2022



Zdroj: VDB ČSÚ 2023

Obrázek 7 Věkové skupiny (v %) k 31. 12. v Ústeckém kraji v letech 2000–2022



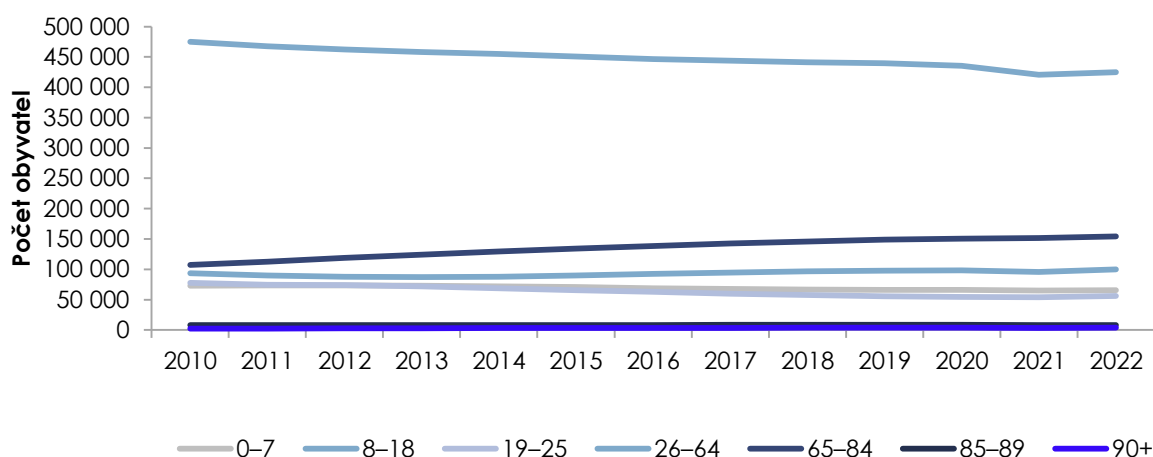
Zdroj: VDB ČSÚ 2023

Věková skladba podle vybraných věkových skupin

Obrázky níže ukazují absolutní i relativní vývoj vybraných pětiletých věkových skupin v populaci Ústeckého kraje v letech 2010–2022. Ve sledovaném období klesl počet osob ve věkových skupinách 0–7 let, 19–25 let a 26–64 let. Naopak počty osob v ostatních zvolených věkových skupinách narostly. Nejvýrazněji narostla (+76,3 %) nejstarší věková skupina (90 a více let) – zatímco v r. 2010 byly těchto osob 2 tis., v r. 2022 to bylo více než 3,6 tis. Následovala věková skupina 65–84 let (+43,8 %, o 46,9 tisíc). Nejvýraznější pokles byl evidován ve skupině osob ve věku 19–25 let (-28,1 %).

Z pohledu detailního věkového složení byly ke konci roku 2022 nejpočetnější skupinou obyvatelstva osoby ve věku 26–64 leté, tj. skupina nejvíce věkově rozkročená. Tyto osoby představovaly v Ústeckém kraji přibližně polovina populace. Do této skupiny spadaly osoby pocházející (ty ve věku 40–49 let) ze silných ročníků osob narozených v 70. letech 20. století. Druhý nejpočetnějším byl podíl osob ve věku 65–84 let (19 %). Naproti tomu početně nejslabší generace zahrnují osoby narozené v 2. polovině 90. let 20. století a na počátku 21. století, které se v roce 2022 nacházely ve věkových skupinách do 29 let.

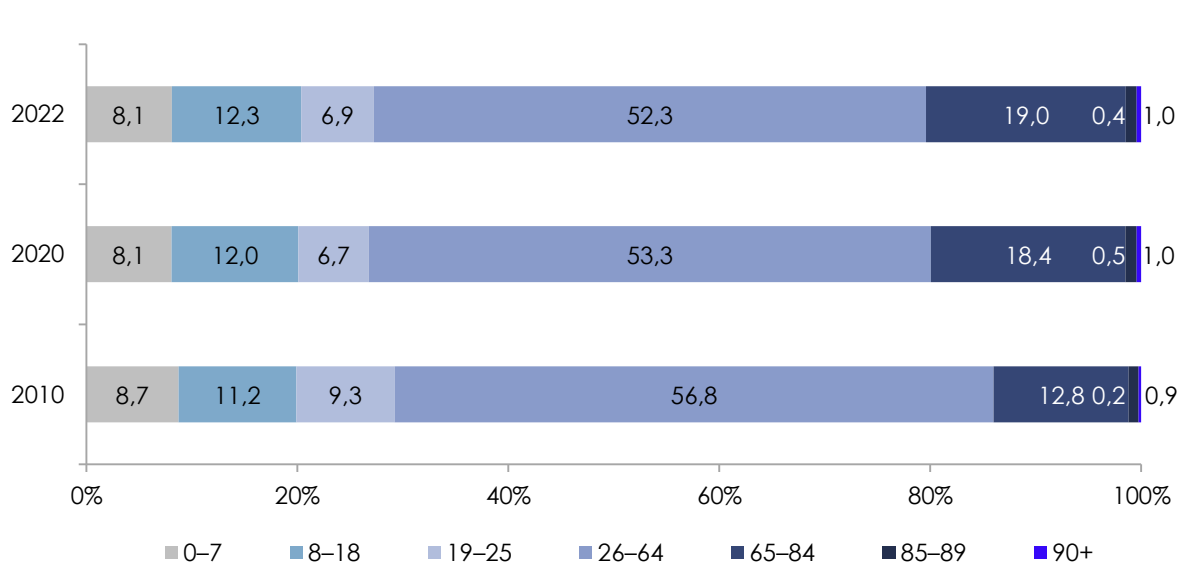
Obrázek 8 Věkové skupiny – počet, Ústecký kraj, 2010–2022



Zdroj: VDB ČSÚ 2023

Uvedené změny se promítají i do relativní struktury populace. Seniorská populace (65 a více let) tvořila v r. 2010 cca 14 % populace, v r. 2022 přesáhla 20 %. V rámci seniorské populace nejvýrazněji narostl podíl osob ve věku 90 a více let (z 0,2 % na 0,4 %), dále pak ve věku 65–84 let (z 12,8 % na 19 %). Nejvýraznější pokles byl v nejmladší věkové populaci (z 8,7 % na 8,1 %) a ve skupině osob ve věku 26–64 let (z 56,8 % na 52,3 %).

Obrázek 9 Věkové skupiny (v %), Ústecký kraj, 2010–2022



Zdroj: VDB ČSÚ 2023

Vývoj ukazatelů věkového složení obyvatel

Obyvatelstvo Ústeckého kraje postupně stárne, což je trend podobný i v ostatních krajích České republiky. Hodnota indexu stárí, vyjadřujícího počet seniorů na 100 dětí, roste. K prvnímu pololetí roku 2022 připadalo v kraji již 128,5 seniorů na 100 dětí, a průměrný věk obyvatel kraje dosáhl 42,6 let. Během posledních dvou desetiletí se index stárí zvýšil o 79 % a průměrný věk vzrostl o 4,9 let.

Pokud jde o územní detaily, ke konci roku 2022 vykázaly nejnižší hodnoty indexu stárí správní obvody obcí s rozšířenou působností (SO ORP) Chomutov a Žatec (119,3 resp. 120,1). Naopak nejvyšší hodnoty indexu stárí (nad 140) byly zaznamenány v SO ORP Varnsdorf, Děčín a Litvínov. V období sledovaném ke konci roku 2022 nejvíce zestárla správní obvody Kadaň, Bílina, Most a Varnsdorf, kde se index stárí zdvojnásobil. Stejný trend lze pozorovat i v průměrném věku obyvatel, kde nejstarší populaci měly SO ORP Litvínov, Děčín a Varnsdorf (nad 43 let), zatímco SO ORP Bílina měla nejmladší obyvatelstvo.

Tabulka 1 Ukazatele věkového složení obyvatel, Ústecký kraj a jeho SO ORP, v letech 2000 a 2022

	Průměrný věk			Index stárí (v %)		
	2000	2022	Změna (v letech)	2000	2022	Změna (v %)
Ústecký kraj	37,7	42,6	4,9	71,8	128,5	179,0
SO ORP:						
Bílina	37,1	42	4,9	60,5	123,2	203,7
Děčín	38,1	43,3	5,2	76	142,6	187,6
Chomutov	36,7	42,2	5,4	61,5	119,3	193,8
Kadaň	36,2	42,5	6,3	54,2	127,7	235,6
Litoměřice	37,6	42,8	5,3	70,8	130,5	184,3
Litvínov	39,1	43,4	4,3	88	140,2	159,3
Louny	38,2	42,7	4,5	80,3	128,8	160,5
Lovosice	39,7	42,9	3,2	97,4	131,7	135,2
Most	36,7	42,3	5,6	58,6	122,1	208,5
Podbořany	37,8	42,6	4,8	74,8	127,4	170,4
Roudnice n. Labem	39,4	42,5	3,1	96,6	123,6	127,9
Rumburk	37,2	42,5	5,3	65,6	129,7	197,8
Teplice	38,4	42,7	4,3	78,8	128,1	162,6
Ústí nad Labem	37,8	42,5	4,6	71,9	126,6	176,1
Varnsdorf	37,5	43,3	5,8	69,8	144,2	206,7
Žatec	37,5	42	4,5	72,1	120,1	166,6

Zdroj: VBD ČSÚ 2023

Věková struktura dětské populace

V roce 2000 představovala dětská složka 17,0 % populace Ústeckého kraje, v následujících letech absolutně i relativně klesala až na hodnotu 15,9 % ke konci roku 2022, tj. 129,1 tis. dětí. Z pohledu jednotlivých SO ORP se v roce 2022 nacházel nejnižší podíl dětí v Kadani (15,3 %), následoval Varnsdorf s 15,4 %. Naproti tomu nejvyšší podíl obyvatel v dětském věku žil v ORP Roudnici n. L., a to 17 %. Více než 16 % dětí z celkového počtu obyvatel příslušného území se nacházelo zejména na území SO ORP situovaných při hranicích se Středočeským krajem (Litoměřice, Louny, Lovosice, Podbořany, Žatec), dále pak ve správním obvodu Rumburk a Ústí n. L. Nejvýrazněji ve sledovaném období narostl počet dětí ve správních obvodech Lovosice a Roudnice, největší nárůst podílu populace dětského věku byl evidován v SO ORP Roudnice n. L. (o 9,4 %), dále pak v SO ORP Lovosice (o 4,3 %). SO ORP Kadaň zaznamenala nejvýraznější pokles podílu dětí na populaci (o téměř 16 %).

Tabulka 2 Ukazatele věkového složení obyvatel – dětská složka, Ústecký kraj a jeho SO ORP, v letech 2000 a 2022

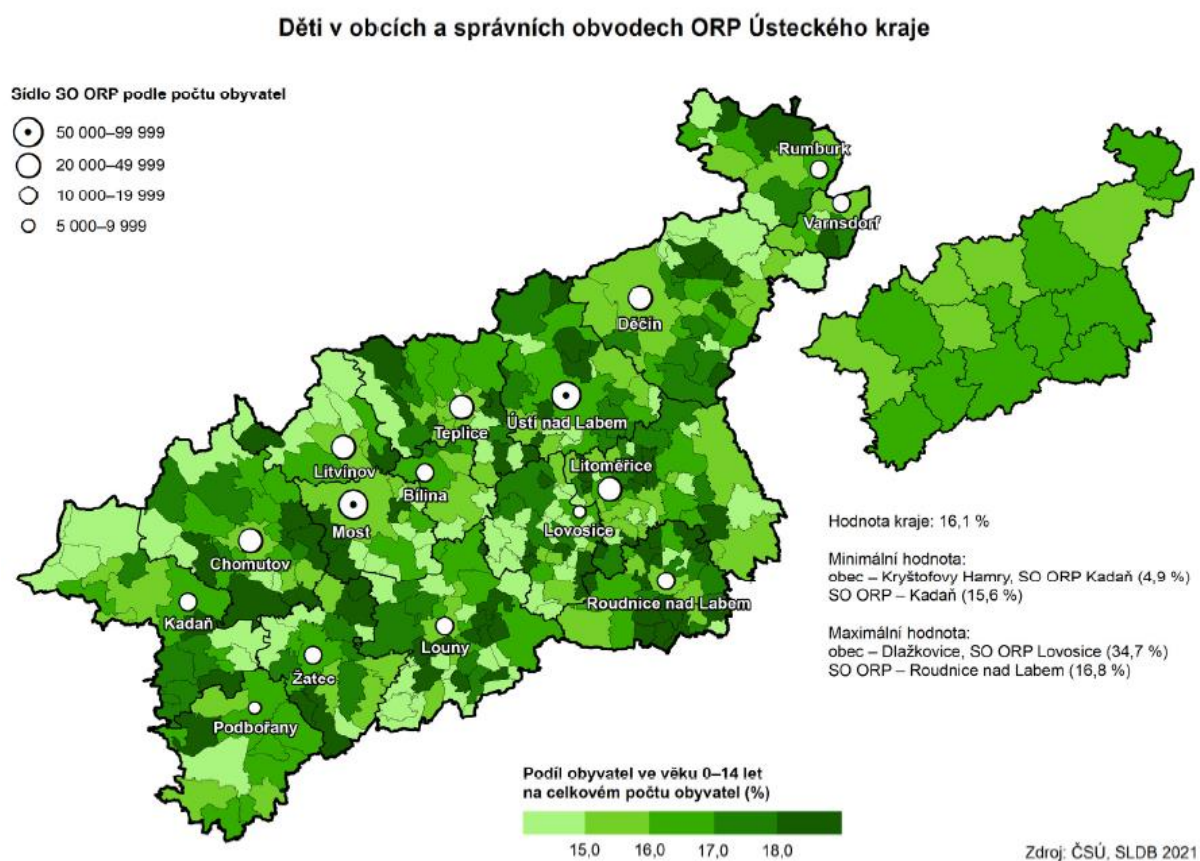
	0–14 let (abs.)			0–14 let (rel.)		
	2000	2022	Index změny	2000	2022	Index změny
Ústecký kraj	140 277	129 113	92,0	17,0	15,9	93,7
SO ORP:						
Bílina	3 672	3 127	85,2	16,8	15,9	94,9
Děčín	13 209	11 722	88,7	16,6	15,6	93,6
Chomutov	14 291	12 824	89,7	17,6	15,9	90,2
Kadaň	8 092	6 638	82,0	18,2	15,3	84,1
Litoměřice	9 898	9 344	94,4	17,1	16,0	93,1
Litvínov	6 270	5 590	89,2	15,4	15,6	100,7
Louny	7 200	6 969	96,8	16,8	16,0	95,3
Lovosice	4 083	4 425	108,4	15,4	16,0	104,3
Most	14 304	11 317	79,1	18,3	15,7	85,7
Podbořany	2 709	2 512	92,7	17,1	16,0	93,7
Roudnice n. L.	4 651	5 624	120,9	15,5	17,0	109,4
Rumburk	5 979	5 245	87,7	17,9	16,2	90,5
Teplice	17 422	17 063	97,9	16,1	15,8	98,1
Ústí n. L.	20 157	19 199	95,2	17,0	16,2	94,9
Varnsdorf	3 658	2 998	82,0	17,6	15,4	87,1
Žatec	4 682	4 516	96,5	17,1	16,3	95,2

Pozn. Index změny = hodnota v r. 2022/hodnota v r. 2000*100.

Zdroj: VBD ČSÚ 2023

V kartodiagramu níže je vyobrazeno zastoupení dětské složky v jednotlivých obcích a SO ORP Ústeckého kraje, a to v roce 2021 – dle dat ze Sčítání lidu realizovaného v tomto roce. Podíl obyvatel ve věku 0–14 let na celkovém počtu obyvatel jednotlivých správních obvodů obcí s rozšířenou působností se ke dni sčítání 2021 pohyboval v rozmezí od 15,6 % (ORP Kadaň) po 16,8 % (ORP Roudnice nad Labem).

Obrázek 10 Zastoupení dětské složky v SO ORP Ústeckého kraje, 2021



Zdroj: ČSÚ 2023a

Věková struktura seniorské populace

V roce 2000 dosahoval podíl osob 65letých a starších v Ústeckém kraji 12,2 %, během následujících let se podíl seniorů postupně zvyšoval a ke konci roku 2022 dosáhl 20,4 % (tzn. nárůst o 79 %). Z pohledu jednotlivých SO ORP se v roce 2022 nacházel nejnižší podíl seniorů v Chomutově (19 %), následoval Most a Kadaň, kde podíl seniorů dosahoval 19,2 %, resp. 19,5 %. Naproti tomu nejvyšší podíl obyvatel v poproduktivním věku žil v ORP Děčín a Varnsdorf (shodně 22,2 %). Více než 21 % seniorů z celkového počtu obyvatel příslušného území se nacházelo na území SO ORP v Litvínově, Lovosicích a Roudnici n. L.

Za posledních více než dvacet let zaznamenaly nejvyšší nárůst počtu osob 65letých a starších ve správním obvodě Kadaň (nárůst o 93 %). Více než 70 % zvýšení bylo evidováno u SO ORP Bílina a Litoměřice. Naproti tomu složka obyvatel v poproduktivním věku nejméně vzrostla ve správním obvodě Litvínov a Lovosice.

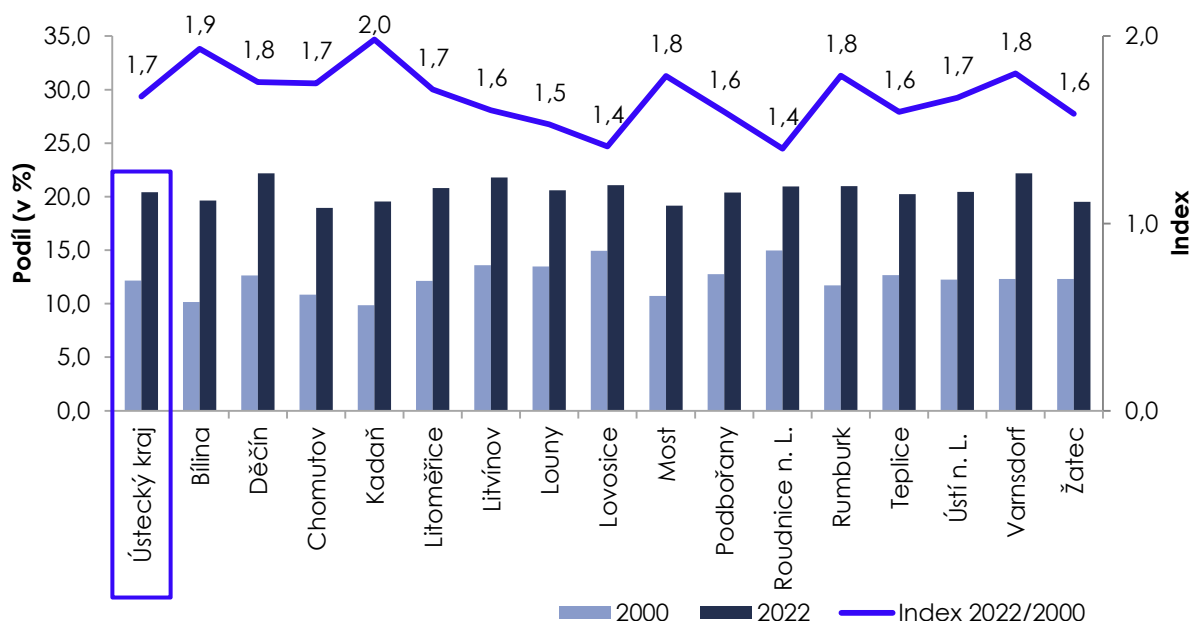
Tabulka 3 Ukazatele věkového složení obyvatel – seniorská složka, Ústecký kraj a jeho SO ORP, v letech 2000 a 2022

	65 a více let (abs.)			65 a více let (rel.)		
	2000	2022	Index změny (2022/2000* 100)	2000	2022	Index změny (2022/2000* 100)
Ústecký kraj	100 696	165 870	164,7	12,2	20,4	167,7
SO ORP:						
Bílina	2 222	3 854	173,4	10,2	19,6	193,3
Děčín	10 042	16 717	166,5	12,6	22,2	175,5
Chomutov	8 794	15 297	173,9	10,9	19,0	174,8
Kadaň	4 386	8 476	193,3	9,9	19,5	198,1
Litoměřice	7 007	12 193	174,0	12,1	20,8	171,5
Litvínov	5 516	7 836	142,1	13,6	21,8	160,5
Louny	5 779	8 975	155,3	13,5	20,6	152,9
Lovosice	3 976	5 826	146,5	15,0	21,1	141,0
Most	8 380	13 821	164,9	10,7	19,2	178,7
Podbořany	2 026	3 201	158,0	12,8	20,4	159,6
Roudnice n. L.	4 493	6 949	154,7	15,0	21,0	139,9
Rumburk	3 921	6 803	173,5	11,7	21,0	178,9
Teplice	13 728	21 863	159,3	12,7	20,2	159,6
Ústí n. L.	14 498	24 311	167,7	12,2	20,5	167,1
Varnsdorf	2 553	4 324	169,4	12,3	22,2	180,1
Žatec	3 375	5 424	160,7	12,3	19,5	158,6

Zdroj: VBD ČSÚ 2023

V rámci Ústeckého kraje, při pohledu na jednotlivé správní obvody obcí s rozšířenou působností (SO ORP), lze pozorovat výrazné rozdíly ve vývoji počtu osob ve věku 65 let a více a jeho podílu na celkové populaci. V roce 2000 činil průměrný podíl této věkové skupiny na celkové populaci 12,3 %, zatímco v roce 2022 tento podíl vzrostl na 20,5 %. Největší nárůst počtu osob ve věku 65 let a více podle indexu růstu byl zaznamenán v SO ORP Kadaň (198 %) a SO ORP Bílina (193,3 %). Naopak nejnižší nárůst v této věkové skupině byl zjištěn v SO ORP Roudnice nad Labem (139,9). Většina SO ORP zaznamenala zvýšení podílu seniorské populace o více než polovinu, což dokumentuje zrychlující se proces demografického stárnutí.

Obrázek 11 Vývoj podílu osob ve věku 65 a více let (v %), SO ORP Ústeckého kraje, 2000 a 2022



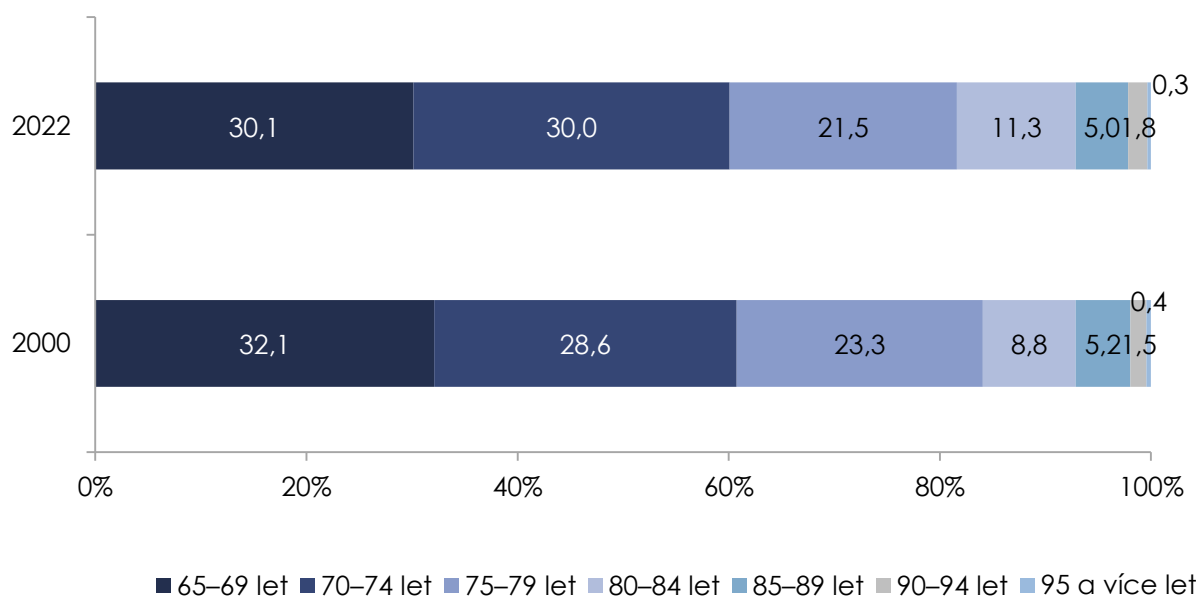
Zdroj: VDB ČSÚ 2023

S ohledem na cíl analýzy hrají v seniorské populaci významnou roli nejstarší osoby. Je proto vhodné sledovat vývoj počtu a podílu osob v těchto věkových skupinách. Mimo jiné také z toho důvodu, že v posledních více než 20 letech se podíly nejstarších osob (80+) velmi zvyšují a podílejí se tak významnou měrou na zvyšující se dynamice demografického stárnutí.

Obrázky níže ukazují detailněji věkovou strukturu seniorské populace v Ústeckém kraji v letech 2000 a 2022. Početně nejsilnější pětiletou věkovou skupinu v rámci seniorské populace (s třetinovým podílem) tvoří tradičně ti nejmladší, tj. osoby ve věku 65–69 let. Jejich převaha nad vyššími věkovými skupinami však již není nikterak výrazná, což je dáno historickým vývojem porodnosti. Všechny pětileté věkové kategorie seniorské populace evidovaly zvýšení počtu osob. Výrazně přibýlo seniorů ve věku 80–84 let (z 8,8 tis. v r. 2000 na 18,7 tis. v r. 2022), zdvojnásobení počtu je patrné i osob ve věkové skupině 90–94 let (z 1,5 tis. na 3 tis.). V roce 2022 bylo starších šedesátníků téměř 50 tis., jen o 290 osob méně bylo ve skupině mladších sedmdesátníků (49,7 tis.). Starších sedmdesátníků bylo ke konci roku 2022 téměř 35,7 tis. I nadále však platí, že v každé další pětileté věkové skupině vyššího věku je vlivem s věkem rostoucí úmrtnosti počet obyvatel nižší.

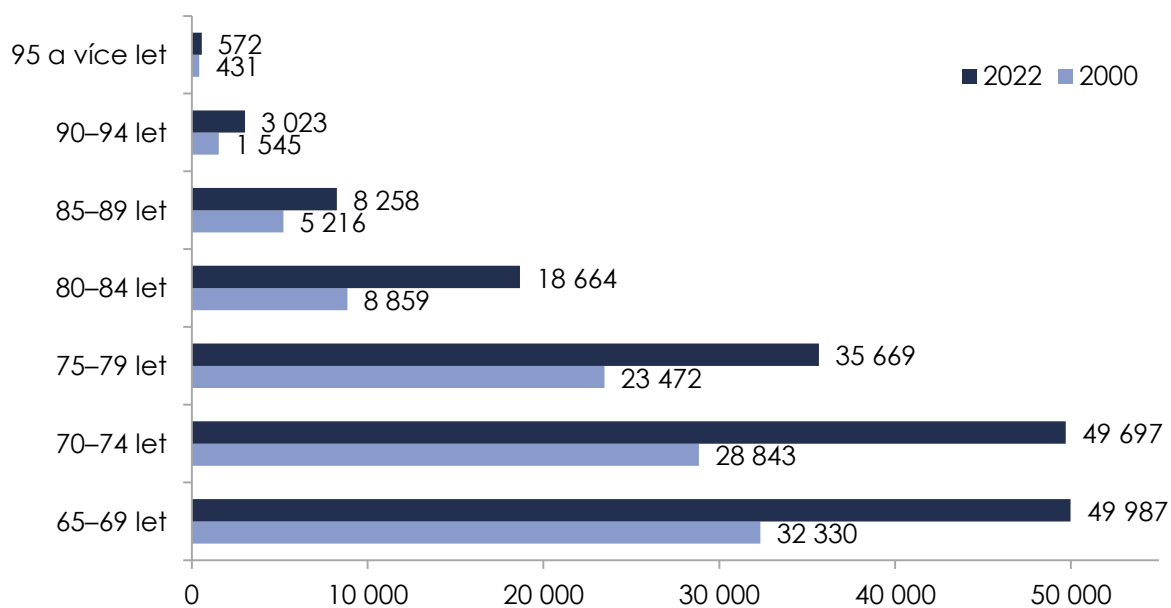
Senioři ve věku 65 až 74 let společně zahrnují dvě třetiny všech seniorů v kraji ke konci roku 2022 (65–69 let – 30,2 %, 70–74 let 30 %), více než pětinu seniorské populace kraje představují osoby ve věku 75–79 let představují (21,5) a zbylou necelou pětinu zaujímají osoby ve věku 80 a více let. Většina z věkové skupiny 80+ let patří mezi osmdesátníky (16,2 %), devadesátníků bylo na konci roku 2022 přibližně 2,2 %. V porovnání s rokem 2000 je evidentní pokles podílu seniorů ve věku 65–69 let a naopak nárůst podílu osob ve věkové skupině 70–74 let.

Obrázek 12 Obyvatelstvo Ústeckého kraje ve věku 65 a více let podle věku v letech 2000 a 2022 (podíl na seniorské populaci)



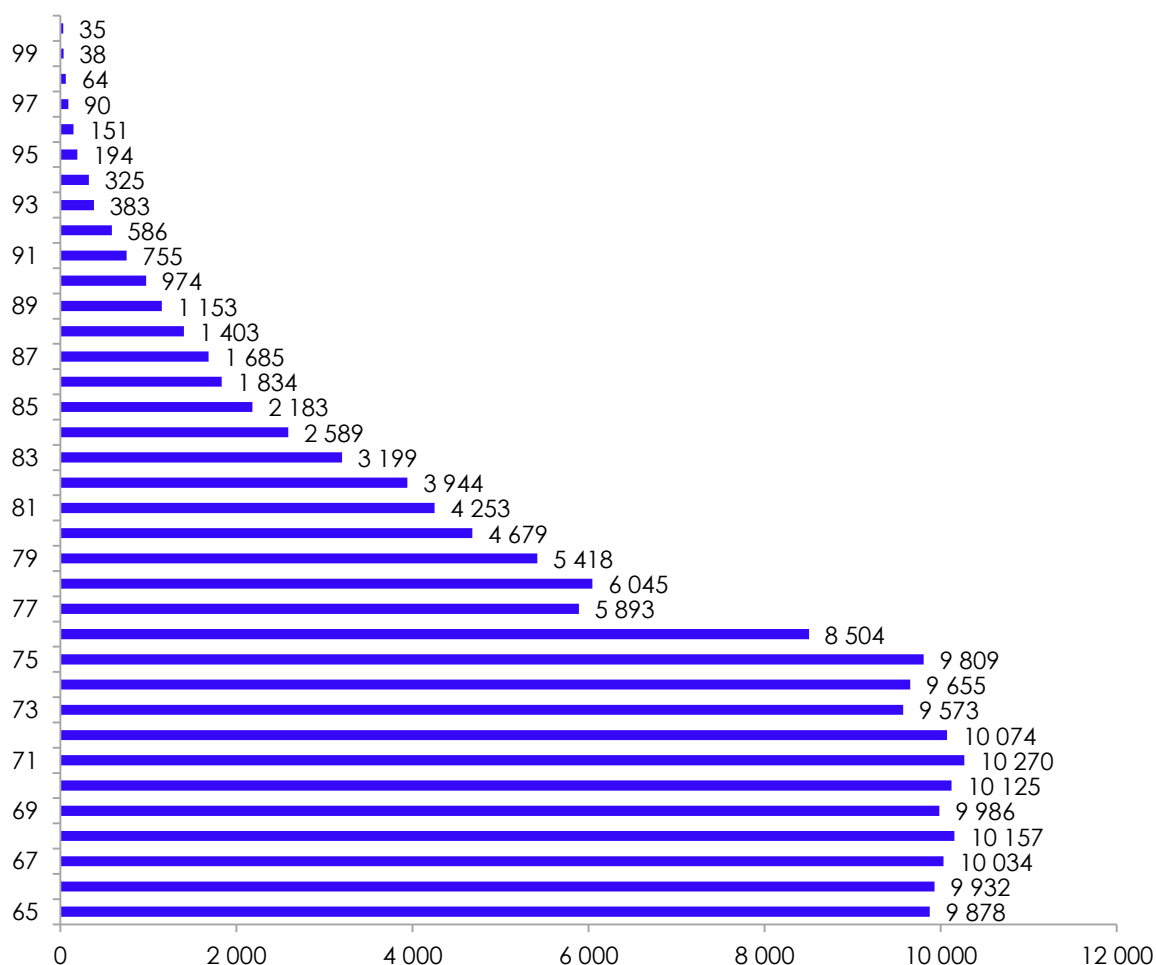
Zdroj: VDB ČSÚ 2023

Obrázek 13 Obyvatelstvo Ústeckého kraje ve věku 65 a více let podle věku v letech 2000 a 2022 (k 31. 12.)



Zdroj: VDB ČSÚ 2023

Obrázek 14 Obyvatelstvo Ústeckého kraje ve věku 65 a více let podle věku v roce 2022 (k 31. 12.)

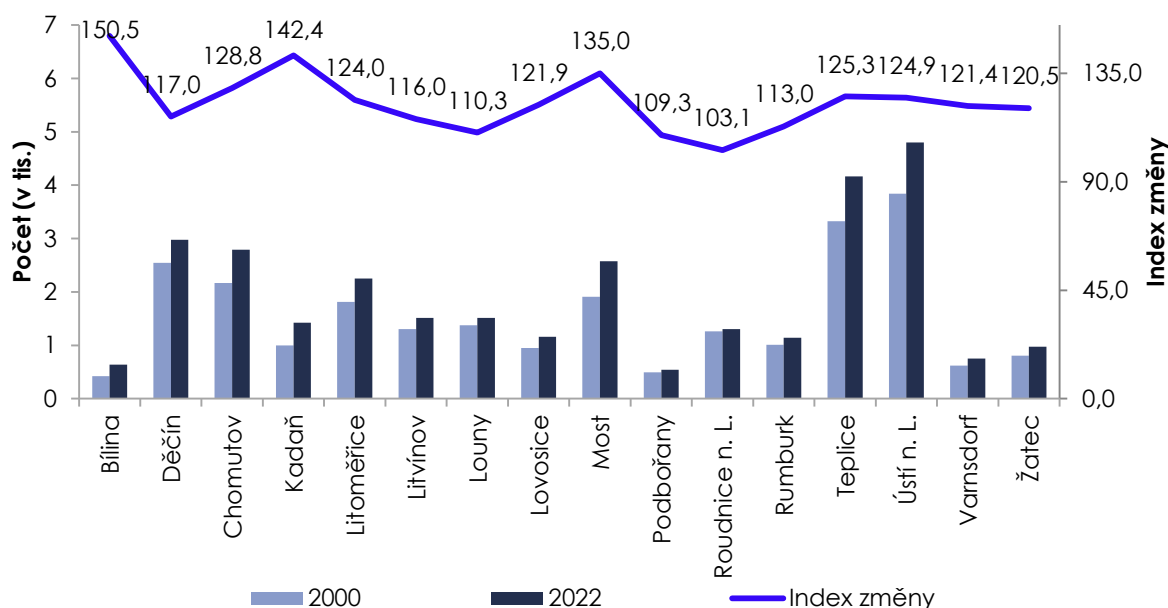


Zdroj: VDB ČSÚ 2023

V závislosti na socio-demografické i ekonomické struktuře jednotlivých částí Ústeckého kraje se pak projevují signifikantní rozdíly mezi jednotlivými SO ORP. Obrázek níže ukazuje, ve kterých SO ORP došlo k nejvyšším nárůstům počtu populace 80+ mezi lety 2010 a 2022, lomená čára ukazuje index změny vývoje počtu osob ve věku 80+ v uvedeném období. Průměrný nárůst počtu osob ve věku 80+ za celý soubor SO ORP Ústeckého kraje činí pro uvedené období téměř 23 %. Přičemž je patrné, že k nejvyššímu došlo v SO ORP Bílina (50,5 %) a dále v SO ORP Kadaň (42,4 %). A naopak, v některých správních obvodech nebyl nárůst počtu nejstarších seniorů tak dramatický (Roudnice n. L. – 3,1 %, Podbořany – 9,3 %).

To ostatně potvrzují i následující skutečnosti: nejmladší obyvatelstvo podle hodnoty průměrného věku žilo ve správním obvodě Bílina a Žatec (42 let, resp. 42,5). V SO ORP Chomutov a Žatec byl zaznamenán nejnížší index stáří (119,3, resp. 120,1).

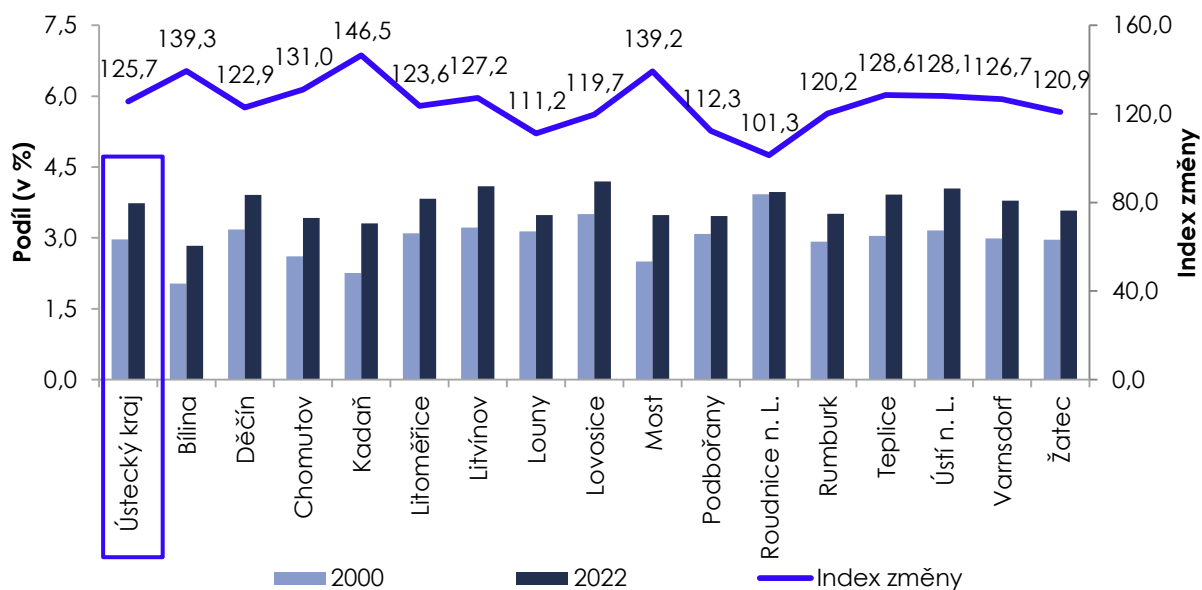
Obrázek 15 Vývoj počtu seniorů 80+, Ústecký kraj a jeho SO ORP, v roce 2010 a 2022 (k 31. 12.)



Zdroj: VDB ČSÚ 2023

Obrázek níže ukazuje, ve kterých SO ORP došlo k nejvyšším nárůstům podílu populace 80+ na populaci mezi lety 2010 a 2022, lomená čára ukazuje index změny vývoje podílu osob ve věku 80+ v uvedeném období. V roce 2010 se podíleli nejstarší senioři (nad 80 let věku) na populaci v jednotlivých SO ORP v průměru necelými 3 %, do roku 2022 se tato průměrná hodnota zvýšila na 3,7 %. Průměrný nárůst podílu osob ve věku 80+ za všechna SO ORP Ústeckého kraje činí pro uvedené období téměř 25 %. Nejvyšší podíl těchto seniorů v r. 2022 měly správní obvody Lovosice a Litvínov (nad 4 %), nejnižší naopak Bílina (2,8 %). Nejvýraznější nárůst podílu seniorů 80+ byl evidován ve správním obvodu Kadaň (+46,5 %), nejmenší ve správním obvodu Roudnice n. L.

Obrázek 16 Vývoj podílu seniorů 80+ na populaci, Ústecký kraj a jeho SO ORP, v roce 2010 a 2022 (k 31. 12.)



Zdroj: VDB ČSÚ 2023

1.6 OSOBY S PŘÍSPĚVKEM NA PÉČI A MOBILITU, PRŮKAZY OZP A INVALIDNÍMI DŮCHODY

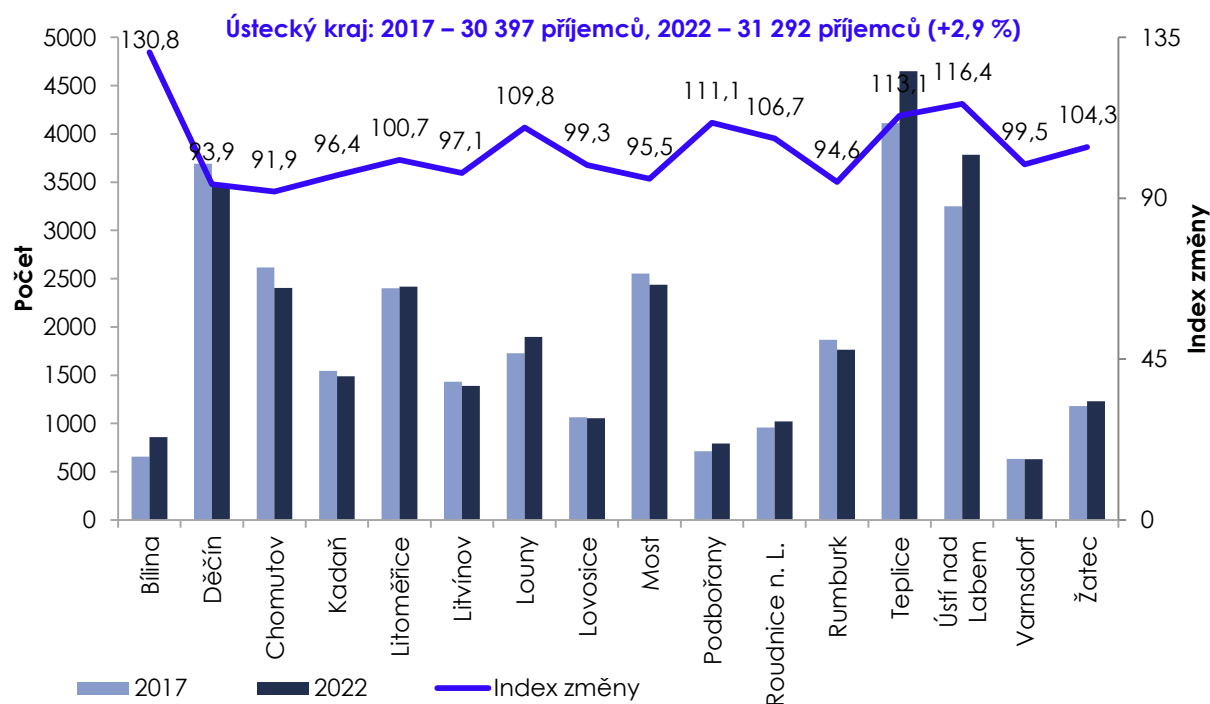
Následující část se zabývá analýzou statistik týkajících se příjemců příspěvku na péči (PnP) a příspěvku na mobilitu, stejně jako statistik průkazů osoby se zdravotním postižením (OZP) a invalidních důchodů v Ústeckém kraji a jeho SO ORP za období 2017–2022 (vždy v prosinci), které poskytlo Ministerstvo práce a sociálních věcí. Analyzován je vývoj počtu příjemců příspěvku na péči v závislosti na typu poskytované sociální služby, což umožní identifikovat zajímavé trendy. Z tohoto důvodu jsou vybrané části zaměřeny na analýzu příjemců příspěvku na péči podle typu poskytované sociální služby.

Příspěvek na péči – celkem

Příspěvek na péči je určen osobám, které z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu potřebují pomoc jiné fyzické osoby při zvládání základních životních potřeb v rozsahu stanoveném stupněm závislosti podle zákona o sociálních službách.

K prosinci roku 2022 pobíralo v Ústeckém kraji celkem 31 292 osob příspěvek na péči ve všech stupních závislosti, od 1. (nejlehčí) po 4. (nejtěžší). Ve srovnání s rokem 2017 (30 397 osob) došlo k mírnému nárůstu počtu příjemců o 895 osob (+2,9 %). Pokud jde o územní rozložení, v 9 ze 16 správních obvodů Ústeckého kraje došlo mezi lety 2017–2022 ke snížení počtu příjemců PnP. Nejvýraznější pokles byl zaznamenán ve správních obvodech Děčín a Chomutov (-6,1 %, resp. -8,1 %), naopak nárůst u správních obvodů Bílina (+30,8 %) a Ústí n. L. (+16,4 %)

Obrázek 17 Příjemci příspěvku na péči (počet), Ústecký kraj a jeho SO ORP, 2017 a 2022

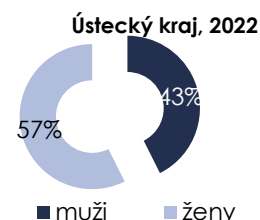


Zdroj: MPSV 2024, vlastní výpočty

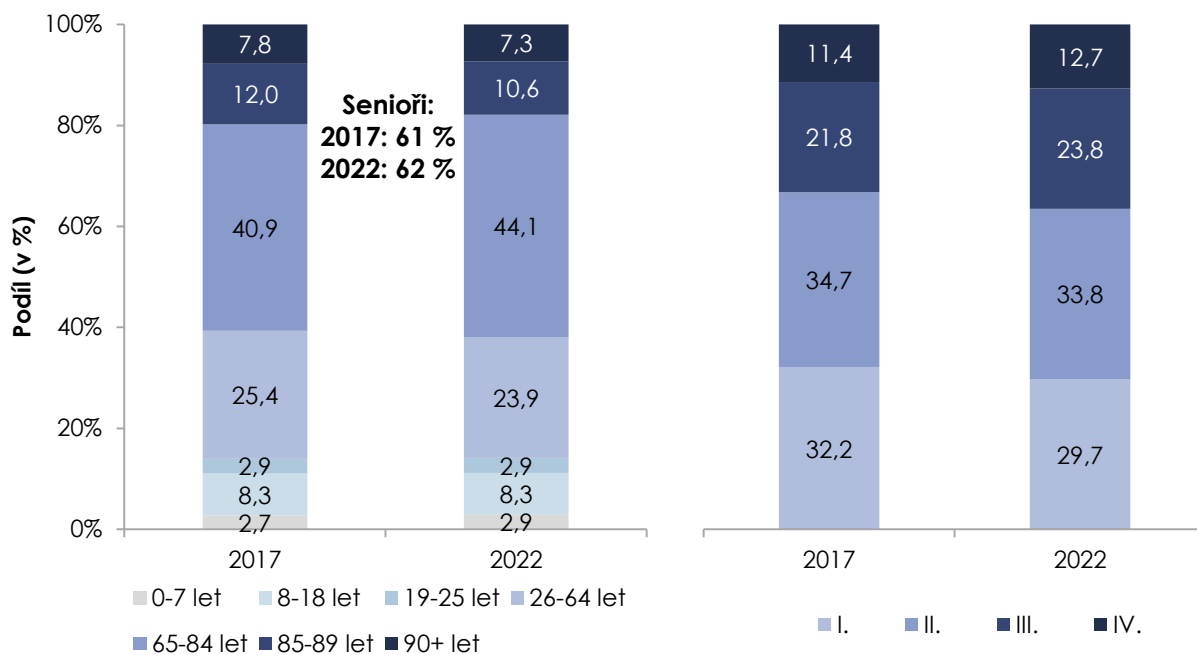
V posledních letech došlo v Ústeckém kraji k určitým změnám ve struktuře příjemců příspěvku na péči (PnP). Byl zaznamenán pokles počtu příjemců PnP v I. stupni závislosti, zatímco počet příjemců ve III. a IV. stupni závislosti stoupl (viz tabulka níže). Tyto změny se rovněž promítly do procentuálního rozložení příjemců PnP. V kraji více než třetina osob pobírajících tuto dávku je závislá v II. stupni, téměř třetina v I. stupni a necelá čtvrtina v III. stupni závislosti. Příjemci PnP s nejvyšším stupněm závislosti (tj. IV. stupněm) představují 13 %. Počet příjemců PnP v I. stupni závislosti klesl o 7,6 %, ve II. stupni o 2,5 %. Naopak zastoupení příjemců PnP ve III. stupni vzrostlo o 9,2 % a ve IV. stupni o více než 11 %.

Pokud jde o věkovou strukturu, ve sledovaném období vzrostly počty příjemců PnP ve všech věkových kategoriích do 25 let a ve věkové kategorii 65–84 let. Zvýšení bylo v těchto věkových skupinách mezi 2,7–10,9 %. Tyto změny se rovněž projeví v procentuálním rozložení příjemců PnP podle věku.

Senioři tradičně dominují ve struktuře příjemců PnP z hlediska věku, a to po celé sledované období. Lidé ve věku 65 let a více tvoří průměrně 61 % všech příjemců PnP. Největší podíl příjemců v Ústeckém kraji v roce 2022 tvoří osoby ve věku 65–84 let (44,1 %), následované skupinou osob ve věku 26–64 let, která představuje 23,9 % všech příjemců. Děti do 18 let věku tvoří nad 11 % všech příjemců. Ženy dlouhodobě tvoří přibližně 57 % všech příjemců PnP.



Obrázek 18 Příjemci příspěvku na péči – podle věkové skupiny a stupně závislosti (podíl, v %), Ústecký kraj, v roce 2017 a 2022



Zdroj: MPSV 2024, vlastní výpočty

Tabulka 4 Příjemci příspěvku na péči – podle stupně závislosti, Ústecký kraj, v letech 2017–2022

	Počet					Podíl (v %)			
	I.	II.	III.	IV.	Celkem	I.	II.	III.	IV.
2017	9774	10533	6634	3456	30 397	32,2	34,7	21,8	11,4
2018	9842	10725	6877	3595	31 039	31,7	34,6	22,2	11,6
2019	9997	10951	7155	3727	31 830	31,4	34,4	22,5	11,7
2020	9578	10734	7323	3692	31 327	30,6	34,3	23,4	11,8
2021	9370	10622	7376	3800	31 168	30,1	34,1	23,7	12,2
2022	9301	10571	7456	3964	31 292	29,7	33,8	23,8	12,7
Index změny	95,2	100,4	112,4	114,7	102,9	92,4	97,5	109,2	111,4

Zdroj: MPSV 2024, vlastní výpočty

Tabulka 5 Příjemci příspěvku na péči – podle věkové skupiny, Ústecký kraj, v letech 2017–2022

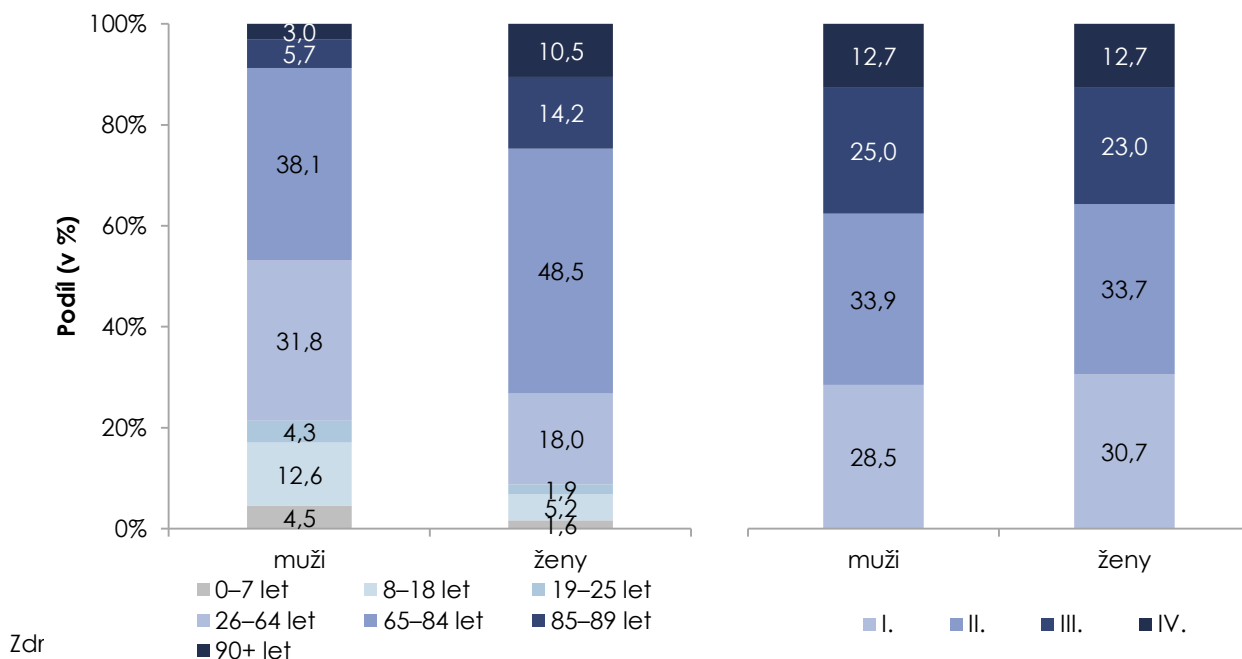
	Počet							Celkem
	0–7 let	8–18 let	19–25 let	26–64 let	65–84 let	85–89 let	90+ let	
2017	829	2537	873	7718	12432	3641	2367	30 397
2018	843	2560	898	7821	12841	3647	2429	31 039
2019	850	2611	890	7912	13392	3739	2436	31 830
2020	835	2651	890	7808	13286	3475	2382	31 327
2021	860	2614	908	7700	13438	3333	2315	31 168
2022	898	2606	919	7476	13792	3306	2295	31 292
Index změny	108,3	102,7	105,3	96,9	110,9	90,8	97,0	102,9

	Podíl (v %)							Celkem
	0–7 let	8–18 let	19–25 let	26–64 let	65–84 let	85–89 let	90+ let	
2017	2,7	8,3	2,9	25,4	40,9	12,0	7,8	100,0
2018	2,7	8,2	2,9	25,2	41,4	11,7	7,8	100,0
2019	2,7	8,2	2,8	24,9	42,1	11,7	7,7	100,0
2020	2,7	8,5	2,8	24,9	42,4	11,1	7,6	100,0
2021	2,8	8,4	2,9	24,7	43,1	10,7	7,4	100,0
2022	2,9	8,3	2,9	23,9	44,1	10,6	7,3	100,0
Index změny	105,2	99,8	102,3	94,1	107,8	88,2	94,2	-

Zdroj: MPSV 2024, vlastní výpočty

Ve struktuře příjemců PnP dle věku jsou patrné významné změny z hlediska pohlaví. Muži představují nejčastěji příjemce PnP ve věkové kategorii 65–84 let (38 %). Třetina mužských příjemců se nachází ve věku 26–64 let. Ženy tvoří přibližně polovinu příjemců PnP ve věkové kategorii 65–84 let a necelou pětinu ve věku 26–64 let. Struktura příjemců PnP podle stupně závislosti se mezi oběma pohlavími výrazně neliší.

Obrázek 19 Příjemci příspěvku na péči – podle věkové skupiny a stupně závislosti (podíl, v %), Ústecký kraj, v roce 2022



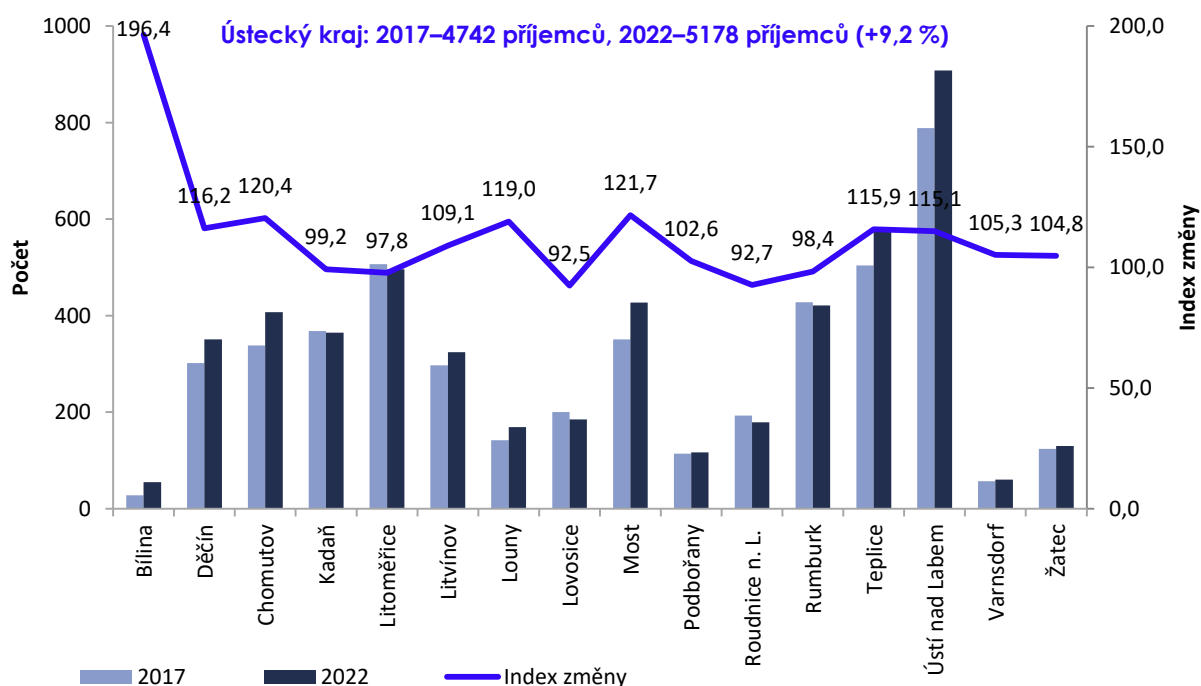
Zdr

Příspěvek na péči – pobytová zařízení

Podkapitola obsahuje analýzu příjemců příspěvku na péči, kteří byli umístěni v pobytových zařízeních sociálních služeb (domovy pro seniory, domovy pro osoby se zdravotním postižením, domovy se zvláštním režimem, chráněné bydlení).

Mezi sledovanými lety je patrné zvýšení počtu osob pobírajících příspěvek na péči v pobytových zařízeních sociálních služeb. Zatímco v roce 2017 mělo v Ústeckém kraji tento příspěvek 4742 osob, které využívaly služeb pobytových zařízení, v roce 2022 tento počet dosáhl 5178 (+ 9,2 %). Regionálně lze pozorovat růst počtu příjemců péče v pobytových zařízeních v 11 z 16 správních obvodů Ústeckého kraje mezi sledovanými lety. Největší nárůst byl zaznamenán ve správním obvodu Bílina (+96,4 %), zatímco v ostatních správních obvodech byl průměrný nárůst 13 %. Naopak u některých správních obvodů došlo k poklesu, nejvýrazněji ve správních obvodech Roudnice nad Labem a Lovosice (-7,3 % resp. -7,5 %).

Obrázek 20 Příjemci příspěvku na péči – pobytová zařízení (počet), Ústecký kraj a jeho SO ORP, 2017–2022

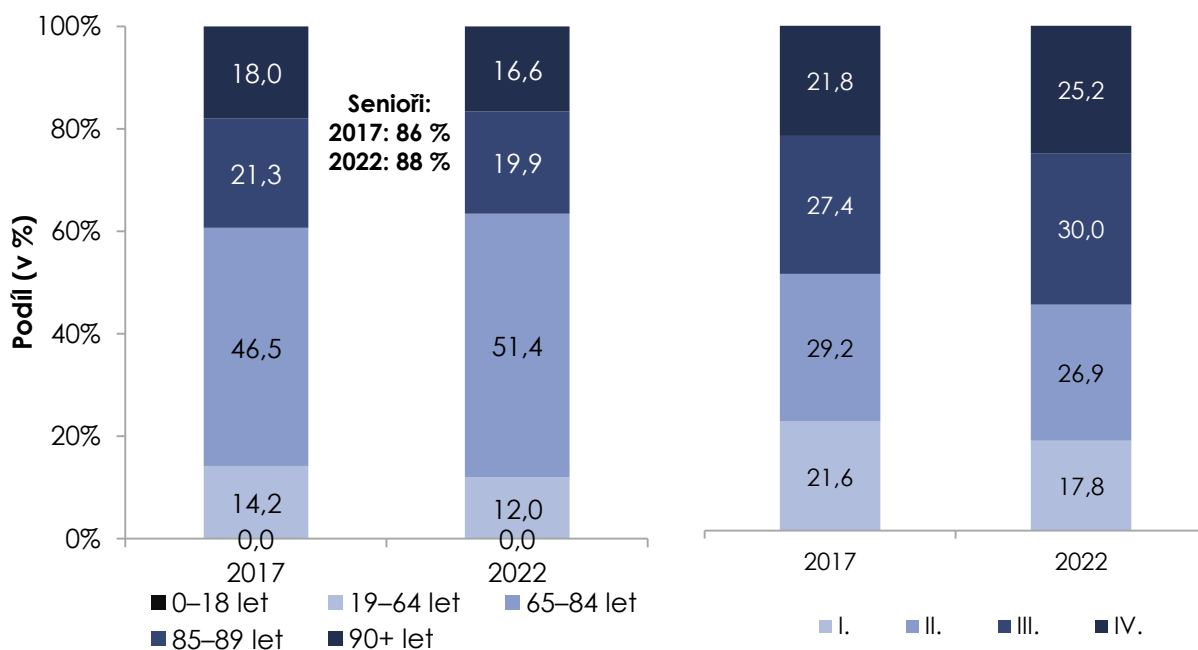


Zdroj: MPSV 2024, vlastní výpočty

Srovnání struktury uživatelů v pobytových zařízeních sociálních služeb mezi lety 2017 a 2022 poskytuje zajímavá data. V roce 2017 tvořili více než 21 % klientů v I. stupni závislosti, zatímco v roce 2022 tento podíl klesl na necelých 18 %. Podobný trend lze pozorovat i u osob, které jsou příjemci příspěvku na péči ve II. stupni závislosti. Zatímco v roce 2017 bylo takových osob téměř 30 %, do roku 2022 se tento podíl snížil na necelých 27 %. Naopak se v tomto období výrazně zvýšil počet osob s přiznaným příspěvkem na péči ve III. a IV. stupni závislosti, které využívaly služeb v pobytových zařízeních. Podíl příjemců s PnP ve III. stupni se zvýšil z 27,4 % na 30 %, ve IV. stupni z 21,8 % na 25,2 %.

Senioři (osoby nad 65 let) dominují mezi příjemci PnP v pobytových zařízeních, což je dáno především zaměřením těchto zařízení na starší populaci. V r. 2017 tvořily tyto osoby 86 % všech příjemců v Ústeckém kraji, v r. 2023 tento podíl vzrostl na 88 %. Příjemci do 18 let prakticky nejsou zastoupeni. V detailním rozčlenění lze pozorovat nárůst podílu příjemců ve věkové skupině 65–84 let, zatímco ostatní věkové skupiny mírně poklesly.

Obrázek 21 Příjemci příspěvku na péči v pobytových zařízeních – podle věkové skupiny a stupně závislosti (podíl, v %), Ústecký kraj, v roce 2017 a 2022



Zdroj: MPSV 2024, vlastní výpočty

V následující tabulce jsou prezentovány počty příjemců tohoto sociálního příspěvku, kteří využívali služeb v pobytových zařízeních, rozdělené podle stupně závislosti a věku. Během sledovaného období došlo k poklesu počtu příjemců PnP v I. stupni závislosti o 10 %, zatímco počet příjemců této sociální dávky ve III. a IV. stupni závislosti výrazně vzrostl (o 20 %, respektive 26,4 %).

Tabulka 6 Příjemci příspěvku na péči – podle stupně závislosti, Ústecký kraj, v letech 2017–2022

	Počet příjemců PnP dle stupně závislosti				Celkem
	I.	II.	III.	IV.	
2017	1 026	1 386	1 297	1 033	4 742
2018	983	1 393	1 332	1 127	4 835
2019	992	1 452	1 394	1 168	5 006
2020	851	1 321	1 320	1 095	4 587
2021	901	1 435	1 460	1 232	5 028
2022	923	1 395	1 554	1 306	5 178
Index změny	90,0	100,6	119,8	126,4	109,2

Zdroj: MPSV 2024, vlastní výpočty

Během sledovaného období se počty příjemců PnP nad 65 let v kraji zvýšily ve všech věkových kategoriích, nejvíce ve věku 65–84 let (+20,6 %). Naopak počet příjemců PnP do 64 let klesl o 7,3 %. Tyto změny se projevily i v procentuálním zastoupení příjemců příspěvku na péči dle věku.

Tabulka 7 Příjemci příspěvku na péči – podle věkové skupiny, Ústecký kraj, v letech 2017–2022

	Počet příjemců PnP dle věku					Celkem
	0–18 let	19–64 let	65–84 let	85–89 let	90+ let	
2017	1	672	2207	1009	853	4 742
2018	1	682	2286	998	868	4 835
2019	1	660	2394	1045	906	5 006
2020	0	623	2226	935	803	4 587
2021	0	638	2581	990	819	5 028
2022	0	623	2661	1033	861	5 178
Index změny	0,0	92,7	120,6	102,4	100,9	109,2

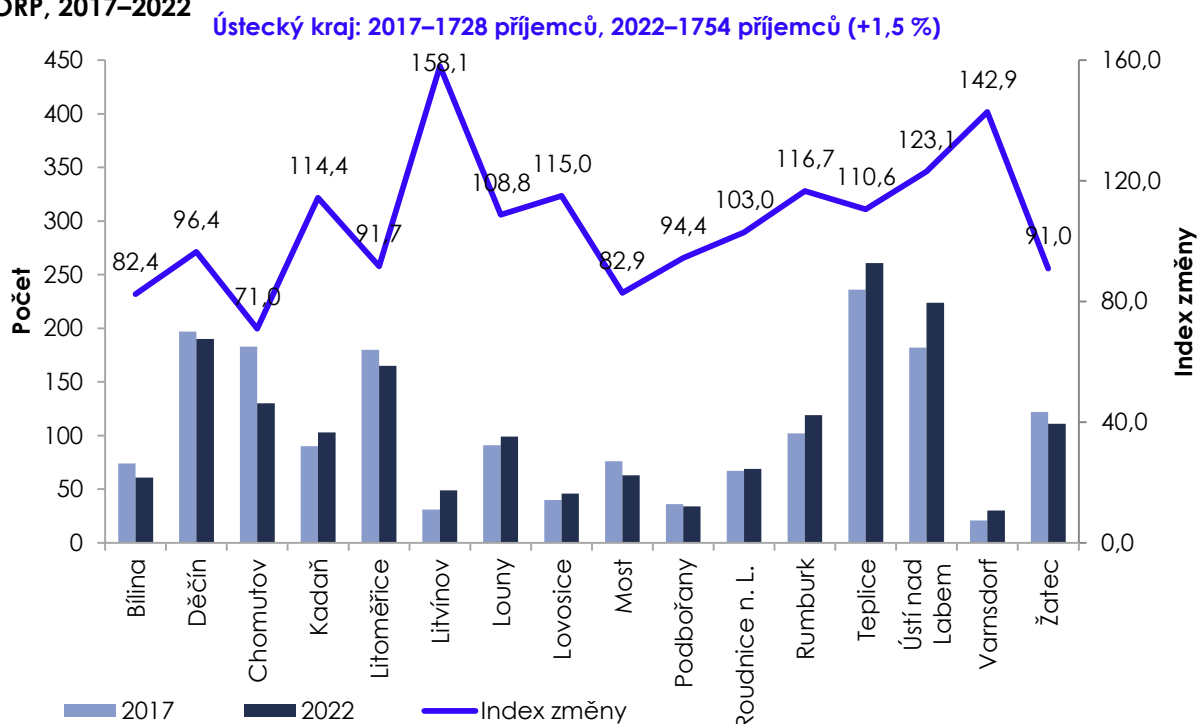
Zdroj: MPSV 2024, vlastní výpočty

Príspevek na péči – terénny a ambulantní služby

Tato podkapitola obsahuje statistiky příjemců příspěvku na péči, kteří využívají terénní či ambulantní sociální službu. Sledované druhy sociálních služeb jsou: terénní sociální služby (pečovatelská služba, osobní asistence) a ambulantní sociální služby (denní stacionář).

V obrázku níže jsou uvedeny počty příjemců PnP využívajících terénních a ambulantních služeb v Ústeckém kraji. Z dat vyplývá mírně rostoucí počet těchto příjemců PnP – z 1728 osob v r. 2017 na 1754 osob v r. 2022 (+1,5 %). U přibližně poloviny správních obvodů byl evidován nárůst počtu těchto příjemců (vyjádřený indexem změny mezi roky 2017 a 2022). Průměrný nárůst činil 22 %. Nejvýrazněji narostl v SO ORP Litvínov (+58 %) a Varnsdorf (+43 %), nejvíce poklesl u SO ORP Chomutov (-29 %), Bílina (-17,6 %) a Most (-17,1 %).

Obrázek 22 Příjemci příspěvku na péči – ambulantní a terénní služby, Ústecký kraj a jeho SO ORP, 2017–2022



Zdroj: MPSV 2024, vlastní výpočty

Počty příjemců této sociální dávky, kterým byla poskytována služba v terénní nebo ambulantní formě, dle stupně závislosti a dle věku zobrazují tabulky níže. Věková struktura příjemců PnP ukazuje, že zhruba do 64 let věku je podíl příjemců ještě nízký, pak se začínou počty příjemců zvyšovat. Ve sledovaném období narostl počet příjemců PnP ve věku 65–84 let (+5,3 %) a 90 a více let věku (+16,6 %), naopak pokles počtu příjemců PnP ve věku 0–18 let (-25 %) a 19–64 let (-11 %).

Tabulka 8 Příjemci příspěvku na péči – podle věkové skupiny, Ústecký kraj, v letech 2017–2022

	Počet příjemců PnP dle věku					Celkem
	0–18 let	19–64 let	65–84 let	85–89 let	90+ let	
2017	12	288	926	321	181	1728
2018	11	280	935	337	194	1757
2019	9	277	975	341	188	1790
2020	8	279	999	325	213	1824
2021	7	268	973	300	201	1749
2022	9	259	975	300	211	1754
Index změny	75,0	89,9	105,3	93,5	116,6	101,5

Zdroj: MPSV 2024, vlastní výpočty

Mezi lety 2017 a 2022 poklesl počet příjemců PnP v I. stupni závislosti¹ (-19 %). Ostatní stupně závislosti narostly, výrazněji počet příjemců PnP ve III. a ve IV. stupni závislosti (o 43,7 %, resp. 35,2 %), mírně pak počet příjemců ve II. stupni (+3,2 %).

Tabulka 9 Příjemci příspěvku na péči – podle stupně závislosti, Ústecký kraj, v letech 2017–2022

	Počet příjemců PnP dle stupně závislosti				Celkem
	I.	II.	III.	IV.	
2017	750	619	268	91	1 728
2018	745	637	287	88	1 757
2019	728	663	303	96	1 790
2020	686	682	349	107	1 824
2021	627	670	354	98	1 749
2022	607	639	385	123	1 754
Index změny	80,9	103,2	143,7	135,2	101,5

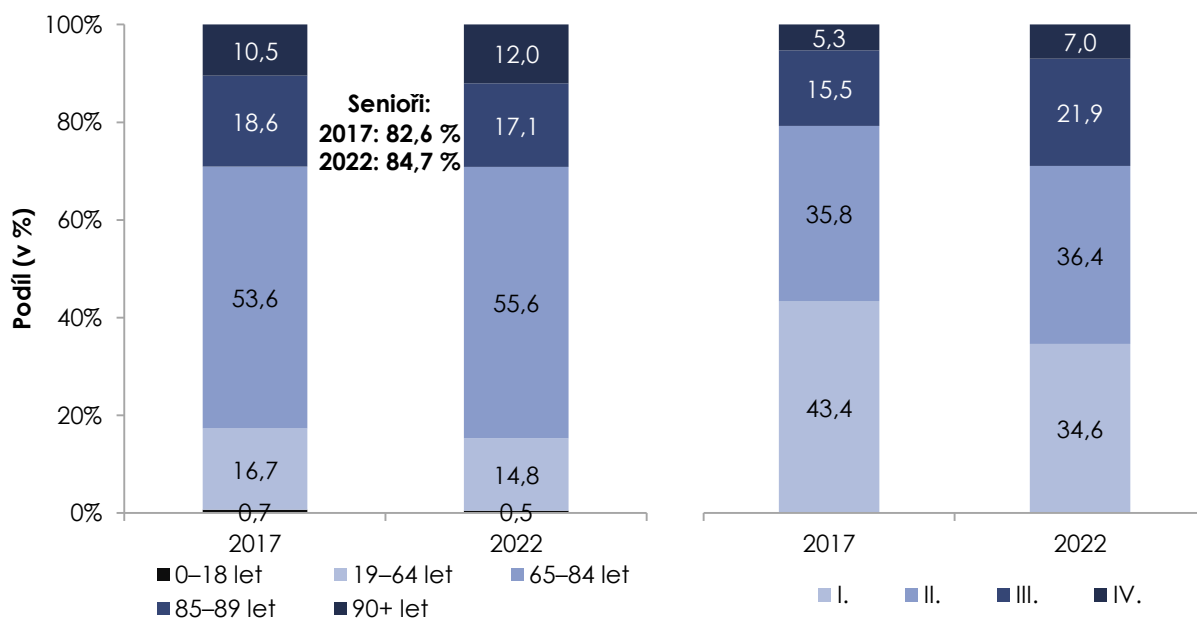
Zdroj: MPSV 2024, vlastní výpočty

Při porovnání struktury příjemců PnP využívajících ambulantní nebo terénní služby mezi lety 2017 a 2022 dle věku a stupně závislosti jsou patrné následující skutečnosti. Ve sledovaném období došlo k poklesu podílu příjemců PnP v I. stupni závislosti ze 43 % v r. 2017 na necelých 35 % v r. 2022, a to ve prospěch podílu příjemců PnP ostatních stupňů. Nejvýrazněji narostl podíl příjemců III. stupně – v r. 2022 tvořil již více než pětinu všech příjemců (oproti 15,5 % v r. 2017). Podílové zastoupení příjemců ostatních dvou stupňů bylo mírnější – ve IV. stupni závislosti narostl podíl z 5,3 % na 7 %, ve II. stupni z 35,8 % na 36,4 %.

Z hlediska věku dominovali mezi příjemci PnP (stejně jako tomu bylo v pobytových zařízeních) osoby seniorského věku (84,7 % v r. 2022) a jejich zastoupení ještě mírně vzrostlo. Příjemci do 18 let věku mají stabilně marginální podíl (0,5 %). Struktura příjemců z hlediska věku nevykazuje výrazné rozdíly mezi porovnávanými lety, avšak lze pozorovat nárůst podílu příjemců ve věkové skupině 65–84 let a 90 a více let a mírný pokles zastoupení ostatních věkových skupin.

¹ V roce 2019 došlo k poklesu PnP v I. stupni pro osoby od 18 let na 880 Kč. Lze tedy předpokládat, že potenciální příjemci PnP na péči v I. stupni závislosti si o tuto dávku nežádali z důvodu náročnosti a dlouhé době řízení a nízké výši dávky.

Obrázek 23 Příjemci příspěvku na péči v pobytových zařízeních – podle věkové skupiny a stupně závislosti (podíl, v %), Ústecký kraj, v roce 2017 a 2022



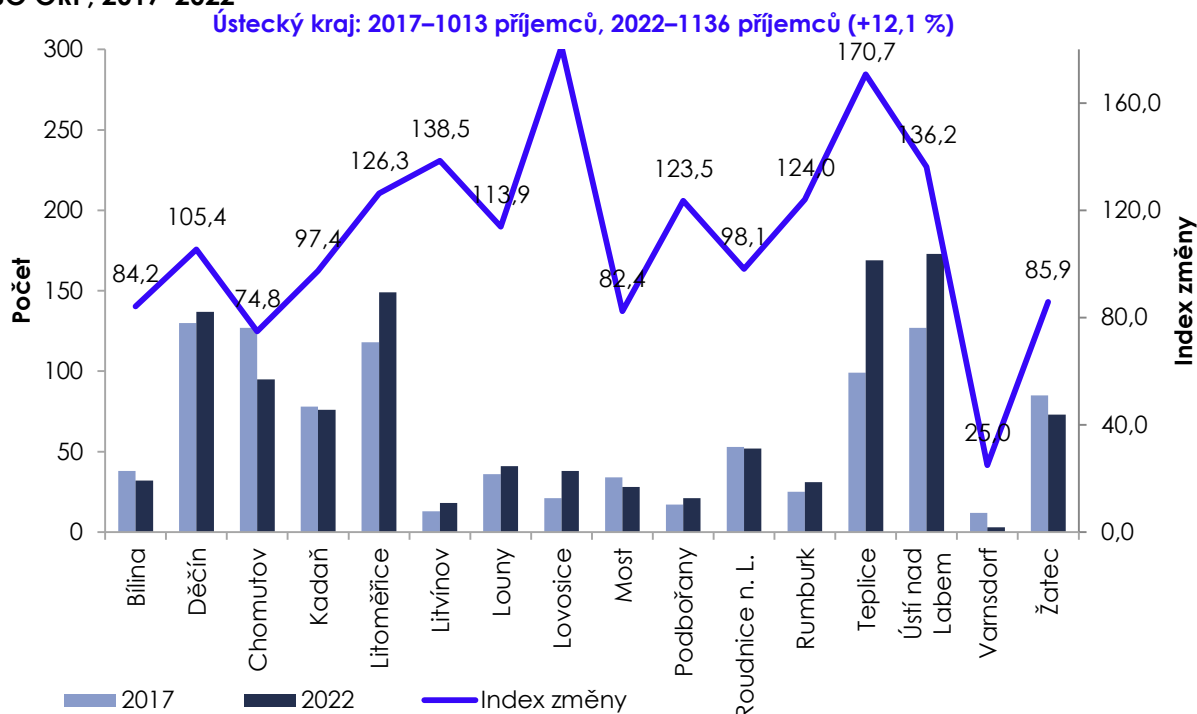
Zdroj: MPSV 2024, vlastní výpočty

Príspevek na péči – pečující fyzická osoba a využívající registrovanou sociální službu

Tato podkapitola obsahuje statistiky příjemců příspěvku na péči, o které pečuje jiná fyzická osoba (osoba blízká) a zároveň využívají registrovanou sociální službu. Sledované druhy sociálních služeb jsou: pečovatelská služba, osobní asistence, denní stacionář, odlehčovací služby.

V Ústeckém kraji ve sledované období mírně narostly (+12 %), i když docházelo i k meziročním poklesům a kolísáním, počty příjemců PnP, o které pečuje jiná fyzická osoba (osoba blízká) a zároveň využívají registrovanou sociální službu. Zatímco v r. 2017 pobíralo PnP 1013 osob, v r. 2022 byl jejich počet vyšší o 123 osob. Nárůst byl patrný u 9 z 16 správních obvodů Ústeckého kraje. Průměrný nárůst činil 35,5 %. Výraznější navýšení nastalo v SO ORP Lovosice (+81 %) a Teplice (+70,7 %), naopak nejvýraznější snížení vykázal SO ORP Varnsdorf (-75 %).

Obrázek 24 Příjemci příspěvku na péči – fyzická osoba a sociální služba, Ústecký kraj a jeho SO ORP, 2017–2022

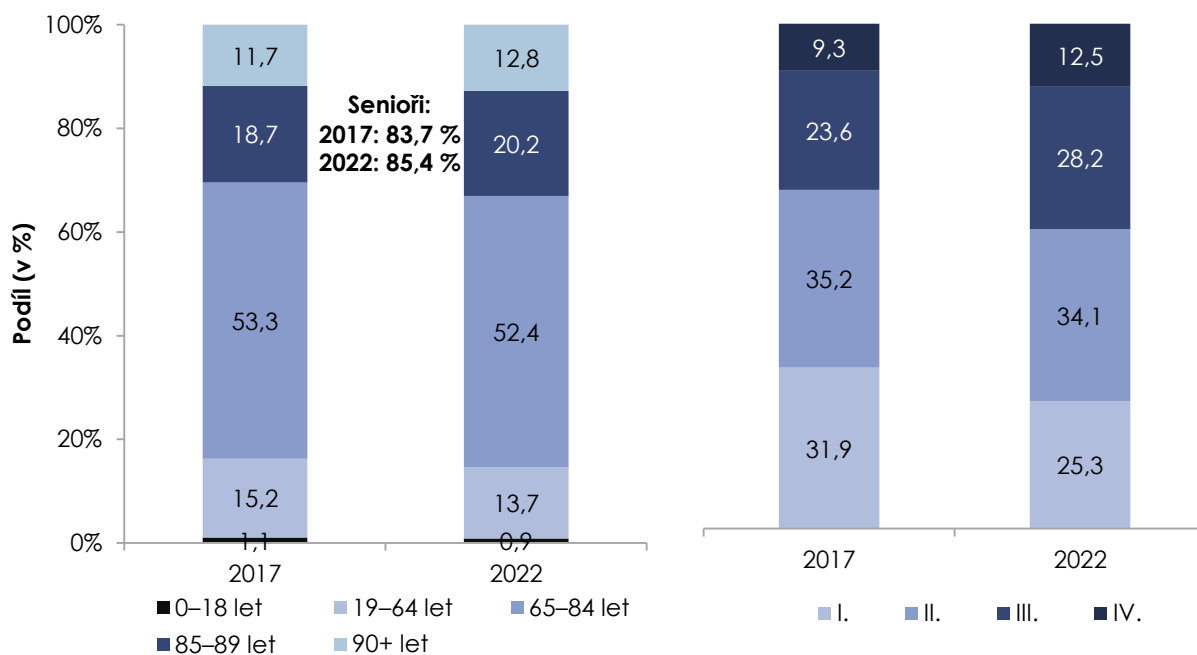


Zdroj: MPSV 2024, vlastní výpočty

Srovnání struktury příjemců PnP, o které pečuje jiná fyzická osoba (osoba blízká) a zároveň využívají registrovanou sociální službu, mezi lety 2017 a 2022 dle věku a stupně závislosti ukazují následující obrázky. Poklesl podíl příjemců I. a II. stupně závislosti (z 31,9 % na 25,3 %; resp. z 35,2 % na 34,1 %), zbývající dva stupně vzrostly – III. stupeň z 23,6 % na 28,2 % a IV. stupeň z 9,3 % na 12,5 %.

Míra závislosti roste zejména s věkem, a tak z hlediska věkového složení převládají mezi příjemci PnP senioři (85,4 %, tj. o 1,7 p.b. více než v r. 2017). Více než polovinu příjemců představovaly osoby ve věku 65–84 let (52,4 % v r. 2022), pětinu příjemci ve věku starších osmdesátníků. Starší 90 let zaujímají necelých 13 % příjemců. Podíl příjemců do 18 let je stabilně okolo 1 %, příjemci ve věku 19–64 let jsou zastoupení 14 %. V detailním členění je patrný nárůst podílu příjemců ve dvou nejstarších věkových skupinách.

Obrázek 25 Příjemci příspěvku na péči – fyzická osoba a sociální služba – podle věkové skupiny a stupně závislosti (podíl, v %), Ústecký kraj, v roce 2017 a 2022



Zdroj: MPSV 2024, vlastní výpočty

Ve sledovaném období narostl počet příjemců PnP ve II.-IV. stupni závislosti, naopak v I. stupni poklesl. Nejvýraznější nárůst byl evidentní u příjemců ve IV. stupni závislosti (+50,1 %), následován příjemci III. stupně (+34 %).

Tabulka 10 Příjemci příspěvku na péči – podle stupně závislosti, Ústecký kraj, v letech 2017–2022

	Počet příjemců PnP dle stupně závislosti				Celkem
	I.	II.	III.	IV.	
2017	323	357	239	94	1013
2018	318	384	254	100	1056
2019	324	390	267	111	1092
2020	313	398	295	128	1134
2021	282	402	318	115	1117
2022	287	387	320	142	1136
Index změny	88,9	108,4	133,9	151,1	112,1

Zdroj: MPSV 2024, vlastní výpočty

Obdobně rostly i počty příjemců PnP ve všech věkových kategoriích vyjma osob ve věku 0–18 let (-9,1 %). Nejvýrazněji narostla skupina starších osmdesátníků (+21,7 %) a osob ve věku 90 a více let (+21,8 %).

Tabulka 11 Příjemci příspěvku na péči – podle věkové skupiny, Ústecký kraj, v letech 2017–2022

	Počet příjemců PnP dle věku					Celkem
	0–18 let	19–64 let	65–84 let	85–89 let	90+ let	
2017	11	154	540	189	119	1013
2018	10	152	531	229	134	1056
2019	10	154	560	235	133	1092
2020	9	153	593	237	142	1134
2021	8	159	609	202	139	1117
2022	10	156	595	230	145	1136
Index změny	90,9	101,3	110,2	121,7	121,8	112,1

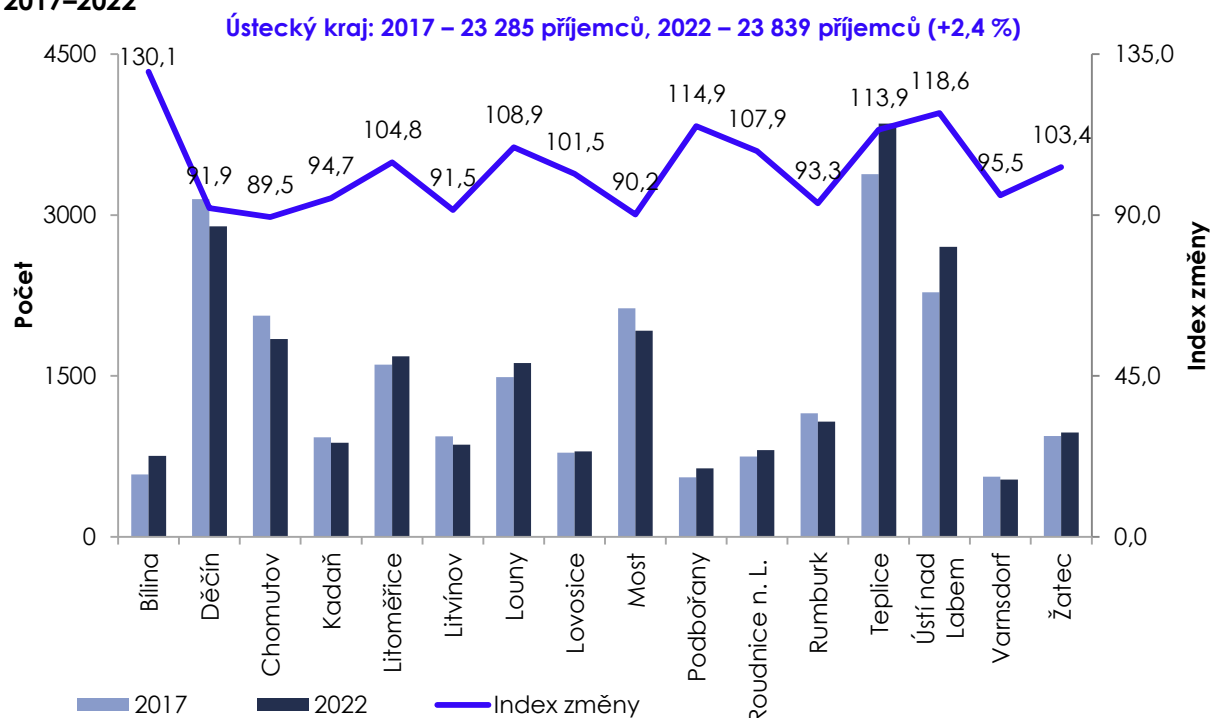
Zdroj: MPSV 2024, vlastní výpočty

Příspěvek na péči – pečující fyzická osoba

Podkapitola analyzuje statistiky příjemců příspěvku na péči, o které pečuje jiná fyzická osoba (osoba blízká).

V sledovaném období došlo k mírnému nárůstu počtu příjemců PnP, o které pečuje jiná fyzická osoba (osoba blízká), ačkoliv docházelo k meziročním poklesům a kolísáním. Zatímco r. 2017 v Ústeckém kraji pobíralo příspěvek na péči 23,3 tis. osob, o které pečovala osoba blízká, v r. 2022 byl jejich počet 23,8 tis. (+2,4 %). Nárůst byl patrný u 9 z 16 správních obvodů kraje. Průměrný nárůst u těchto správních obvodů se pohyboval okolo 11,6 %. Nejvýraznější zvýšení bylo zaznamenáno ve správním obvodu Bílina (+30,1 %). Mezi správními obvody s poklesem počtu těchto příjemců dominoval SO ORP Chomutov (-10,5 %) a Most (-9,8 %).

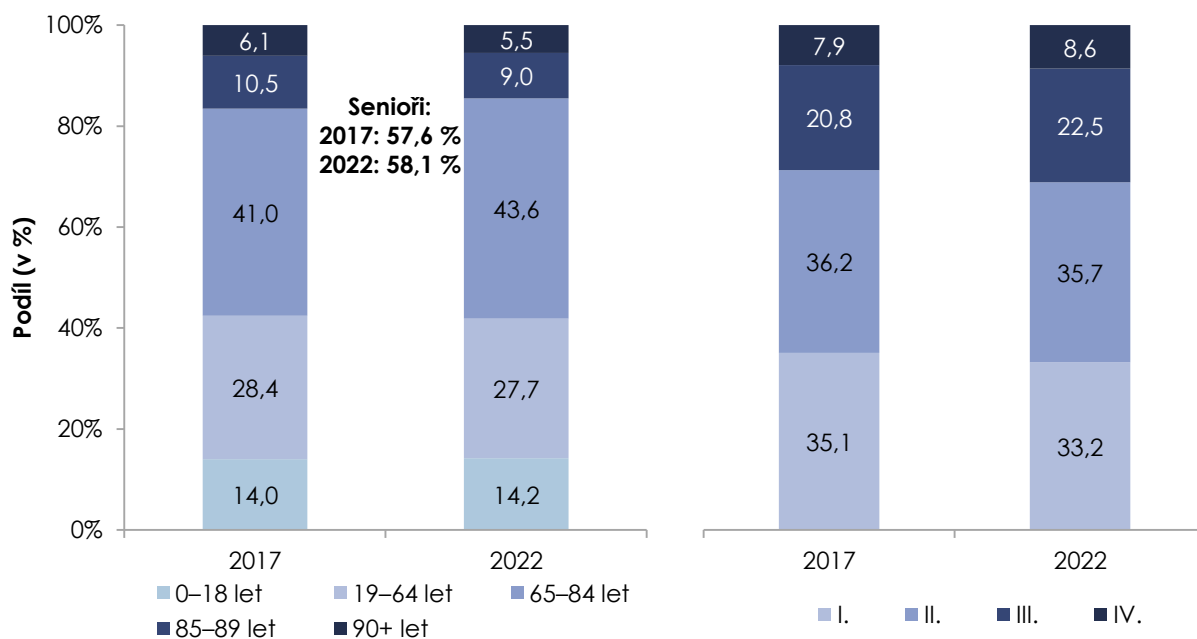
Obrázek 26 Příjemci příspěvku na péči – pečující fyzická osoba, Ústecký kraj a jeho SO ORP, 2017–2022



Zdroj: MPSV 2024, vlastní výpočty

Ve struktuře příjemců dle stupně závislosti došlo pouze k méně výrazným změnám. Z hlediska stupně závislosti narostl podíl příjemců u III. (22,5 % v r. 2022) a IV. stupně (8,6 %), naopak u ostatních dvou stupňů poklesl – v případě I. stupně se jedná o pokles z 35,1 % na 33,2 %, II. stupně z 36,2 % na 35,7 %. Věková struktura příjemců zaznamenala spíše mírné změny. I nadále téměř dvě třetiny příjemců PnP tvořili senioři (65+ let). V rámci seniorských věkových skupin došlo k mírnému snížení podílu starších osmdesátníků a devadesátníků a naopak zvýšení podílu seniorů ve věku 65–84 let. Druhou největší skupinou byly osoby ve věku 19–64 let, jejich podíl mírně poklesl z 28,4 % na 27,7 %. Příjemci do 18 let tvořili přibližně 14 % těchto příjemců.

Obrázek 27 Příjemci příspěvku na péči – pečující fyzická osoba – podle věkové skupiny a stupně závislosti (podíl, v %), Ústecký kraj, v roce 2017 a 2022



Zdroj: MPSV 2024, vlastní výpočty

Ve vývoji počtu příjemců PnP, o které pečuje fyzická osoba, z hlediska stupně invalidity došlo k poklesu počtu příjemců PnP v I. stupni závislosti (-3,1 %), ostatní stupně závislosti zaznamenaly růst. Počet příjemců ve III. stupni narostl o téměř 11 %, ve IV. stupni o více než 11 %. Příjemci ve II. stupni zaznamenali minimální nárůst (+0,9 %). Celkově nejvíce osob pobírá PnP ve II. stupni závislosti, následně – i navzdory poklesu – v I. stupni.

Tabulka 12 Příjemci příspěvku na péči – podle stupně závislosti, Ústecký kraj, v letech 2017–2022

	Počet příjemců PnP dle stupně závislosti				Celkem
	I.	II.	III.	IV.	
2017	8 173	8 420	4 847	1 845	23 285
2018	8 241	8 623	5 018	1 863	23 745
2019	8 423	8 767	5 246	1 935	24 371
2020	8 182	8 709	5 499	2 015	24 405
2021	7 975	8 488	5 416	1 993	23 872
2022	7 918	8 499	5 366	2 056	23 839
Index změny	96,9	100,9	110,7	111,4	102,4

Zdroj: MPSV 2024, vlastní výpočty

Z hlediska věku dominují mezi příjemci této dávky osoby ve věku 65–84 let, které navíc ve sledovaném období zaznamenaly nárůst (+8,7 %). Druhou skupinou s rostoucím počtem příjemců byla ta nejmladší (0–18let), narostla o 3,7 %. Ostatní věkové skupiny evidovaly pokles – příjemci-devadesátníci o 6,6 %, starší osmdesátníci o 11,9 %. Počet příjemců PnP ve věku 19–64 let poklesl nejméně (-0,2 %).

Tabulka 13 Příjemci příspěvku na péči – podle věkové skupiny, Ústecký kraj, v letech 2017–2022

	Počet příjemců PnP dle věku					Celkem
	0–18 let	19–64 let	65–84 let	85–89 let	90+ let	
2017	3271	6612	9554	2438	1410	23285
2018	3308	6726	9821	2451	1439	23745
2019	3359	6840	10254	2516	1402	24371
2020	3380	6831	10332	2401	1461	24405
2021	3367	6783	10152	2192	1378	23872
2022	3391	6596	10388	2147	1317	23839
Index změny	103,7	99,8	108,7	88,1	93,4	102,4

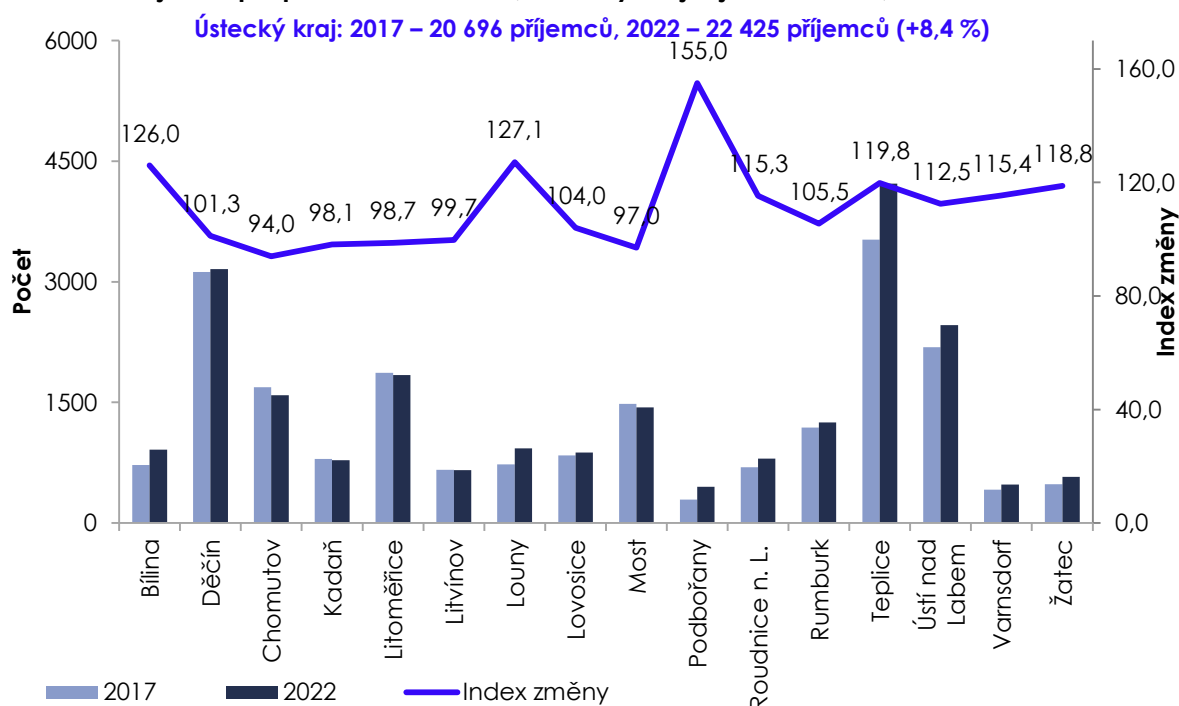
Zdroj: MPSV 2024, vlastní výpočty

Příspěvek na mobilitu

Příspěvek na mobilitu je opakující se dávka určená lidem se zdravotním postižením, kterým je více než jeden rok. Současně musí mít nárok na průkaz osoby se zdravotním postižením označený symbolem „ZTP“ nebo „ZTP/P“.

Počet příjemců příspěvku na mobilitu v Ústeckém kraji vykázal ve sledovaném období trvalý růst (s výjimkou r. 2021). V r. 2017 jej pobíralo 20,7 tis. osob, v r. 2022 to bylo o 1,7 tis. více (+8,4 %). Nárůst byl patrný u 11 správních obvodů Ústeckého kraje, nejvýrazněji v SO ORP Podbořany (+55 %). Největší počet osob pobírajících tento příspěvek byl ve správních obvodech Teplice (4,2 tis.) a Děčín (3,2 tis.), nejmenší pak v SO ORP Podbořany (451 osob).

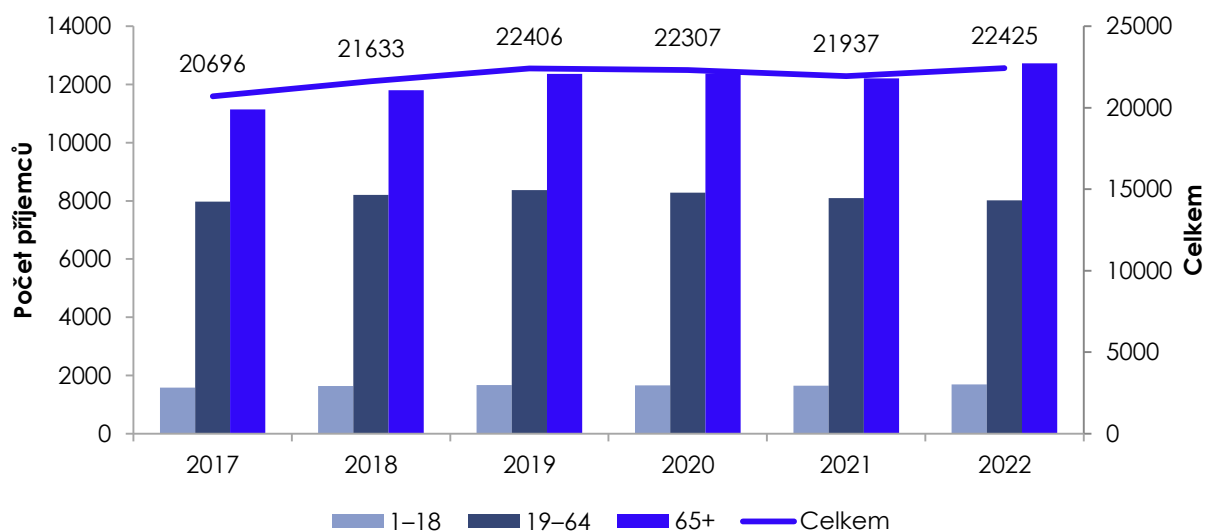
Obrázek 28 Příjemci příspěvku na mobilitu, Ústecký kraj a jeho SO ORP, 2017–2022



Zdroj: MPSV 2024, vlastní výpočty

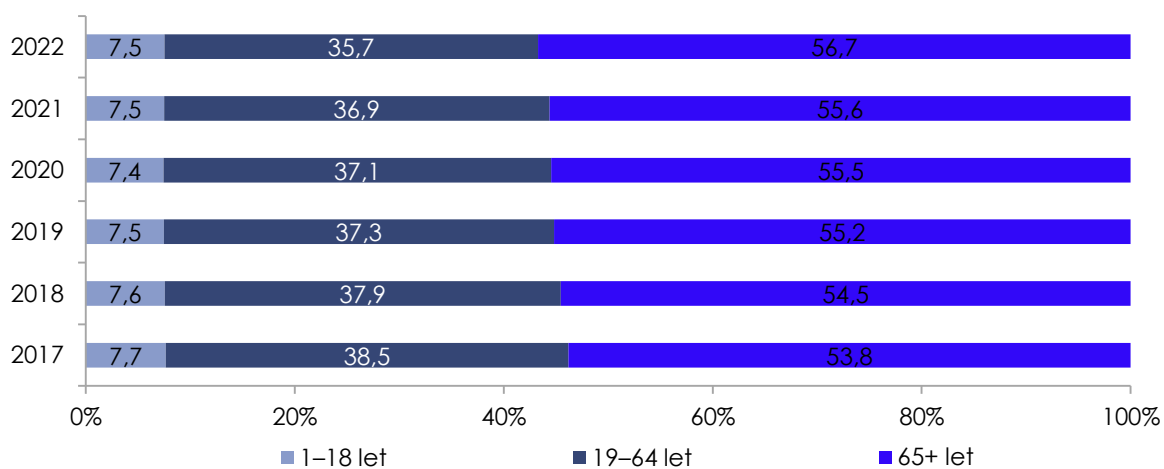
Necelých 13 tis. příjemců toho příspěvku v r. 2022 představovali senioři, tj. více než polovinu všech příjemců a jejich zastoupení mezi příjemci neustále mírně roste. Příjemci ve věku 1–18 let mají víceméně stabilní zastoupení (7,5 %) a jejich počet se pohybuje mezi 1,6–1,7 tis. Počet příjemců ve věkové skupině 19–64 let v čase mírně narostl, celkově však jejich podílové zastoupení mírně pokleslo z 38,5 % v r. 2017 na 35,7 % v r. 2022.

Obrázek 29 Příjemci příspěvku na mobilitu podle věkových skupin, Ústecký kraj, v letech 2017–2022



Zdroj: MPSV 2024, vlastní výpočty

Obrázek 30 Příjemci příspěvku na mobilitu podle věkových skupin (v %), Ústecký kraj, v letech 2017–2022



Zdroj: MPSV 2024, vlastní výpočty

Tabulka níže ukazuje strukturu příjemců z hlediska věkových skupin za jednotlivá SO ORP Ústeckého kraje v r. 2022. Z dat jsou patrné výrazné rozdíly mezi jednotlivými správními obvody. Správní obvody Litvínov a Most mají oproti ostatním správním obvodům výraznější zastoupení dětí do 18 let věk (15,6 %, resp. 11,9 %), správní obvody Lovosice a Litoměřice pak vykazují vyšší podíl příjemců v seniorském věku (67,7 %, resp. 64,9 %).

Tabulka 14 Příjemci příspěvku na mobilitu podle věkových skupin, Ústecký kraj a jeho SO ORP, 2022

	Počet				Podíl (v %)		
	1–18 let	19–64 let	65+ let	celkem	1–18 let	19–64 let	65+ let
Ústecký kraj	1689	8015	12721	22425	7,5	35,7	56,7
SO ORP:							
Bílina	49	318	544	911	5,4	34,9	59,7
Děčín	241	972	1 946	3159	7,6	30,8	61,6
Chomutov	117	724	747	1588	7,4	45,6	47,0
Kadaň	52	342	387	781	6,7	43,8	49,6
Litoměřice	97	549	1 196	1842	5,3	29,8	64,9
Litvínov	103	265	292	660	15,6	40,2	44,2
Louny	69	352	508	929	7,4	37,9	54,7
Lovosice	45	238	593	876	5,1	27,2	67,7
Most	171	610	656	1437	11,9	42,4	45,7
Podbořany	35	167	249	451	7,8	37,0	55,2
Roudnice n. L.	54	249	498	801	6,7	31,1	62,2
Rumburk	102	474	677	1253	8,1	37,8	54,0
Teplice	252	1 435	2 534	4221	6,0	34,0	60,0
Ústí n. L.	210	910	1 341	2461	8,5	37,0	54,5
Varnsdorf	46	184	250	480	9,6	38,3	52,1
Žatec	46	226	303	575	8,0	39,3	52,7

Zdroj: MPSV 2024, vlastní výpočty

Průkazy osoby se zdravotním postižením (OZP)

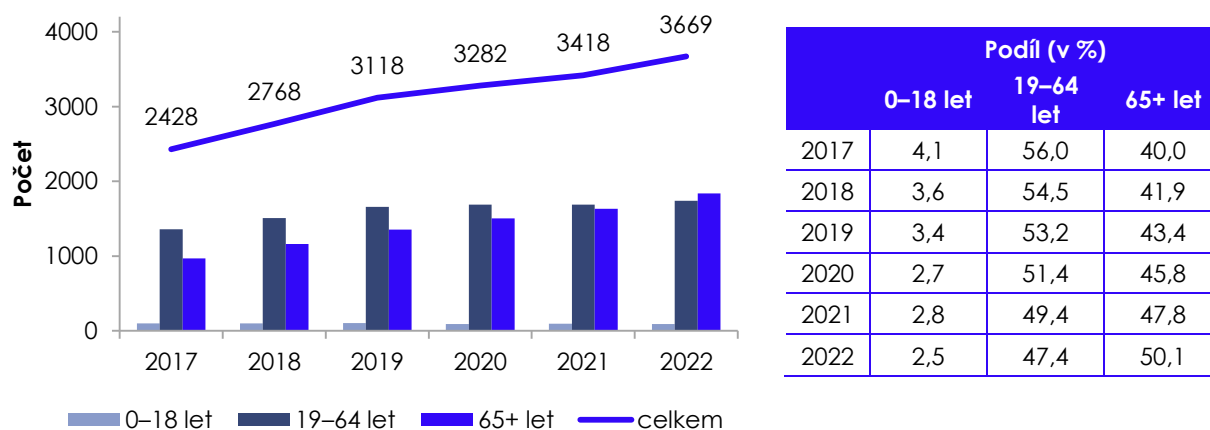
Nárok na průkaz osoby se zdravotním postižením má osoba starší 1 roku s tělesným, smyslovým nebo duševním postižením charakteru dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu, které podstatně omezuje její schopnost pohyblivosti nebo orientace, včetně osob s poruchou autistického spektra. Nárok na průkaz osoby se zdravotním postižením uvedeným označený symbolem má:

- Průkaz TP: osoba se středně těžkým funkčním postižením pohyblivosti nebo orientace, včetně osob s poruchou autistického spektra
- Průkaz ZTP: osoba s těžkým funkčním postižením pohyblivosti nebo orientace, včetně osob s poruchou autistického spektra
- Průkaz ZTP/P: má osoba se zvlášť těžkým funkčním postižením nebo úplným postižením pohyblivosti nebo orientace s potřebou průvodce, včetně osob s poruchou autistického spektra

Počet držitelů průkazů OZP podle stupně zdravotního postižení a věku držitele v letech 2017–2022 (vždy v prosinci daného roku) v Ústeckém kraji ukazují obrázky a tabulky níže. Největší počet osob byl držitelé ZTP (24 tis. v r. 2022), druhou největší skupinou byli držitelé ZTP/P (9,9 tis.) a následovali držitelé TP (3,7 tis.). Počty držitelů všech typů ve sledovaném období měly rostoucí trend, nejvýrazněji narostla skupina držitelů TP (o 51 %), dále ZTP (o 42 %). Počet držitelů ZTP/P evidoval zvýšení jen o 12 %.

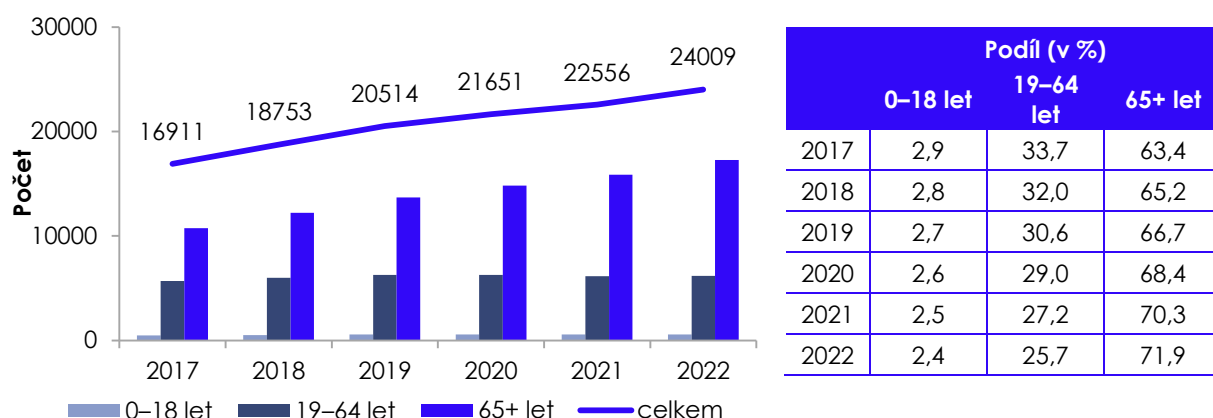
Z dat níže je možné konstatovat, že věková struktura držitelů průkazů OZP se liší dle stupně zdravotního postižení, avšak trendy zůstávají v čase víceméně neměnné. U držitelů ZTP dominují senioři – 72 % držitelů ZTP v r. 2022. Obdobně je tomu i mezi držiteli TP – více než polovina držitelů TP je seniorského věku. Ve skupině držitelů ZTP/P převládají osoby ve věku 19–64 let (48 %), nicméně je u nich patrný pokles ve prospěch osob nad 65 let věku.

Obrázek 31 Držitelé průkazů TP dle věku držitele, Ústecký kraj, v letech 2017–2022



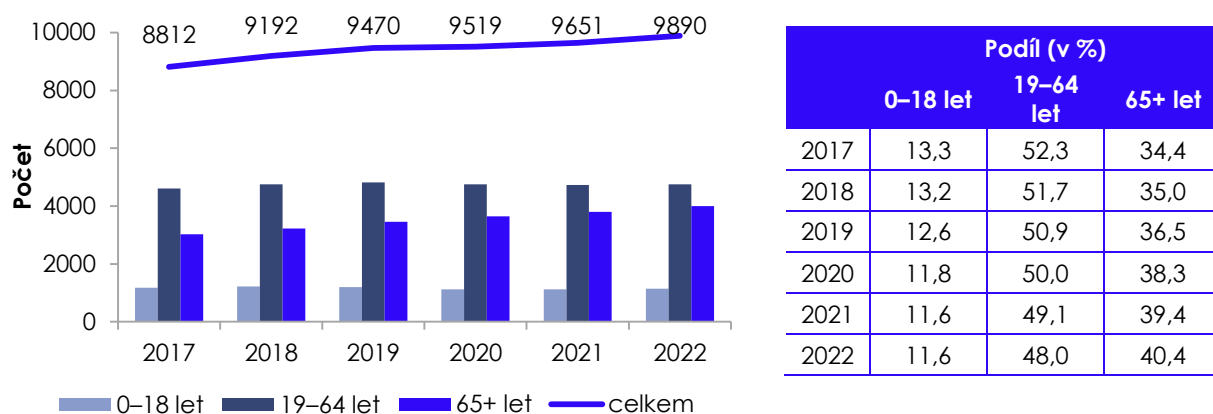
Zdroj: MPSV 2024, vlastní výpočty

Obrázek 32 Držitelé průkazů ZTP dle věku držitele, Ústecký kraj, v letech 2017–2022



Zdroj: MPSV 2024, vlastní výpočty

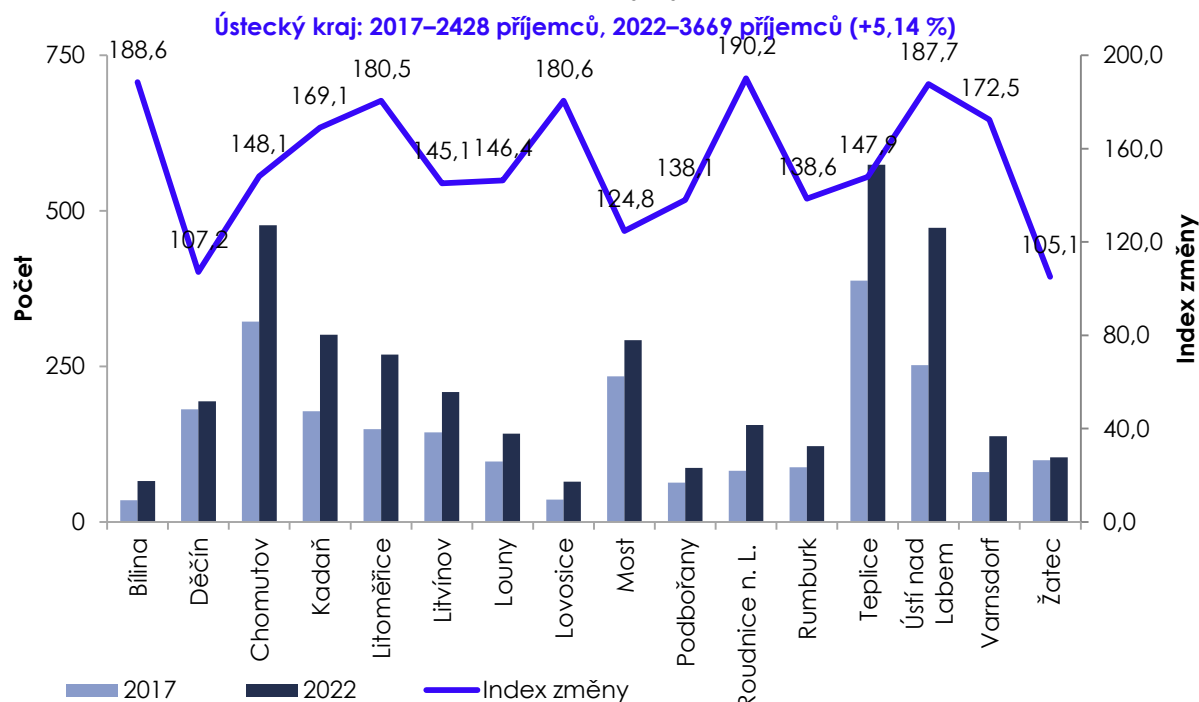
Obrázek 33 Držitelé průkazů ZTP/P dle věku držitele, Ústecký kraj, v letech 2017–2022



Zdroj: MPSV 2024, vlastní výpočty

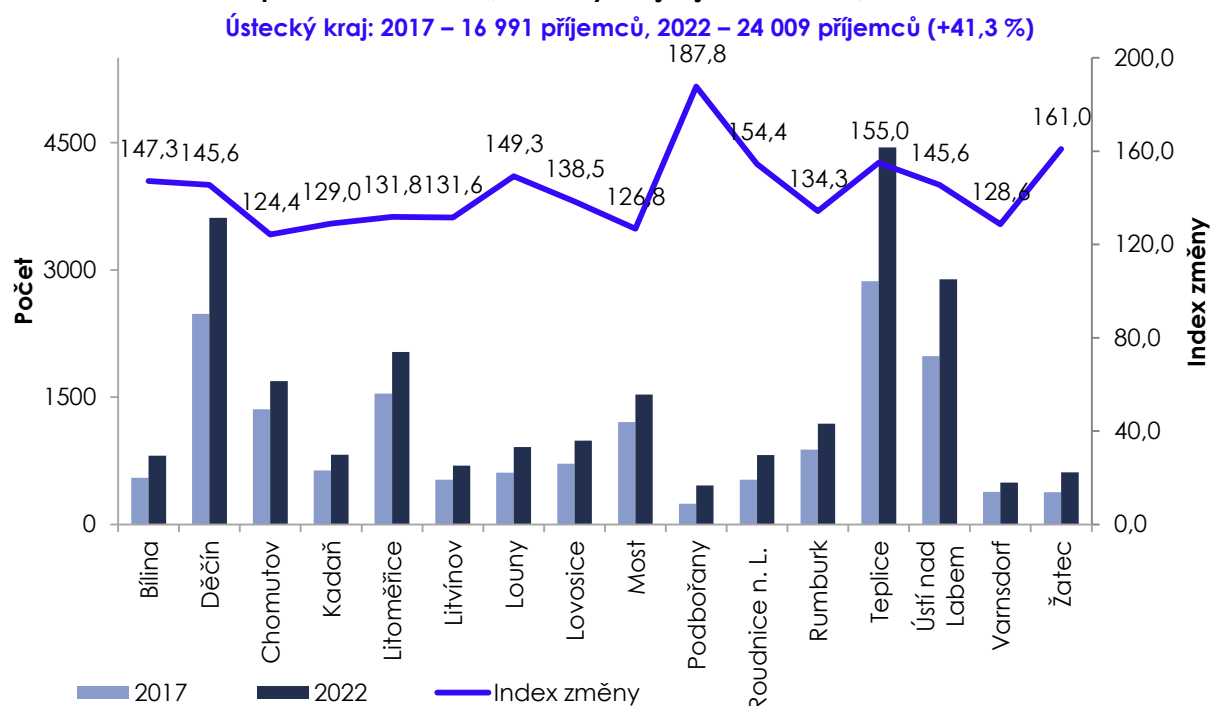
Počet držitelů všech typů průkazu OZP narostl ve všech správních obvodech Ústeckého kraje. Výjimkou je SO ORP Varnsdorf, ve kterém poklesl počet držitelů ZTP/P (-8 %). Největší počet držitelů TP (nad 450) vykázaly správní obvody Teplice, Chomutov a Ústí n. L. Správní obvody Teplice a Děčín mají nejvíce držitelů průkazu ZTP (nad 3,6 tis.) a správní obvody Děčín, Teplice a Ústí n. L. mají nejvíce držitelů průkazu ZTP/P (nad 1200).

Obrázek 34 Držitelé průkazů OZP – TP, Ústecký kraj a jeho SO ORP, v letech 2017 a 2022



Zdroj: MPSV 2024, vlastní výpočty

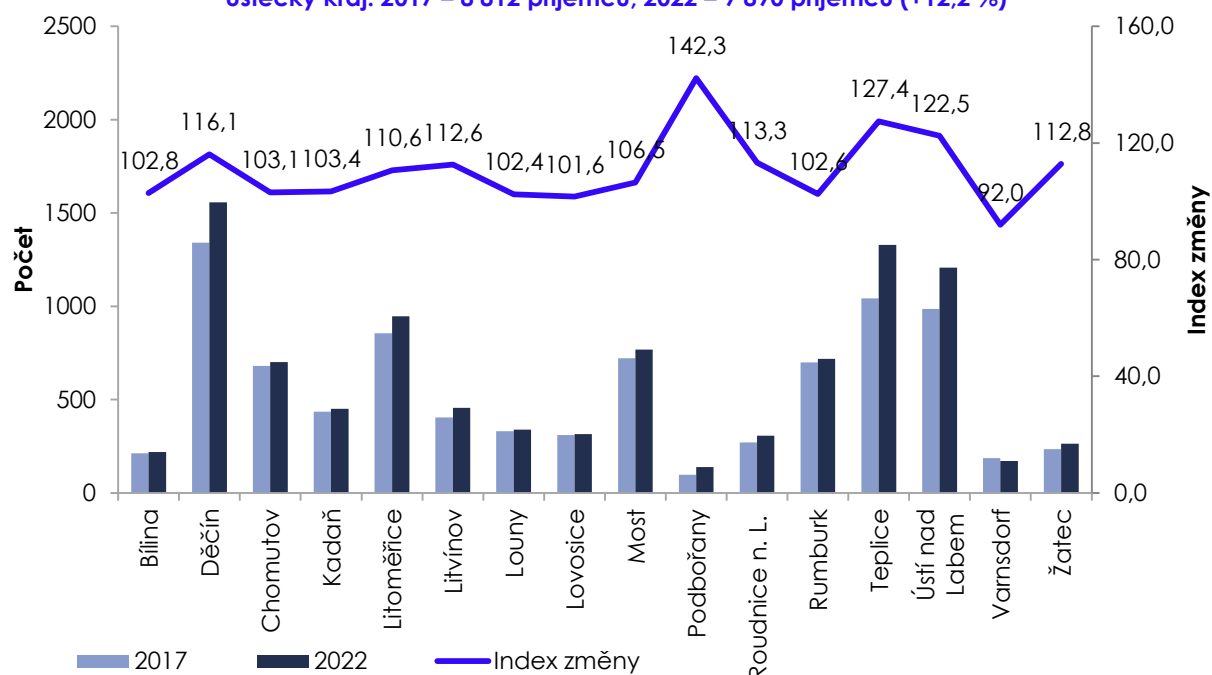
Obrázek 35 Držitelé průkazů OZP – ZTP, Ústecký kraj a jeho SO ORP, v letech 2017 a 2022



Zdroj: MPSV 2024, vlastní výpočty

Obrázek 36 Držitelé průkazů OZP – ZTP/P, Ústecký kraj a jeho SO ORP, v letech 2017 a 2022

Ústecký kraj: 2017 – 8 812 příjemců, 2022 – 9 890 příjemců (+12,2 %)



Zdroj: MPSV 2024, vlastní výpočty

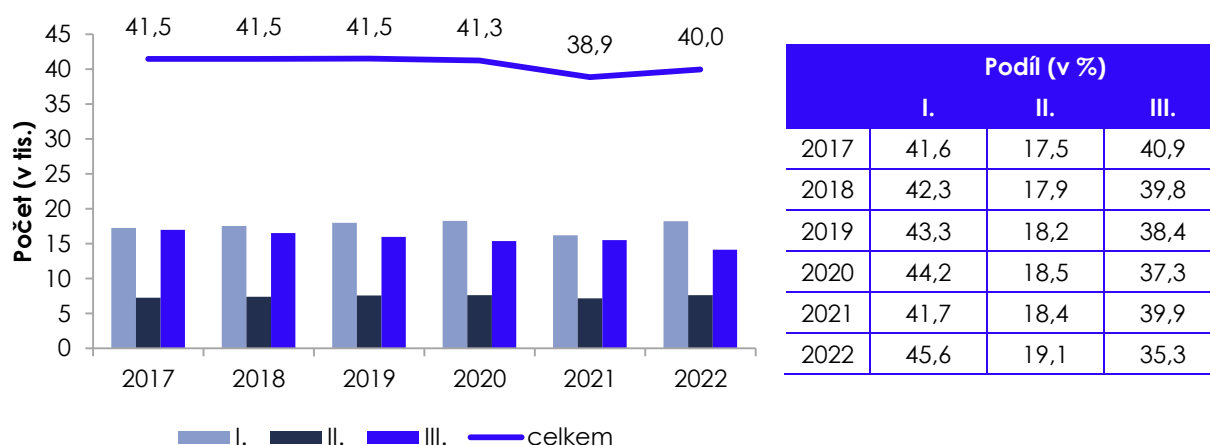
Invalidní důchody

Invalidní důchod se v závislosti na zjištěném stupni invalidity rozlišuje na invalidní důchod pro invaliditu I.–III. stupně (liší se v míře poklesu pracovní schopnosti občana): I. stupeň – pokles o 35–49 %, II. stupeň – o 50–69 %, III. stupeň – o 70 % a více. Invalidní důchod získá pojištěnec, jehož pracovní schopnost poklesla z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu nejméně o 35 % a který nedosáhl věku 65 let.

Podle údajů České správy sociální zabezpečení zaznamenal počet příjemců invalidních důchodů v Ústeckém kraji meziroční navýšení o 1,1 tis., celkově však ve sledovaném období poklesl o 1,5 tis. (-3,5 %). Trend růstu počtu invalidních důchodců pozorovaný do r. 2019 byl přerušen v letech 2020–2021, což zapříčinila pandemie covid-19. Ke konci roku 2022 pobíralo v kraji invalidní důchod téměř 40 tis. osob. Invalidní důchod pro invaliditu III. stupně mělo v tomto roce celkem 14,1 tis. osob, pro invaliditu II. stupně necelých 7,7 tis. osob a pro nejnižší stupeň invalidity více než 18,2 tis. osob.

Vývoj počtu příjemců invalidního důchodu dle jednotlivých stupňů nebyl stejný. Zatímco počty příjemců I. a II. stupně mírně vzrostly (+6 %), počet příjemců invalidního důchodu III. stupně poklesl o téměř 17 %. Dané se odrazilo i v procentuální struktuře příjemců dle jednotlivých stupňů invalidity. V roce 2022 činil podíl příjemců I. stupně necelých 46 %. Necelá pětina příjemců invalidního důchodu měla invaliditu II. stupně a více než třetina III. stupně. Z hlediska pohlaví převažují mezi příjemci ženy a jejich převaha nad muži roste (52 % v r. 2022, 49,8 % v r. 2017).

Obrázek 37 Příjemci invalidního důchodu, Ústecký kraj, v letech 2017–2022

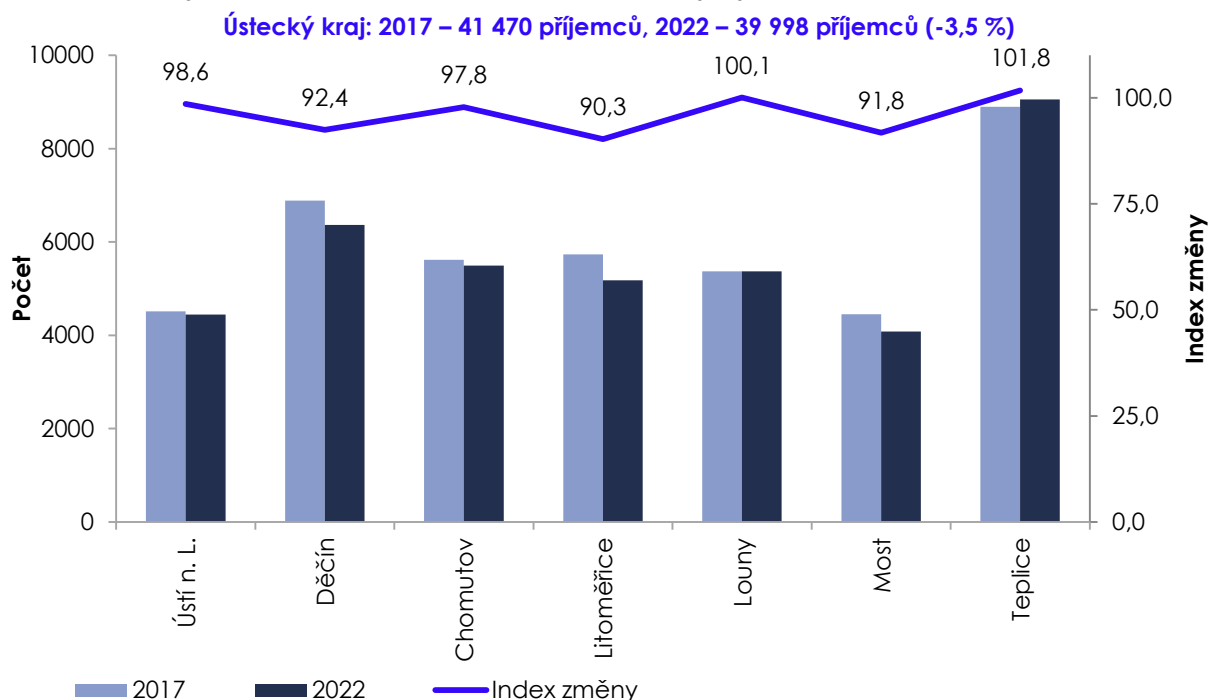


Zdroj: MPSV 2024, vlastní výpočty

Počty invalidních důchodců v jednotlivých okresech jsou zobrazeny v obrázcích níže. Při analýze je třeba mít na paměti, že početní zastoupení invalidních důchodců v jednotlivých územích je značnou měrou dáno jednak velikostí daného okresu a jeho věkovou a pohlavní strukturou, dále pak zdravotním stavem populace. Nejvíce příjemců (22,6 % z celkového počtu příjemců v kraji) žilo v okrese Teplice. Necelá pětina v okres Děčín (přes 6 tis.). V každém z okresů Louny a Chomutov byla započtena sedmina z počtu pobírajících důchod (5,4 tis. osob, tj. 13,4 %, resp. 5,5 tis. osob, tj. 13,7 %). Nejmenší zastoupení měly okresy Ústí nad Labem (11,1 %) a Most (10,2 %). V okrese Litoměřice pobírala invalidních důchod necelá osmina příjemců.

Všechny okresy kraje zaznamenaly pokles počtu příjemců invalidního důchodu, výjimku představují okresy Louny a Teplice, ve kterých došlo k mírnému nárůstu příjemců (0,1 %, resp. 1,8 %).

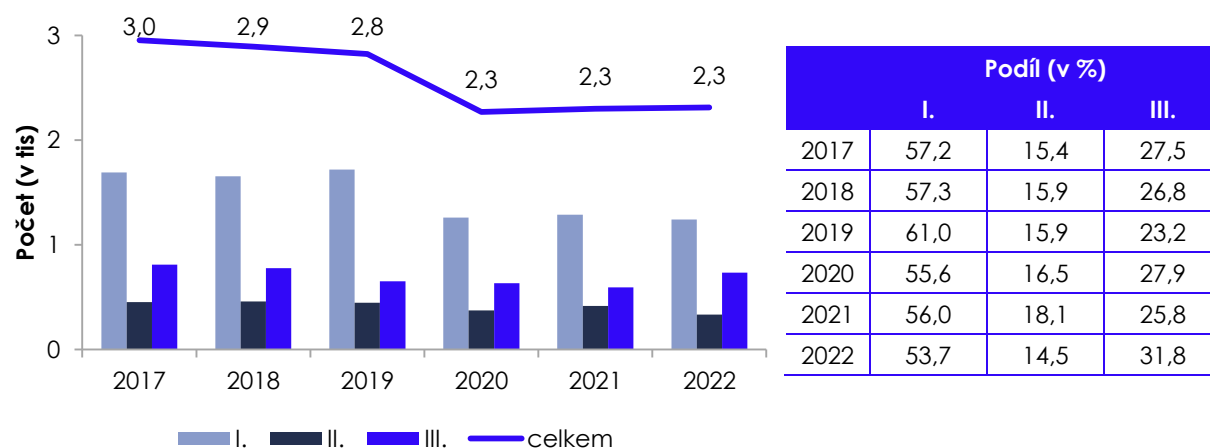
Obrázek 38 Příjemci invalidního důchodu, Ústecký kraj a jeho okresy, v letech 2017 a 2022



Zdroj: MPSV 2024, vlastní výpočty

Počet nově přiznaných invalidních důchodců zaznamenával do r. 2020 klesající tendenci – v r. 2017 bylo nově přiznáno téměř 3 tis. invalidních důchodů, v r. 2022 to bylo cca 2,3 tis. Počet nově přiznaných invalidních důchodů byl v r. 2022 nižší než v r. 2017 ve všech stupních invalidity. Počty příjemců I. a II. stupně klesaly po celé sledované období vyjma roku 2021, kdy byl zaznamenán meziroční růst, počty příjemců III. stupně klesaly do r. 2021 a v r. 2022 se zvýšily. Dané mělo vliv i na strukturu příjemců dle stupně invalidity (tabulka níže).

Obrázek 39 Nově přiznaní příjemci invalidního důchodu, Ústecký kraj, v letech 2017–2022



	Podíl (v %)		
	I.	II.	III.
2017	57,2	15,4	27,5
2018	57,3	15,9	26,8
2019	61,0	15,9	23,2
2020	55,6	16,5	27,9
2021	56,0	18,1	25,8
2022	53,7	14,5	31,8

Zdroj: MPSV 2024, vlastní výpočty

1.7 OSOBY S DEMENCÍ

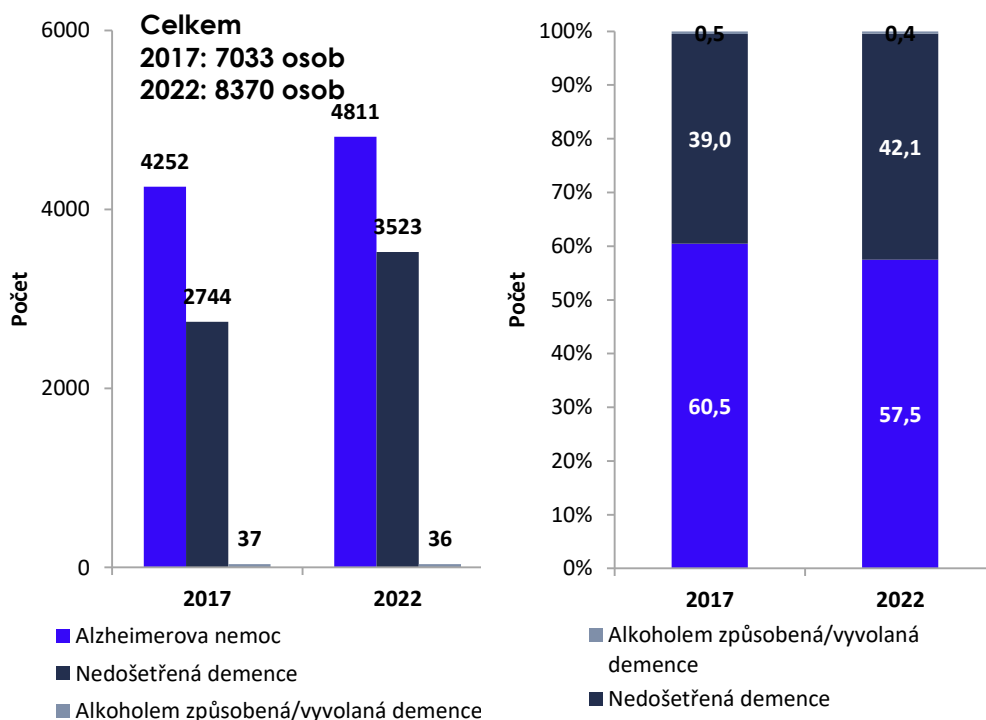
Podkapitola obsahuje informace poskytnuté z Národního registru hrazených zdravotních služeb (NRHZZ). Pro analýzu vývoje cílové skupiny byla použita data o počtech pacientů Alzheimerovou nemocí, nedošetřenou demencí nebo alkoholem způsobenou/vyvolanou demencí v Ústeckém kraji a jeho okresech v letech 2017–2022. Diagnostikováni nejsou pacienti mladší 50 let. Limitou dat z NRHZZ je, že neobsahují informace o pacientech mimo veřejné zdravotní pojištění (část cizinců, přímo placená péče) ani o většině léků pacientů užívaných v průběhu hospitalizace. Dle doporučení NRHZZ (Alzheimerova nemoc je významně poddiagnostikované onemocnění) byla analýza zaměřena nejen na pacienty s prokázanou Alzheimerovou demencí, ale také na pacienty s nedošetřenou demencí, kteří taktéž představují hrozbu pro zdravotnický a sociální resort.

Data z Národního registru hrazených zdravotních služeb potvrzují, že počet pacientů s demencemi narůstá. V Ústeckém kraji bylo v r. 2022 evidováno celkem 8370 pacientů s demencí nad 50 let věku (+19 % oproti r. 2017), z toho téměř dvě třetiny pacientů s Alzheimerovou nemocí (4811 osob), 42 % s nedošetřenou demencí (3523 osob), u kterých není vyloučena i přítomnost Alzheimerovy nemoci a rozvoj AD v budoucnu, a necelá 0,4 % pacientů s alkoholem způsobenou/vyvolanou demencí (36 osob). Průměrný meziroční nárůst pacientů s demencí činí 3,6 %.

Skutečný počet osob s demencí

V absolutním i v relativním vyjádření počet lidí s demencí neustále narůstá. Prevalenční studie navíc ukazují, že počty lidí s demencí jsou vyšší, než se dříve předpokládalo. Podle řady odborných studií je přibližně 72 % případů diagnostikovaných a v posledních desetiletích dochází k výraznému poklesu podílu osob, které žijí s nediodagnostikovanými onemocněními demence.

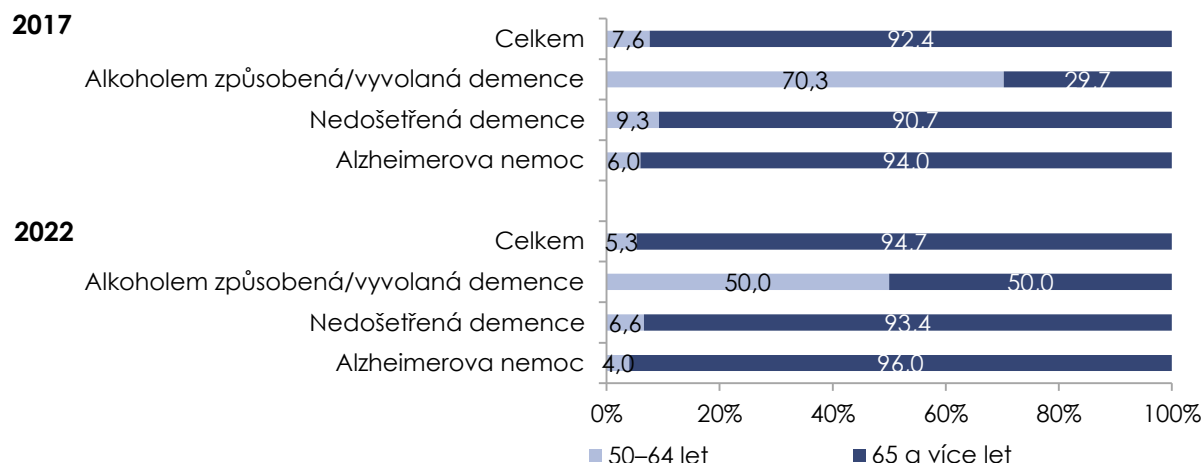
Obrázek 40 Počet a struktura pacientů s demencí nad 50 let věku dle typu demence v Ústeckém kraji v roce 2017 a 2022



Zdroj: NRHZZ 2024, vlastní výpočty

Z hlediska struktury převažovali mezi těmito pacienty osoby seniorské věku (65 a více let), vyjma pacientů s alkoholem způsobenou/vyvolanou demencí, u kterých byl poměr analyzovaných věkových skupin vyrovnaný. Mezi lety 2017 a 2022 je patrný nárůst podílu seniorských pacientů. Uvedené potvrzuje, že s rostoucím věkem roste výskyt Alzheimerovy demence.

Obrázek 41 Struktura pacientů s demencí nad 50 let věku dle typu demence (v %) v Ústeckém kraji v roce 2017 a 2022

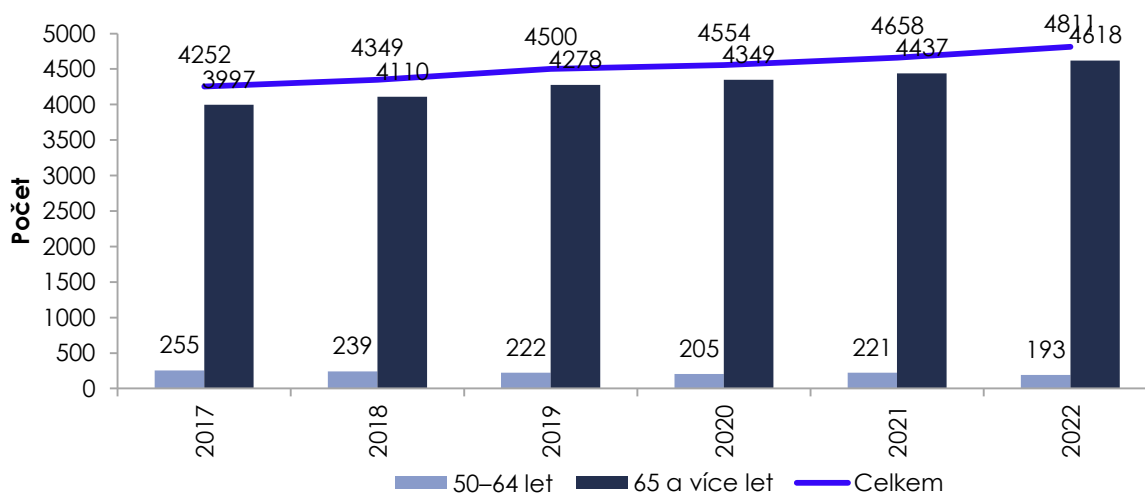


Zdroj: NRHZS 2024

Alzheimerova nemoc

Počet pacientů s Alzheimerovou nemocí v Ústeckém kraji v letech 2017–2022 trvale meziročně rostl až na 4811 pacientů v r. 2022 (+13 %). Nárůst počtu pacientů byl zapříčiněn zvyšováním počtu těchto pacientů ve věkové skupině 65 a více let, a to z 3997 pacientů v r. 2017 na 4618 pacientů v r. 2022 (+15,5 %). Naopak počet pacientů s Alzheimerovou nemocí ve věku 50–64 let poklesl o 24,3 % z 255 na 193). Ve struktuře pacientů s Alzheimerovou nemocí převažují osoby v seniorském věku (65 a více let) – představují 96 % pacientů nad 50 let věku.

Obrázek 42 Počet pacientů s Alzheimerovou nemocí nad 50 let věku dle věkových skupin v Ústeckém kraji v letech 2017–2022



Zdroj: NRHZS 2024

Pokles počtu pacientů s Alzheimerovou nemocí ve věku 50–64 let nastal ve všech okresech Ústeckého kraje vyjma okresu Louny, kde se počet pacientů zvýšil o 67 %. Stejně tak byl ve všech okresech kraje pozorován nárůst počtu pacientů s touto nemocí v seniorské věkové skupině (65 a více let). Nejvýrazněji narostl v okrese Louny (+46 %), dále v okrese Chomutov (+37 %).

Tabulka 15 Počet pacientů s Alzheimerovou nemocí nad 50 let věku dle věkových skupin v Ústeckém kraji v letech 2017–2022 dle jednotlivých okresů

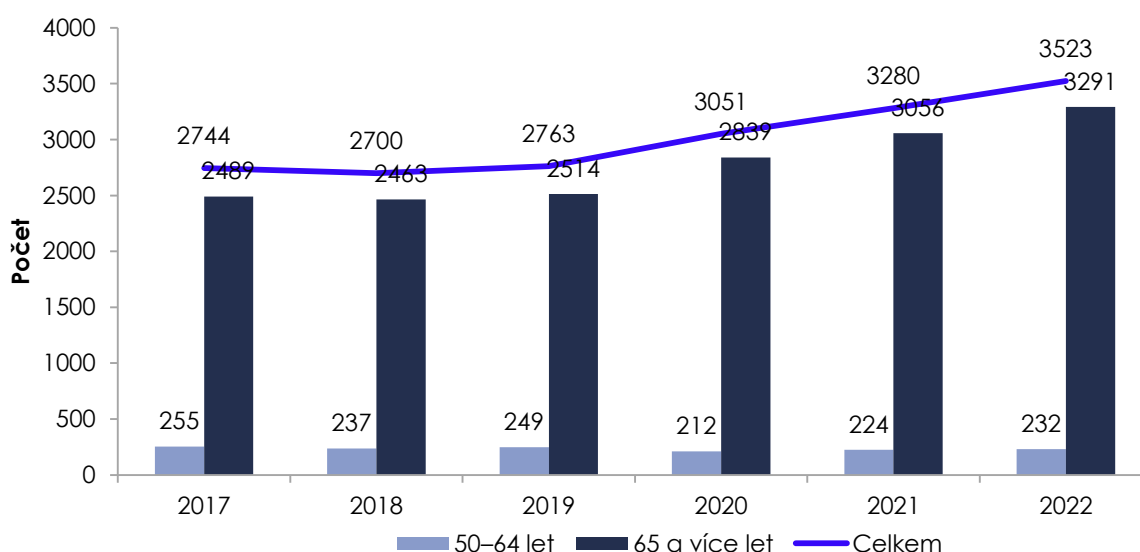
Území	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Index změny
50–64 let							
Ústecký kraj	255	239	222	205	221	193	75,7
Okres:							
Děčín	49	49	35	36	43	32	65,3
Chomutov	34	28	28	24	24	27	79,4
Litoměřice	47	45	41	29	37	30	63,8
Louny	12	7	12	14	13	20	166,7
Most	21	22	21	16	25	16	76,2
Teplice	32	36	32	28	30	19	59,4
Ústí n. L.	60	52	53	58	49	49	81,7
65+							
Ústecký kraj	3 997	4 110	4 278	4 349	4 437	4 618	115,5
Okres:							
Děčín	594	616	636	679	681	738	124,2
Chomutov	403	426	442	493	532	551	136,7
Litoměřice	742	741	802	811	795	785	105,8
Louny	281	321	368	375	417	409	145,6
Most	561	566	589	567	571	615	109,6
Teplice	624	606	623	611	637	689	110,4
Ústí n. L.	792	834	818	813	804	831	104,9

Zdroj: NRHZS 2024

Nedošetřená demence

Počet pacientů s nedošetřenou demencí v Ústeckém kraji od r. 2018 trvale meziročně rostl. V r. 2022 dosáhl počet pacientů celkem 3523 pacientů (+28,4 %). Nárůst počtu pacientů byl zapříčiněn zvyšováním počtu těchto pacientů ve věkové skupině 65 a více let – z 2489 pacientů v r. 2017 na 3291 pacientů v r. 2022 (+32,2 %). Naopak počet pacientů s nedošetřenou nemocí ve věku 50–64 let poklesl o 9 % (z 255 na 232). Ve struktuře pacientů s nedošetřenou nemocí převažují – stejně jako u osob s Alzheimerovou demencí – osoby v seniorském věku (65 a více let) – představují 93 % pacientů nad 50 let věku.

Obrázek 43 Počet pacientů s nedošetřenou demencí nad 50 let věku dle věkových skupin v Ústeckém kraji v letech 2017–2022



Zdroj: NRHZS 2024

Pokles počtu pacientů s nedošetřenou nemocí ve věku 50–64 let nastal ve čtyřech ze sedmi okresů kraje. Pokles se pohyboval v rozmezí -6,3 % až -42,9 %. Naopak ve všech okresech kraje byl pozorován nárůst počtu pacientů s nedošetřenou nemocí v seniorské věkové skupině (65 a více let) vyjma okresů Děčín (pokles o 0,8 %). Nejvýrazněji narostl v okrese Louny (+109,2 %).

Tabulka 16 Počet pacientů s nedošetřenou demencí nad 50 let věku dle věkových skupin v Ústeckém kraji v letech 2017–2022 dle jednotlivých okresů

Území	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Index změny
50–64 let							
Ústecký kraj	255	237	249	212	224	232	91,0
Okres:							
Děčín	48	45	49	28	40	45	93,8
Chomutov	56	41	45	36	36	32	57,1
Litoměřice	27	27	20	25	22	22	81,5
Louny	24	26	24	33	31	28	116,7
Most	37	36	36	28	34	41	110,8
Teplice	35	27	26	22	22	25	71,4

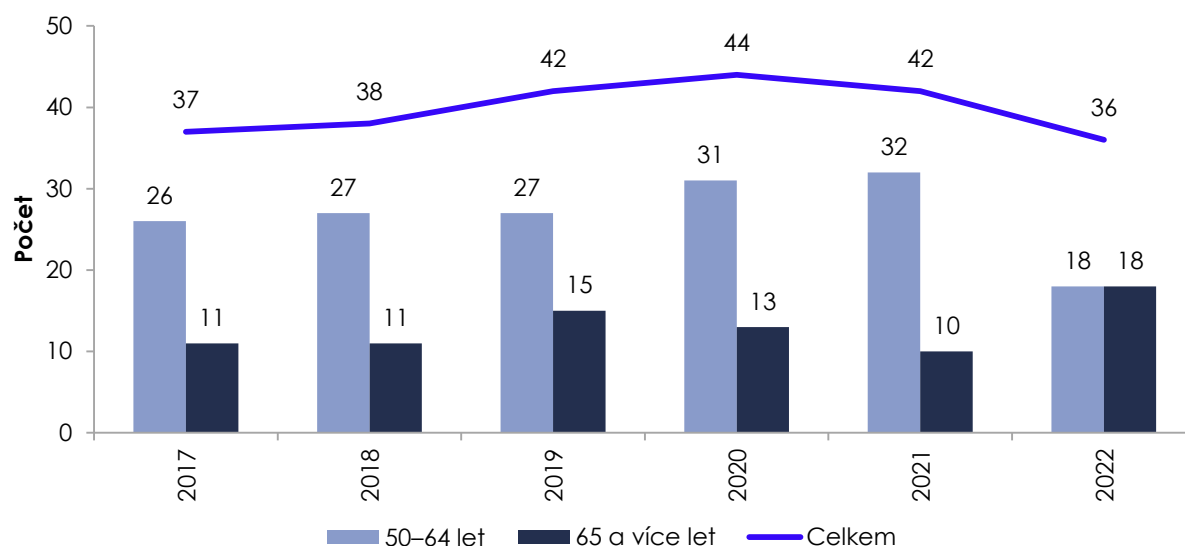
Ústí n. L.	28	35	49	40	39	39	139,3
65+							
Ústecký kraj	2 489	2 463	2 514	2 839	3 056	3 291	132,2
Okres:							
Děčín	518	515	471	527	520	514	99,2
Chomutov	534	494	486	564	622	611	114,4
Litoměřice	350	373	404	445	431	450	128,6
Louny	207	222	247	293	397	433	209,2
Most	275	277	313	338	332	437	158,9
Teplice	286	253	280	307	362	412	144,1
Ústí n. L.	319	329	313	365	392	434	136,1

Zdroj: NRHZS 2024

Demence způsobená / vyvolaná alkoholem

Počet pacientů s alkoholem způsobenou/vyvolanou demencí rostl do roku 2020, poté začal klesat a dostal se na hodnotu nižší než v r. 2017 (36 pacientů v r. 2022, pokles o 2,7 %). Stejně jako u výše uvedených demencí i v tomto případě klesal počet pacientů ve věkové skupině 50–64 let (-30,8 %) a naopak rostl počet pacientů v seniorském věku (+63,6 %). Oproti pacientům s Alzheimerovou a nedošetřenou demencí převažují u pacientů s alkoholem způsobenou/vyvolanou demencí osoby ve věku 50–64 let, ačkoliv jejich podíl klesá ve prospěch pacientů v seniorském věku. Zatímco v r. 2017 představovali pacienti ve věkové kategorii 50–64 let 70 % všech pacientů nad 50 let věku s alkoholem způsobenou/vyvolanou demencí, v r. 2022 to již bylo jen 50 %.

Obrázek 44 Počet pacientů s alkoholem způsobenou/vyvolanou demencí nad 50 let věku dle věkových skupin v Ústeckém kraji v letech 2017–2022



Zdroj: NRHZS 2024

Z hlediska jednotlivých okresů jsou patrné výrazné rozdíly. Ve čtyřech okresech se počet pacientů ve věkové skupině 50–64 let snížil, nejvýrazněji v okrese Děčín (o 60 %). V seniorské skupině pacientů došlo k výraznému nárůstu pacientů v okrese Děčín (+150 %), a ke značnému poklesu v okrese Chomutov (-76,7 %).

Tabulka 17 Počet pacientů s alkoholem způsobenou/vyvolanou demencí nad 50 let věku dle věkových skupin v Ústeckém kraji v letech 2017–2022 dle jednotlivých okresů

Území	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Index změny
50–64 let							
Ústecký kraj	26	27	27	31	32	18	69,2
Okres:							
Děčín	5	7	4	3	4	2	40,0
Chomutov	6	4	5	4	8	4	66,7
Litoměřice	4	6	4	7	6	2	50,0
Louny	3	0	5	5	4	3	100,0
Most	3	5	4	7	5	4	133,3
Teplice	3	2	2	2	2	0	-
Ústí n. L.	2	3	3	3	3	3	150,0
65+							
Ústecký kraj	11	11	15	13	10	18	163,6
Okres:							
Děčín	4	3	3	3	4	10	250,0
Chomutov	3	3	4	2	0	1	33,3
Litoměřice	3	4	5	4	3	5	166,7
Louny	0	0	1	0	0	0	-
Most	0	0	1	2	0	0	-
Teplice	0	1	1	2	0	0	-
Ústí n. L.	1	0	0	0	3	2	200,0

Zdroj: NRHZS 2024

Prevalence v populaci a předpokládaný vývoj

Dle NZIP (2024) se četnost výskytu (prevalence) onemocnění demencí začíná výrazně zvyšovat v pokročilém věku, který je považován za hlavní rizikový faktor demence.

- Podíl osob postižených demencí v příslušné věkové skupině exponenciálně narůstá od 60 let věku dále. Zatímco ve věkové skupině 65–70 let trpí demencí 5 lidí z 1000, ve skupině nad 85 let již je to 60 až 80 lidí a ve skupině nad 90 let je demencí postiženo 300 lidí z 1000.
- Většina (přibližně dvě třetiny) starších pacientů s demencí trpí její nejčastější formou – Alzheimerovou chorobou.
- Vzhledem k rostoucímu podílu seniorní populace se v nejbližších desetiletích očekává strmý nárůst počtu lidí s demencí.
- V čase dochází k nárůstu podílu léčených, což může být mj. způsobeno zlepšováním vstupních dat odhadu (ÚZIS pro rok 2017 zachycují pacienty diagnostikované ve všech segmentech zdravotní péče).

Riziko vzniku demence narůstá s věkem. Zatímco v nižších věkových skupinách se prevalence pohybuje v jednociferných řádech, zlom nastává v důchodovém věku, kdy se s každým přibývajícím rokem výskyt demence zvyšuje. Ve věkových skupinách nad 80 let pak prevalence demence dosahuje dvojciferných čísel. (Česká alzheimerovská společnost 2016).

Podle České alzheimerovské společnosti (2023) bylo v r. 2023 v České republice 180 tis. pacientů s demencí, většinou se to týká těch nad 65 let, příznaky se ale mohou objevit i v mladším věku. Nemocných bude vlivem stárnutí populace přibývat. Odhaduje se, že do roku 2026 naroste jejich počet 302 tisíc a v r. 2050 převýší 380 tis. V Ústeckém kraji činil podíl lidí s demencí 1,292 % v r. 2016 (celkem 10 627), tj. relativně nejméně v porovnání s ostatními kraji Česka (Česká alzheimerovská společnost 2016).

Podle údajů Dementia in Europe Yearbook 2019 by Česká republika měla podle zaznamenat v letech 2018–2025 mírný nárůst počtu obyvatel, následovaný mírným poklesem v letech 2025–2050. V r. 2018 představoval podíl osob s demencí 1,4 % populace Česka. V r. 2025 je tento podíl odhadován na 1,69 % a v r. 2050 na 2,65 %. Celkový počet osob s demencí by se měl mezi lety 2018–2050 téměř zdvojnásobit, z 149 633 osob v r. 2018 na 279 983 v r. 2050. Hlavním činitelem vzrůstu by měl být nárůst počtu osob starších 70 let, zejména pak ve věkové skupině nad 85 let, která se mezi lety 2018 a 2050 více než zdvojnásobí.

Adekvátně k údajům uvedeným výše by při přepočtu na populaci Ústeckého kraje bylo možno konstatovat následující:
V r. 2022 žilo v Ústeckém kraji celkem 812 337 obyvatel, z toho 13,7 tis. osob s demencí (tj. 1,69 %).

Tabulka 18 Prevalence demence – odhady pro Českou republiku v letech 2018, 2025 a 2050

Rok	muži	ženy	celkem	% populace
2018	46 338	103 295	149 633	1,41
2025	59 910	121 530	181 440	1,69
2050	102 789	177 194	279 983	2,65

Zdroj: Alzheimer Europe 2019

1.8 NEFORMÁLNĚ PEČUJÍCÍ

V nejširším slova smyslu je neformální nebo rodinný pečující každý člověk, který poskytuje pomoc a podporu blízké osobě z důvodu jejího zdravotního postižení, nemoci či věku. Základní charakteristiky neformální péče jsou, že je poskytována blízkou, nejčastěji příbuznou osobou, pečující – ač zajišťují nejrůznější úkoly – jsou často laikové bez vzdělání, pomoc je motivována vzájemným blízkým vztahem, realizována bez smlouvy, stanovených hodin či finanční odměny. Nicméně platí, že neformální pečující jsou velmi rozmanitá skupina, kterou nelze snadno ohraničit a jasně definovat. V některých případech má péče charakter běžné pomoci v rámci rodiny, v jiných jde o vyčerpávající celodenní mnohaletou starost o zcela závislou osobu. **Není výjimečné, že tato péče trvá pět, deset i více let. (Institut důstojného stárnutí Diakonie ČCE 2021)**

Z výzkumu FDV (Fondu dalšího vzdělávání) realizovaného v roce 2018 vyplývající následující skutečnosti (Institut důstojného stárnutí Diakonie ČCE 2021):

- Výše definovaným způsobem je do péče v České republice zapojeno 22 % dospělých osob (tj. cca 1,5–2 mil. osob).
 - Z toho cca 400 tis. pečujících osob poskytují blízké osobě kompletní a časově, fyzicky i emočně intenzivní péči. Zbýlých cca 600 tis. osob pečuje v nižší intenzitě, setkává se ale s významnými obtížemi při sladování pečovatelských, pracovních a dalších osobních závazků.
- Nejčastěji se neformální péče odehrává v rodinách, pečující však mohou být i přátelé či sousedé.
- Nejvíce neformální péče míří k seniorům – rodičům, partnerům, rodičům partnera a prarodičům.
- Častěji pečují ženy a starší osoby.
- Nejčastějším důvodem péče je pomoc seniorovi odkázanému na péči z důvodu věku, následuje tělesné postižení a vnitřní onemocnění osoby v péči.
- Rodinní pečující se typicky starají o domácnost, doprovázejí a zajišťují dopravu blízké osoby, organizují péči a vyhledávají služby, přímou péči pak vykonává polovina z nich.

MPSV (2023) uvádí, že podle kvalifikovaných odhadů představuje 70–90 % veškeré sociální a zdravotní dlouhodobé péče právě péči poskytovanou rodinnými příslušníky nebo jinými pečujícími a počet neformálních pečovatelů je v České republice odhadován na 250 až 300 tisíc, z toho polovinu tvoří blízké osoby. Téměř dvě třetiny dlouhodobé péče jsou poskytovány ženami ve středním nebo raném důchodovém věku, tj. mezi 35 a 64 rokem. Dle uvedeného zdroje nezvládá přibližně polovina pečujících pracovat na plný úvazek a čelí finančním obtížím, stresu a často i zhoršeným partnerským vztahům. Přesto se tato forma péče mimořádně důležitou součástí systému dlouhodobé péče, které se dlouhou dobu tradiční sociální politika nevěnovala. Navíc je třeba mít na paměti, že demografické a společenské změny časem povedou ke snižování počtu blízkých osob, které by tuto pomoc mohly poskytnout.

Odhad počtu neformálně pečujících v Ústeckém kraji

Adekvátně k uvedeným údajům (22 %) by při přepočtu na dospělé populaci Ústeckého kraje (683 224 osob nad 15 let věku v r. 2022) bylo možno kvantifikovat počet neformálně pečujících na 150,3 tis. obyvatel.

1.9 OSOBY S PORUCHOU AUTISTICKÉHO SPEKTRA

V této kapitoly jsou uvedena data a výsledná zjištění z Analýzy potřebnosti sociálních služeb pro osoby s poruchou autistického spektra v Ústeckém kraji zpracované v r. 2022. Data jsou doplněna o nově získaná data u vybraných částí za roky 2022 a 2023.

- V posledních desetiletích vykazují odhady prevalence PAS trvalý nárůst. Odhaduje se, že PAS se vyskytuje u 1–1,5 % dětské populace.
- Počet osob diagnostikovaných s poruchou autistického spektra v Ústeckém kraji se liší dle jednotlivých zdrojů - data z různých zdrojů jsou vzájemně nekonzistentní a vykazují vysokou míru odlišnosti. Řada osob s PAS není systémově zachycena.
- Rodiny s postiženými dětmi mají tendence se geograficky shlukovat – v důsledku dostupnosti kvalitnější zdravotnické péče, sociálních služeb nebo adekvátnější odborné pomoci.
- V Ústeckém kraji bylo v r. 2021 dle databáze vedené ČSSZ pro účely příspěvku na péči – osob s diagnózou PAS celkem 209 uznaných osob s PAS posouzených pro účely PnP s diagnózou F84.
 - Z pohledu okresů Ústeckého kraje bylo zastoupení osob s PAS víceméně vyrovnané. Nejnižší podíl osob s PAS dle stupně závislosti připadá víceméně u všech okresů na 4. stupeň závislosti.
 - Žadatelé ve věku povinné školní docházky (tj. 6–15 let) představovali v Ústeckém kraji nadpoloviční většinu všech žadatelů. Z vnitrokraského pohledu bylo jejich zastoupení odlišné v okresech Ústí nad Labem, Chomutov a Litoměřice – jejich podíl přesahoval dvě třetiny. Osoby ve věkové skupině 26–30 let měly mezi žadateli mizivé procentuální zastoupení, obdobně tomu bylo i v případě žadatelů ve věku mezi 21–25 lety (vyjma okresu Louny a Most – okolo 10 %).
- Dle dat MŠMT je na úrovni Česka evidován postupný rostoucí trend zastoupení osob s PAS na celkovém počtu dětí se zdravotním postižením, které docházejí do některého z uvedených školských zařízení². Obdobný trend je pozorován i na úrovni Ústeckého kraje, ačkoliv zatím se krajské hodnoty drží pod celorepublikovými.
 - Nejvíce jsou osoby s PAS v kraji zastoupeny ve speciálních třídách MŠ (6,5 %), dále pak ve speciálních třídách ZŠ (3,9 %).
- Ze statistik Krajského úřadu Ústeckého kraje je možné vyčíst více než dvojnásobné zvýšení počtu osob s PAS v mateřských školách mezi lety 2010–2023 (z 31 na 76 osob s PAS) i v základních školách a na středních školách došlo k výraznému nárůstu

Důvody nárůstu počtu osob s PAS

- kvalitnější a dostupnější diagnostika;
- změny diagnostických kritérií;
- širší síť diagnostických pracovišť;
- zvýšená informovanost/povědomí (veřejnosti i odborníků);
- rostoucí věk rodičů při zakládání rodiny

² Tuto skutečnost lze částečně přičíst na vrub reidiagnostice žáků ze skupiny mentálně postižených.

ze dvou osob v r. 2010 na 79 osob v r. 2023. U středních škol, u kterých je zastoupení žáků s PAS minimální.

- Podíl žáků s PAS ve speciálních třídách na celkovém počtu žáků představuje v případě mateřských škol 5,5 % v r. 2023 (nárůst o 31 % oproti r. 2010) a 2,3 % v případě škol základních (+95 %).
- Dle dat ÚZIS počet pacientů s diagnózou PAS v Ústeckém kraji od roku 2010 neustále roste (198 pacientů v r. 2010, 565 pacientů v r. 2022). Ve sledovaném období 2010–2022 narostl téměř trojnásobně.
 - Nejvíce pacientů s touto diagnózou se nacházelo na konci sledovaného období v Děčíně a Mostě (nad 100 pacientů).
 - Největší nárůst byl evidován v okrese Děčín a s odstupem v okrese Most.
 - Z hlediska jednotlivých diagnóz převažují v Ústeckém kraji pacienti s F845 (Aspergerův syndrom), dále F840 (Dětský autismus) a s odstupem F841 (Atypický autismus). Ostatní diagnózy mají výrazně nižší zastoupení.

1.10 RODINY S DĚTMI (VÍČERČATY)

Rodinám, ve kterých se narodily současně tři nebo více dětí, je pečovatelská služba poskytována bez úhrady. Z tohoto důvodu je v této podkapitole uvedena analýza počtu porodů podle četnosti v Ústeckém kraji. Cílem této analýzy je mít představu o tom, kolik je v kraji rodin s dětmi do 4 let věku, které se narodila jako vícerčata (tři a více dětí).

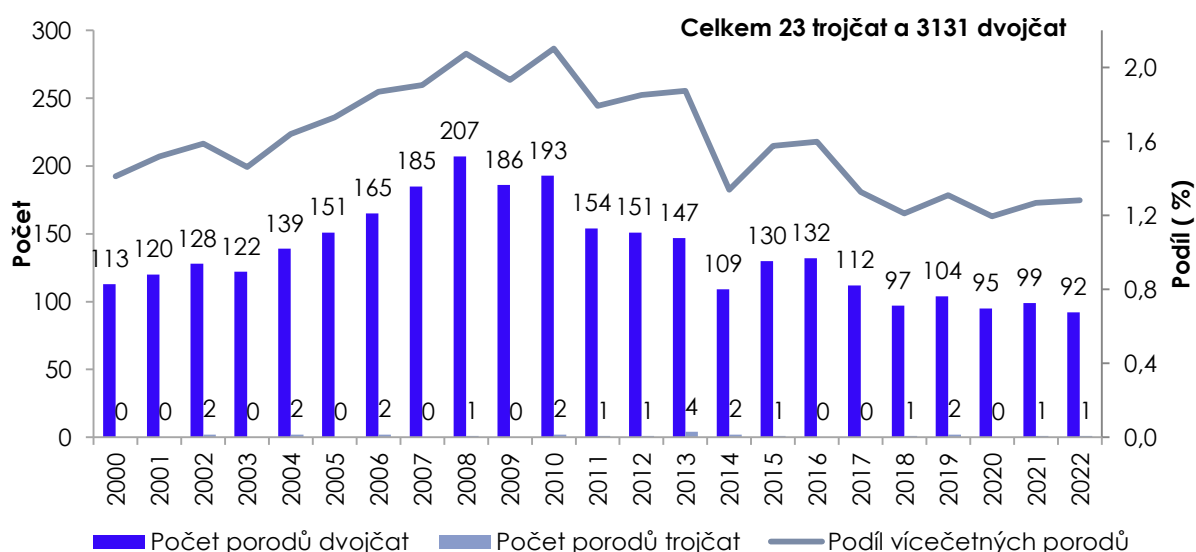
Podíl vícečetných porodů měl v rozmezí let 2000 až 2010 spíše rostoucí tendenci, když se zvýšil ze 1,4 % na 2,1 %. Absolutní většinu z nich tvořily porody dvojčat, zbytek byly porody trojčat. V posledních letech však dochází k podstatnému snižování podílu vícečetných porodů. Podíl vícečetných porodů tak v roce 2022 dosáhl 1,3 % z celkového počtu živě narozených. Ve sledovaném období 2000–2022 období bylo celkem 23 porodů trojčat a 3131 porodů dvojčat. Trojčata se v kraji za posledních 22 let nenarodila v 9 z 23 sledovaných let.

Důvody poklesu vícečetných porodů

V roce 2012 začala platit pravidla pro umělá oplození (resp. jejich změna). Podle těchto nově zavedených úprav žena při zákroku dostala pouze jedno embryo na rozdíl od let předešlých, kdy dostávala embryí několik.

Při celkovém počtu 7257 živě narozených v kraji v r. 2022 se jedno dítě narodilo v 7164 případech, dvojčata se narodila v 92 případech a trojčata v 1 případě. Čtyřčata, ani paterčata se v posledních více než 20 letech v Ústeckém kraji nenarodila. V 98,7 % se jednalo o porod jednoho dítěte, porody dvojčat tvořily 1,3 % a rovněž se v kraji narodila i jedna trojčata.

Obrázek 45 Narození v Ústeckém kraji – počet dvojčat a trojčat, 2000–2023

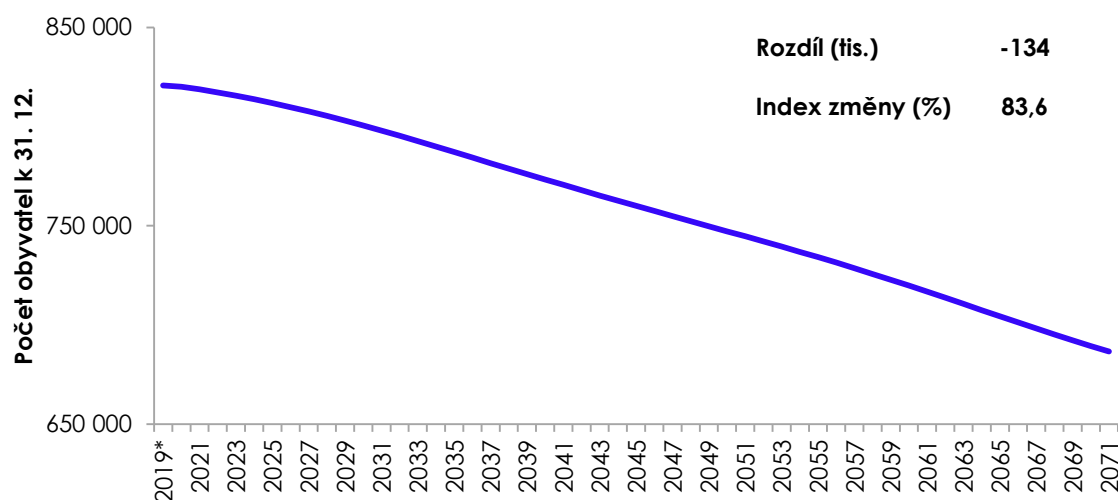


Zdroj: ČSÚ 2024

1.11 PROJEKCE OBYVATELSTVA ÚSTECKÉHO KRAJE

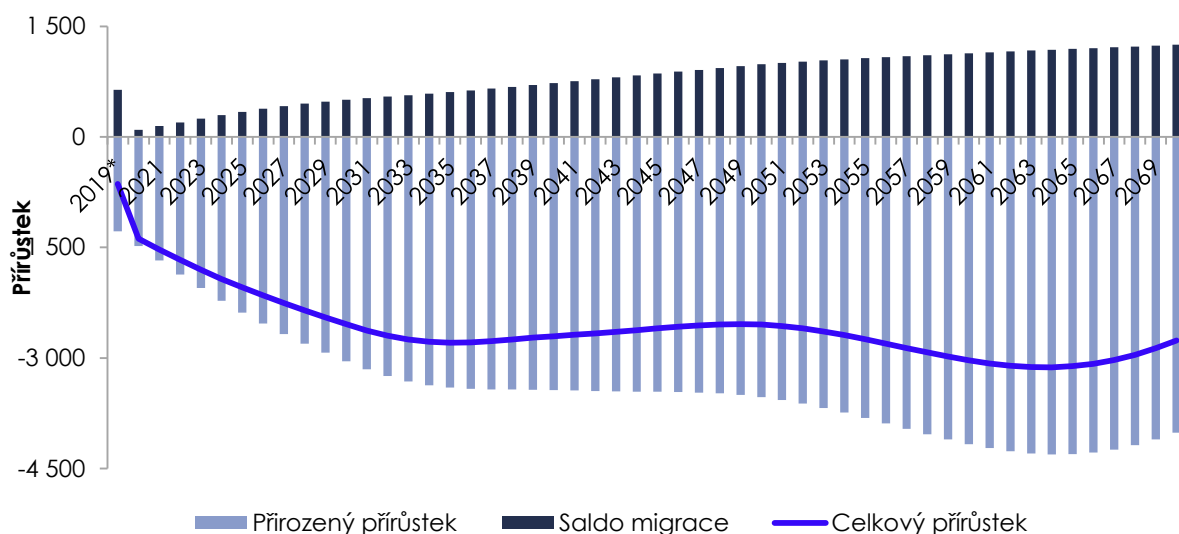
Český statistický úřad v roce 2019 zveřejnil novou projekci obyvatelstva pro kraj, která navazuje na předchozí z roku 2018 a má horizont do roku 2070. Očekává se, že v tomto období dojde v Ústeckém kraji k celkovému poklesu populace o 134 tisíc osob na 687 tisíc, což představuje snížení o 16,4 %. Tento úbytek lze přičíst zejména přirozenému úbytku, přičemž záporná vnitřní migrace bude dalším příspěvkem. Jediným faktorem, který by mohl přispět k růstu populace, je zahraniční migrace, která by měla zvýšit počet obyvatel o 78 tisíc.

Obrázek 46 Projekce počtu obyvatel k 31. 12. v Ústeckém kraji v letech 2019–2071



Pozn. Rozdíl mezi lety 2019 a 2071. Index změny 2071/2019*100.
Zdroj: VDB ČSÚ 2023

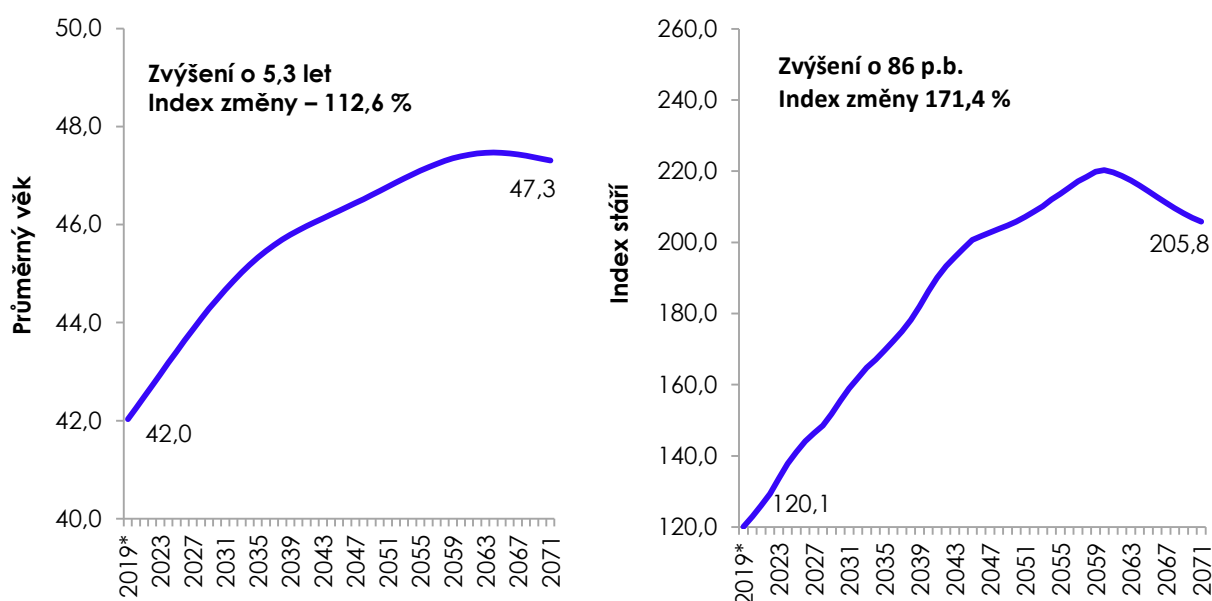
Obrázek 47 Projekce přírůstků/úbytků obyvatel k 31. 12. v Ústeckém kraji v letech 2019–2071



Zdroj: VDB ČSÚ 2023

U Ústeckého kraje, přestože zůstává jedním z nejmladších krajů, se podle projekce očekává, že proces stárnutí jeho obyvatelstva proběhne rychleji než v ostatních částech České republiky. Očekává se zvýšení podílu seniorů v populaci a současně snížení podílu dětí. Tento vývoj povede k výraznému nárůstu indexu stáří. Z hodnoty 120,1 v roce 2019 by se měl tento index zvýšit na 205,8 v roce 2071, což znamená, že na 100 obyvatel ve věku 0–14 let by mělo připadat 205,8 obyvatel ve věku 65 let a více. Průměrný věk obyvatel podle předpokladu vzroste o 5,3 roku na 47,3 let.

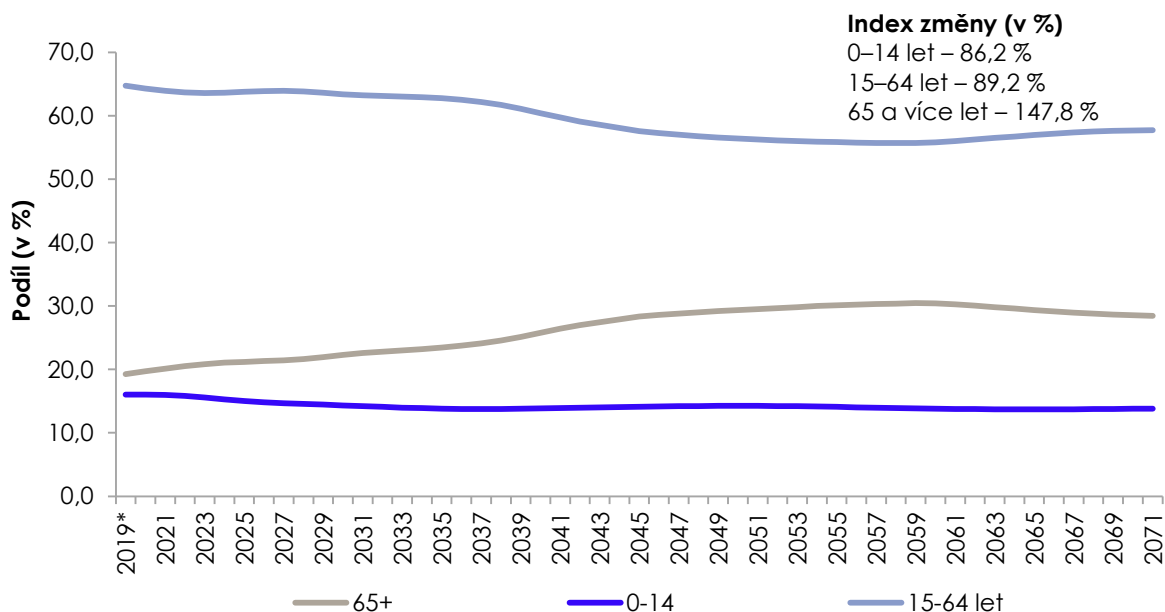
Obrázek 48 Projekce průměrného věku obyvatel a indexu stáří k 31. 12. v Ústeckém kraji v letech 2019–2071



Zdroj: VDB ČSÚ 2023

V horizontu do roku 2071 by měl podíl osob ve věku 65 let a více v Ústeckém kraji dosáhnout 28,5 %, což představuje nárůst o 48 % ve srovnání s rokem 2019 (19,3 %). Ústecký kraj se na začátku projekce řadil mezi kraje s nejnižším podílem osob ve věku 65 let a více. Pokud se očekávaný vývoj potvrdí, bude na konci projekčního období podíl osob ve věku 65 let a více odpovídat spíše středním hodnotám. (ČSÚ 2020) Zastoupení dětí (0–14 let) v populaci Ústeckého kraje by mělo činit necelých 14 % v roce 2071, což představuje pokles o 2,2 procentních bodů oproti roku 2019 (13,8 %). Podíl osob ve věku 15–64 let v Ústeckém kraji by měl poklesnout o 11 % z 64,7 % v roce 2019 na 57,7 % v roce 2071.

Obrázek 49 Projekce podílu obyvatel věkových skupin (v %) k 31. 12. v Ústeckém kraji v letech 2019–2071

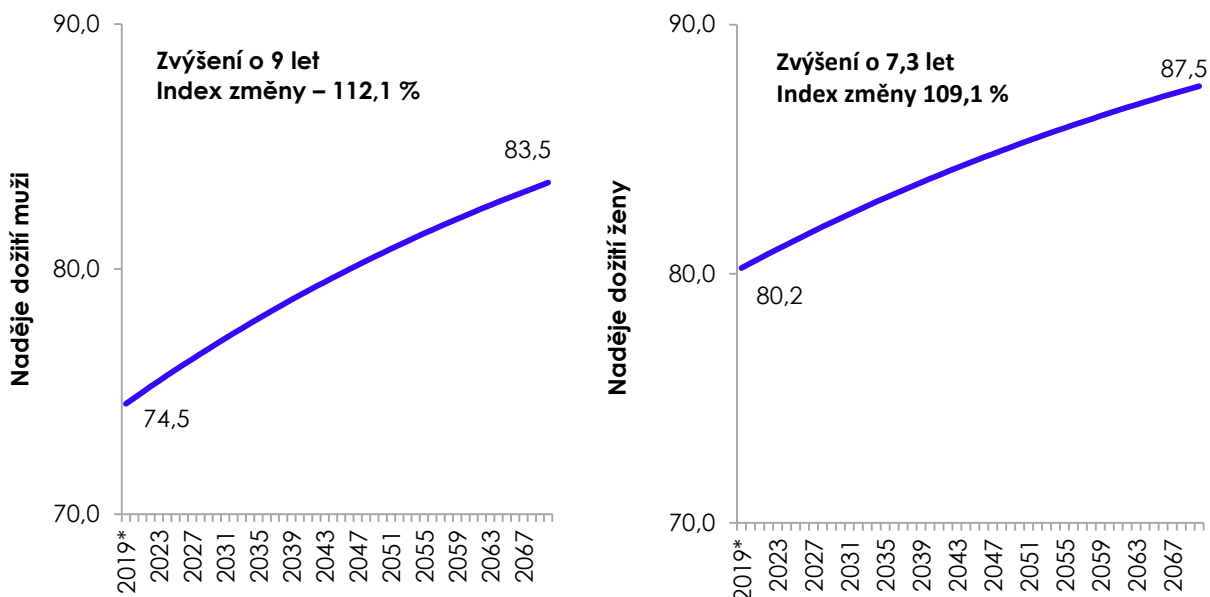


Pozn. Index změny = podíl vybrané věkové skupiny v r. 2071 (v %) / podíl vybrané věkové skupiny v r. 2019 (v %) *100.

Zdroj: VDB ČSÚ 2023

V horizontu do roku 2071 by mělo dojít k navýšení naděje dožití při narození na 83,5 let u mužů a 87,5 let u žen. Rychleji poroste naděje dožití u mužského pohlaví – o 12 %, ženám se hodnota ukazatele zvýší o 9 %.

Obrázek 50 Projekce naděje dožití k 31. 12. v Ústeckém kraji v letech 2019–2071



Zdroj: VDB ČSÚ 2023